

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Niels Anker Kofoed.

Formanden:

Den pågældende har søgt om orlov i henhold til forretningsordenens § 42, stk. 3, litra d, jfr. stk. 4.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles den pågældende orlov som ansøgt fra og med den 7. februar 1984, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Baunsbak-Jensen.

Formanden:

Den pågældende har søgt om orlov i henhold til forretningsordenens § 42, stk. 3, litra a, jfr. stk. 4, på grund af sygdom.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles den pågældende orlov som ansøgt fra den 7. februar 1984, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Spørgsmål om meddelelse af orlov til og indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Brusvang.

Formanden:

Den pågældende har søgt om orlov i henhold til forretningsordenens § 42, stk. 3, litra a, jfr. stk. 4, på grund af sygdom.

Hvis ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at der meddeles den pågældende orlov som ansøgt fra den 7. februar 1984, og at stedfortræderen indkaldes som midlertidigt medlem. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.

Forhandling

Annelise Gotfredsen (KF):

Folketinget har nu vedtaget at meddele orlov til 4 medlemmer af folketinget og at indkalde stedfortræderne.

Hr. *Ellefsen* er valgt på Færøerne, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for sambandspartiet, lagtingsmedlem *Johs. M. Olsen*.

Hr. *Niels Anker Kofoed* er valgt i Bornholms amtskreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for venstre i denne amtskreds, gårdejer *Knud Andersen*.

Hr. *Baunsbak-Jensen* er valgt i Viborg amtskreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for det radikale venstre i denne amtskreds, overassistent *Dagmar Mørk Jensen*.

Hr. *Brusvang* er valgt i Frederiksborg amtskreds, og i anledning af hans orlov indkaldes 1. stedfortræder for centrum-demokraterne i denne amtskreds, overassistent *Addi Andersen*.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet disse sager, og jeg kan herefter på udvalgets vegne afgive følgende:

Indstilling

Som midlertidige medlemmer af folketinget fra og med den 7. februar 1984 godkendes:

1. Lagtingsmand Johs. M. Olsen.
2. Gårdejer Knud Andersen.
3. Overassistent Dagmar Mørk Jensen.
4. Overassistent Addi Andersen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 149 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Forhandling om redegørelse nr. R 1:

Statsministerens redegørelse ved folketingets åbning.

(Redegørelsen givet 24/1 1984).

Formanden:

Under denne sags behandling vil også den følgende sag, første behandling af lovforslag nr. L 1, forslag til finanslov for finansåret 1984, kunne omtales. Taletiden følger forretningsordenens regler, dvs. 20 minutter for ordførerne i første omgang, 10 minutter i anden omgang og for andre medlemmer 10 minutter i første omgang og 5 minutter i anden omgang.

Forhandling

Svend Auken (S):

Må jeg starte med at ønske statsministeren og hans parti til lykke med valget. Fra 9 mandater inden valget i 1977 til 42 mandater 7 år senere, det er vist næsten til Guinness' Rekordbog. Det siger måske også lidt om de sandflugtsbevægelser i vælgerbefolkningen, man har kunnet iagttage over de seneste valg, men alligevel til lykke med det – også selv om statsministeren og jeg jo udmærket godt ved, hvad vej pilen peger for det konservative folkeparti ved næste valgdag.

Også til lykke med, at de fleste af mandaterne er hentet fra det yderste højre, fremskridtspartiet, og fra centrum-demokraterne, der siden regeringsskiftet desværre har bevæget sig – efter vores opfattelse – til højre.

For socialdemokratiet betød valget en tilbagegang, der nok blev mindre, end mange havde spået, men som alligevel er en svækkelse af partiet. Vore muligheder for at dæmme op over for de borgerlige partier og øve indflydelse er ikke blevet bedre. Det er beklageligt, men vi er overbevist om, at tingene vil ændre sig ved næste valg.

Vi vil i det nye folketing klart trække alternativen op til den førte højrepolitik og samtidig søge den indflydelse, vi kan få. Selv om valget ikke førte til en samlet svækkelse af den borgerlige blok, kan det ikke tages til indtægt for en bekræftelse fra befolkningens side af en konservativ kurs. Ét borgerligt parti, de radikale, fik ligefrem styrket deres mandat ved at fremhæve, at partiet var garanteret mod en ensidig højrepolitik, og de fire regeringspartier, selv venstre, nedtonede deres tendenser til højreideologi – naturligvis fordi man på forhånd vidste, at de egentlige højresynspunkter er der ikke tilslutning til i den danske befolkning.

Derfor kan det virke overraskende, at finansministeren og hans parti, med det samme valget er overstået, kaster sig ind i nye ideologiske offensiver. Socialdemokratiet vil gerne føre politik på holdninger, men meget nødtigt på fordomme. Moderniseringsprogrammet trækkes frem og pudses af, så det igen begynder at ligne det privatiseringsprogram, mange har frygtet det hele tiden var.

Man har også kastet sig over medierne. Til trods for at ingen vel har større indflydelse på dagspressen end partiet venstre, og at ingen vel har større reklame i Radioavisen end venstres ministre, har partiet indgivet en formel klage over Danmarks Radios dækning af valgkampen. Venstre har beklaget sig over, at SiDs og en række andre fagforbunds pressemøde om de lavtlønnedes situation under den borgerlige regering blev omtalt i selve TV-Avisen og ikke i Valg Ekstra – og det til trods for at finansministeren efterfølgende fik 5 minutter i samme TV-Avis til at imødegå SiD. Mærkeligt nok klagede partiet ikke, da Dansk Arbejdsgiverforening offentliggjorde en tvivlsom beregning, der hævdede, at reallønnen efter skat ikke var faldet i 1983 – også i TV-Avisen. Stort og småt var venstre sure over i TVs valgdækning. Mest skændigt behandlet, forstår jeg, blev partiet i et indslag med fru Hanne Severinsen til et møde i en liberal præstegård i Skjern, hvor fjernsynet havde tilladt sig at spille titelmelodien fra »Matador« som underlægningsmusik. Fy! Enhver kan da sige sig selv, at det rigtige melodivalg havde været »Længe nok har jeg bondepige været«.

Man kan le ad disse liberale forsøg på censur, ligesom man kan finde hr. Erhard Jakobsens felttog mod præsten fra Lundehus sogn for komisk, men de er betænkelige varsler om et forsøg på ensretning af meningsdannelsen herhjemme, som der er grund til at være på vagt over for. Det er farligt.

Politisk her i folketinget har valget ikke ændret meget. Det er stadig de samme problemer, der trænger sig på, og der er stadig behov for, at regeringen forhandler med andre partier.

Man har brugt to måneder dels med at holde valget, som statsministeren ikke kunne få afviklet hurtigt nok, dels på regeringens ugelange tænkepause efter valget. Pausen skal være ministrerne vel undt, men de fleste mennesker har endnu ikke glemt statsmini-

[Svend Auken]

steren, der allerede ville i gang med forhandlingerne om finansloven på selve valgnatten. Nu har det pludselig ingen hast. 4 uger er der gået siden valget uden en eneste forhandling.

Statsministeren har fået sit gode konservative valg, men hvad skal det bruges til? Så vidt vi bedømmer det, kan det gå to veje. Enten fortsætter regeringen det sidste halvandet års konfrontationspolitik med oppositionen med alle de kriser, den ufred og det spektakel, det giver, og de mange ensidige og uholdbare løsninger, der let bliver resultatet, eller også sadler man om og åbner sig for et effektivt samarbejde i folketinget.

Hvis regeringen vælger den positive vej, kan der nås resultater til gavn for det danske samfund både indadtil og udadtil. Vælger man derimod den negative vej, opnås ingen holdbare resultater, og befolkningen må belave sig på en lang, en gold strid. Meget tyder på, at regeringen endnu ikke har besluttet sig til, hvad den vil.

Dagspressen har gjort en del ud af modsætningerne mellem venstreministres og konservative ministres holdninger. Det skal jeg slet ikke bore i ud fra almindelig nysgerrighed, men kun stille et par spørgsmål for den politiske afklarings skyld. Vi må vide, hvor regeringen står.

Finansministeren sagde den 9. januar, at lønningerne i 1985-87 kun måtte stige 2 pct., og at regeringen ville gennemtvinge det hos det offentlige. Arbejdsministeren har derimod sagt, at man ikke bør genere arbejdsmarkedet med lønrammer. Økonomiministeren har bakket sin partiformand op og næsten antydnet en nulprocentstigning - altså naturligvis kun for lønmodtagerne - i perioden 1985-87. Statsministeren har støttet sin partifælle arbejdsministeren og advaret mod nu at fastsætte lønrammer for arbejdsmarkedet. Det ville være uklogt. Hvad skal vi tro? Er et løndiktat nu nødvendigt eller uklogt? Og når statsministeren giver svaret her i dag, dækker det så hele regeringen?

Socialministeren, stærkt bakket op af statsministeren, sagde under den konservative valgudsendelse, at de konservative kunne love, at der ikke kom flere besparelser i 1984, og at den økonomiske udvikling nu tegnede sig så gunstigt - det er jo ikke så lang tid siden - at det nok heller ikke blev nødvendigt med egentlige nedskæringer i 1985, men

derimod omposteringer i forlængelse af moderniseringsprogrammet. Nu siger økonomiministeren, ivrigt sekunderet af finansministeren, at der er behov for yderligere nedskæringer allerede i 1984 og 1985. Hvad skal vi tro? Skal der spares yderligere, eller skal der ikke spares?

Må jeg i øvrigt udtrykke min beundring for økonomiministeren, der for 3 måneder siden forudså et betalingsbalanceunderskud i år på 8 mia kr., men som nu mener, at han skød mere end 50 pct. for lavt. Den samme økonomiminister ser sig i stand til med decimaler at kunne angive den ønskelige lønudvikling til næste år. Det er imponerende.

Mange har i øvrigt undret sig over, at man først ville offentliggøre de negative skøn over betalingsbalancen for 1984 efter valget. Enhver nøgtern iagttager må dog komme til det resultat, at en kombination af stigende investeringer, stigende privatforbrug ved uændret finanspolitik og bytteforhold uundgåeligt måtte føre til et stigende betalingsbalanceunderskud og dermed øget udenlandsk gældssætning. Jeg kender ikke forklaringen på, hvorfor vi ikke kunne få disse tal i valgkampen, men det er klart, at vi her i folketinget har interesse i at få årsagerne til betalingsbalanceunderskuddet nærmere undersøgt. Det vil vi drage omsorg for i folketingets relevante udvalg for at finde ud af, hvis forbrug der er steget, og for at få belyst, om det er den almindelige befolknings forbrug, der er blevet sat i vejret, eller om det er specielle grupper, der i kraft af en slap pengepolitik, i kraft af mange skattefiduser har haft mulighed for at sætte deres forbrug i vejret.

Indtil nu er der ingen, der kender svaret på disse spørgsmål, men vi vil selvfølgelig bore i dem, da det må være en fælles interesse at gøre sig klart, hvad årsagerne til vort alvorlige problem vedrørende betalingsbalancen bunder i. Hvis den analyse alene viser, at der er tale om en stærk stigning i investeringsaktiviteten og kun en midlertidig forhøjelse af forbruget, er der selvfølgelig ingen grund til alarm i den forbindelse, men det ved man endnu ikke.

Uenigheden i regeringen må også ligge bag statsministerens formuleringer om den økonomiske politiks mål. Nok har man set ambitiøse mål i den økonomiske politik formuleret af skiftende statsministre i skiftende åbningsstaler, men det er vist aldrig sket, at

[Svend Auken]

en regering har villet afskaffe betalingsbalan-underskuddet på 3-4 år – det vil altså sige til efteråret 1987 – sænke det personlige skatte-tryk, sige nej til skatter og afgifter, nedbrin-ge underskuddet på statsbudgettet år for år og øge beskæftigelsen, så den overstiger til-gangen til arbejdsmarkedet. Så vidt disse meldinger overhovedet lader sig tyde i sam- menhæng, må en del af dem kræve ganske betydelige offentlige besparelser. Hvis ja, hvor store besparelser lægger man så op til, og hvordan forestiller man sig, at stigning i arbejdsløsheden ikke vil være den automati- ske følge heraf?

Socialdemokratiet er tilhænger af en læn- geresigtet politik, hvor en forbedret konkur- renceevne går hånd i hånd med en aktiv in- vesterings- og erhvervs politik og en målrettet nedsættelse af arbejdstiden. En sådan politik, som er angivet i vort program »Den solidari- ske vej« vil på samme tid føre til mindre ar- bejdsløshed, lavere underskud på betalings- balancen og lavere underskud på statsbud- gettet. Vi vil i forlængelse af dette program tage en række initiativer i det kommende folketing, hvad angår investeringssiden, fremme af den teknologiske udvikling, frem- me af investeringer i mennesker, fremme af investeringer i en positiv erhvervsudvikling, en kritisk undersøgelse af den måde, vi i dag støtter erhvervs livet på, for at finde frem til mere effektive måder at fremme produktion og beskæftigelse på. Vi vil også interessere os for arbejdstidsspørgsmålet, og noget af det første, der her kommer til debat, er jo ar- bejdsministerens arbejdstidsredegørelse.

Det vil være en politik, der stiller store krav til forståelsen i befolkningen og til rege- ringens evne til at forhandle med arbejds- markedets parter. Vi ser gerne en bred tilslut- ning til en sådan politik, men så er følgen naturligvis et klart nej til ensidige løndikta- ter, sociale forringelser samt også en vilje til en fornuftig forhandling om nedsættelse af arbejdstiden.

Jeg har tidligere sagt, at tonen i statsmini- stens åbningstale var forsonlig, og at der blev lagt op til samarbejde. Det har vi glædet os over og har erklæret os rede til at mødes med regeringen om de samme problemer, som vi allerede i december var parat til at forhandle. Justitsministeren har også sagt, at politisk samarbejde var ønskeligt og nødven- digt. Derimod har venstres stærke mand, hr.

Ivar Hansen, taget afstand fra forhandlinger med socialdemokratiet og advaret regeringen mod at opgive sin binding til fremskridtspar- tiet. Igen: hvad skal vi tro? Hvor står rege- ringen?

Socialdemokratiet møder med de samme to sæt forslag, som vi rejste før valget: en aktiv indsats over for ungdomsarbejdsløsheden og social genopretning. Hvad angår løs- ningen af de unges problemer, er vore for- slag kendt: vi ønsker regeringens foreslåede forringelser både på uddannelsessiden og jobsiden taget væk, vi ønsker en aftale om en lov vedrørende fremskaffelse af lære- og praktikpladser, og vi mener, at det hele bør munde ud i en egentlig garanti for, at alle unge får tilbud om enten uddannelse eller arbejde efter en vis tids ledighed. Vi er villige til at drøfte alle forslag, der trækker i den rigtige retning, men vi er ikke så interessere- de i at bruge al tiden til at diskutere fikse patentideer uden forbindelse med virkelighe- den.

Hvad angår de sociale genopretningsfor- slag og deres finansiering, skal jeg ikke gå i enkeltheder nu; de er velkendte. Lad mig understrege, at kravene naturligvis ikke er ultimative, men at der de sidste 18 måneder er sket alvorlige sociale uretfærdigheder, som må rettes op. Lykkes det at få etableret det brede samarbejde, må det stå åbent også over for andre partier, f. eks. socialistisk fol- keparti, navnlig hvis man kan enes om et vist mindstemål af økonomisk virkelighedstro- skab. Det ville være til stor skade, hvis SF valgte at køre et udskiftningsløb med ven- stresocialisterne. Samarbejdet må omfatte ikke blot de hjemlige økonomiske problemer, men også de positive perspektiver i miljø-, energi- og kulturpolitikken, der er et flertal for i dette folketing.

Lad mig sige et enkelt ord om energien. Statsministeren vakte under valgkampen med rette opsigt, da han satte spørgsmålstegn ved, om kernekraften stadig var aktuel for Dan- mark. Han anbefalede også, at man skulle se på alternative energikilder. Nøgternt set har statsministeren ret, men så kan det selvfølge- lig undre, at den samme regering ønsker at skære drastisk ned i bevillingerne til vedva- rende energi. Efter vor opfattelse er det en uklog og kortsynet politik.

Et stort spørgsmål i det tidligere folketing var naturligvis udenrigs- og sikkerhedspoli-

[Svend Auken]

tikken. Det vil det også blive i dette folketing. Det accelererende våbenkapløb og den voksende uforsonlighed mellem supermagterne gør det stadig mere nødvendigt, at et land som Danmark sammen med ligesindede nationer udfolder al sin kraft for at få drejet udviklingen. Danmark bør, hvor det er muligt, kaste sit lod i den vægtskål, der vejer ned til fordel for freden.

Det er åbenbart vanvid at tro, at flere atomvåben i Øst og Vest øger freden, de tjener end ikke militære formål. Forsvarschefen har forleden udtalt, at atomvåbenkapløbet er rent politisk bestemt. Efter generalens mening kunne Vesten klare sig med en femtedel af sine nuværende atomvåben og alligevel have en troværdig gengældelsesmulighed. Ud fra ethvert synspunkt ville det være ønskeligt, hvis der kunne blive enighed mellem regering og folketing om sikkerhedspolitikken. Et lille land nyder ringe respekt for sine holdninger inden for udenrigspolitikken, hvis ikke de hviler på en bred hjemlig enighed, men det kræver, at regeringen til 100 pct. bøjer sig for kendsgerningerne. Der er i dette folketing som i den danske befolkning flertal for såvel et troværdigt dansk forsvar inden for Vestalliancen som for en aktiv dansk fredspolitik.

EF står over for en af sine største kriser nogen sinde, hvor vitale danske interesser er truet. Også her gør regeringen klogt i at basere sin politik på et bredt flertal i folketinget.

Grundlaget for socialdemokratiets politik i opposition er vort 5 punkts program, som er et tydeligt alternativ til den førte konservative politik: social genopretning, retfærdig indkomstpoltik, skattereform, investeringer i nye arbejdspladser – både i teknik og mennesker – og endelig nedsættelse af arbejdstiden til 35 timer om ugen. Ud fra det program vil vi fremlægge vore forslag og søge indflydelse.

I Stockholm holdes en vigtig konference om tillidskabende foranstaltninger til imødegåelse af den utryghed og mistillid, der råder i Europa. Også i Danmark er der utryghed og udbredt mistillid. Det påhviler regeringen at formulere tilsvarende tillidskabende foranstaltninger på den hjemlige front.

Vesten er nu omsider inde i et økonomisk opsving. Det må udnyttes til at skabe større produktion og beskæftigelse i Danmark, men det må også bruges til at skabe større social retfærdighed og mindre utryghed. Den sidste

valgperiodes politik med ulighed og konfrontation må afløses af en politik, der sigter mod retfærdighed og samarbejde. Det er et fælles ansvar.

Gammelgaard (KF):

Der er noget meget tilfredsstillende ved at indlede arbejdet i folketinget efter en valgkamp. De sidste dønninger efter striden kan skylle gennem folketinget i åbningsdebatten, og så kan alle uden tanke på at placere sig til næste valgkamp koncentrere sig om at gøre dagens arbejde. Sådan bør det være, og sådan tror jeg også det er. Det skal i hvert fald være udgangspunktet for de bemærkninger, jeg har tænkt mig at gøre her i dag.

Selvfølger skal meningene stadig brydes, og der kan også være ting at tale ud om fra tiden under og før valgkampen, men meningen må være – og jeg tror, den er det for alle eller næsten alle partierne – at vi nu skal leve op til folkestyrets krav. Befolkningen venter, at arbejdet skal gøres, og det vil blive gjort. Jeg skal derfor kun sige meget lidt om valgkampen og om dens resultat.

Statsministeren pegede i sin åbningstale på nogle statistiske kendsgerninger vedrørende valgresultatet. Regeringspartierne gik frem fra 36,4 pct. af stemmerne til 42,8 pct. Finanslovparterne gik fra 41,5 pct. til 48,3 pct. De ikke-socialistiske partier i tinget gik frem fra 50,4 til 51,9 pct. af stemmerne. Jeg tror, disse tal er egnet til at vække tryghed omkring dansk økonomi både i indland og i udland. Den danske befolkning har ved denne afgørelse af en økonomisk-politisk strid vakt forhåbning om og tro på, at Danmark kan løse sine problemer.

For hvad skete der før valget? Der skete det, at regeringen fik sin finanslov kasseret i folketinget. Den indeholdt en praktisk økonomisk politik, som efter næsten alle sagkyndiges mening – og i hvert fald efter vore kreditorers mening – var nødvendig. Der var naturligvis frygt mange steder for, at en sådan start på en valgkamp ville være uheldig for regeringen og for den økonomiske genopretnings fremtid. Én ting var, at man i ind- og udland var tilfreds med den politik, regeringen havde lagt til rette, og med den måde, den gang på gang havde manøvreret denne politik igennem på. Noget helt andet var, at man jo vidste, at borgerlige regeringer i Dan-

[Gammelgaard]

mark aldrig havde fortsat efter et valg. Denne kendsgerning kombineret med en viden om de mangfoldige demokratiske regeringer, der er faldet i politisk strid under den økonomiske krise, kunne nok gøre tilhængerne af regeringens økonomiske politik betænkelige. De vidste, at Danmark nu havde fået en økonomisk politik, men havde landet også en befolkning, der ved et valg ville slutte op om en sådan nødvendig og ikke alt for behagelig økonomisk genopretning? Det havde Danmark. Det viste valgresultatet, da det forelå opgjort i de tal, som statsministeren nævnte.

Denne kendsgerning, at man trods ofre og ubehageligheder sluttede op om den nødvendige politik, var valgets sande resultat. Hermed gav den danske befolkning sig selv og dem, der følger med i udlandet, en optimisme, hvis betydning man ikke kan overvurdere. Et sådant resultat af en valgkamp er meget mere betydningsfuldt end alle udsving i tal, procenter og mandater. Når man gør tingene op på denne måde, er der sandelig grund til at lykønske den danske befolkning med det valgresultat, som den her har givet sig selv.

Økonomien vil også i 1984 være det centrale i de politiske overvejelser. Alle er bekendt med de positive resultater, som firkløverregeringen på rekordtid har opnået. Genopretningspolitikken har bl.a. medført, at pris- og lønstigningstakten er blevet halveret, hvilket har gjort den stabile kronekurs troværdig. Obligationsrenten er faldet fra ca. 21 pct. til omkring 13 pct., og her er det værd at bemærke, at faldet i det danske renteniveau langt fra kan forklares blot ved henvisning til det faldende renteniveau i udlandet. I Danmark er renten faldet med 8 procentpoint, mens udlandet typisk kun har oplevet rentefald på 1-2 procentpoint. Det danske rentefald skyldes først og fremmest omlægningen af den økonomiske politik siden firkløverregeringens tiltræden. Betalingsbalanceunderskuddet er næsten halveret i forhold til 1982, stigningen i underskuddet på statsfinanserne er brudt, statens husholdning er nu effektivt under kontrol.

Endelig – og hvad der er mest glædeligt – kan vi nu konstatere, at den sæsonkorrigerede arbejdsløshed ikke er steget siden april 1983. Men arbejdsløshedsproblemet er dermed ikke løst. Det gælder ikke mindst ung-

domsarbejdsløsheden, som vel nok er det alvorligste samfundsproblem, vi i dag står over for. Der må gennemføres nogle effektive foranstaltninger til bekæmpelse af denne, og det er derfor positivt, at regeringen allerede i denne uge vil fremsætte konkrete forslag til en ekstraordinær indsats på dette område, en indsats ud over de foranstaltninger, der allerede er gennemført. Det er her vigtigt, at der kan samles et bredt politisk flertal, så foranstaltningerne bliver så effektfulde som muligt.

Sidste halvdel af året 1983 viser med al tydelighed, at Danmark nu er inde i et decideret økonomisk opsving. Det er nu dokumenteret, at økonomien virker selvforstærkende i en positiv retning. Aktivitetsstigningen giver sig udslag i øgede erhvervsinvesteringer, og eksporten af varer og tjenesteydelser forventes at stige med 2,5 pct. i 1984. Dette sammenholdt med, at der vil blive påbegyndt ca. 26.000 boliger i 1984, bevirker, at der kan skaffes 20.000 flere job i den private sektor i 1984. Denne stigning i beskæftigelsen betyder, at arbejdsløsheden ikke vil stige i 1984.

Det bemærkelsesværdige ved denne udvikling er, at det udelukkende skyldes en aktivitetsudvidelse i den private sektor, mens den offentlige sektor forventes at være uforandret både med hensyn til antallet af ansatte og udgiftsniveauet. Vi er dermed på vej til at genoprette balancen mellem offentlig og privat produktion, hvilket er en afgørende forudsætning for, at vi kan producere os ud af de økonomiske vanskeligheder. Det er kun ved at stimulere det private erhvervsliv, at vi kan påbegynde afviklingen af vore store gældsforpligtelser.

Men samtidig med disse gunstige udviklingstendenser understreger de seneste prognoser, bl.a. fra det økonomiske sekretariat, at vi må være overordentlig forsigtige med tilrettelæggelsen af den økonomiske politik. Det ny skøn over underskuddet på betalingsbalancen på 12 mia. kr. i 1984 understreger nødvendigheden af, at vi ikke slækker på den økonomiske politik. Tiden er ikke inde til letsindighed.

Målet med regeringens forslag til finanslov for 1984 skal derfor bevares, og vi må fastholde en stram indkomspolitik. Vi kan ikke tillade, at indkomstudviklingen igen begynder at løbe løbsk med forrygende inflation

[Gammelgaard]

og forringet konkurrenceevne til følge. Den økonomiske politik skal tværtimod tilrettelægges på en sådan måde, at indkomstudviklingen her i landet ligger i underkanten af vore udenlandske konkurrenters. Kun dermed opnår vi at forbedre konkurrenceevnen og holde det private forbrug i ave. Begge dele vil være til gavn for betalingsbalancen.

Skal man prøve at opsummere de økonomiske problemstillinger, kan det vel siges, at vi for øjeblikket er inde i en positiv selvforstærkende udvikling, der i sig selv løser mange af problemerne. Grundlaget for et økonomisk opsving er bragt i orden. Nu gælder det om at holde fast og på visse områder udbygge genopretningspolitikken. Regeringen skal fastholdes i målsætningen om at afvikle underskuddet på betalingsbalancen i løbet af 3-4 år, så vi kan begynde at afdrage på vor gæld til udlandet. Det samme gælder underskuddet på statsfinanserne, som bør være væk ved udgangen af dette årti, og dette vel at mærke uden at vi forhøjer skattetrykket.

Der er mange tegn på, at vi er på rette vej. Det værste, der nu kan ske, er, at vi standser genopretningspolitikken. Det er altafgørende, at den videreføres; der er heller ikke noget alternativ. Regeringens forslag til finanslov for 1984 er et vigtigt led i fortsættelsen af den økonomiske genopretning.

Regeringens program til modernisering af den offentlige sektor er en naturlig del af genopretningspolitikken. Den er endda mere end det; den er forudsætningen for, at de offentligt ansatte også kan være med i genopretningsarbejdet; det har de faktisk krav på. Både borgerne i almindelighed og de offentligt ansatte i særdeleshed har længe følt, at man på visse områder var bagefter med den nytænkning, der er nødvendig, hvis den offentlige service skal være tidssvarende for samfundet og håndterlig og til gavn for de ansatte.

Der må ske en decentralisering af ansvaret, således at arbejdsglæden og inspirationen stimuleres hos den enkelte medarbejder. I det hele taget må den offentlige sektor gøres mere fleksibel. Moderne ledelsesprincipper og styrelsesformer bør indføres, samtidig med at lønsystemerne og personaleuddannelserne forbedres. Her kan vi lære meget af det private erhvervsliv.

Disse tiltag vil foruden at forbedre de ansattes arbejdsvilkår og hæve serviceniveauet

over for borgerne desuden medvirke til at stoppe den hidtidige opdrift i de offentlige budgetter.

Det afhænger imidlertid ikke kun af regeringens vilje, men også af amterne, kommunerne, de enkelte styrelser og arbejdsledere, om dette håb skal gå i opfyldelse. Jeg er ikke i tvivl om, at der er et udbredt ønske hos de offentligt ansatte om at være med i en rationalisering og en modernisering, forudsat naturligvis at den er ordentligt tilrettelagt. Det er i høj grad et spørgsmål om tilstrækkelig information og uddannelse.

Jeg tror, at det store flertal af offentligt ansatte deler regeringens ønske om at standse de offentlige udgiftsstigninger, for højere offentlige udgifter giver uvægerlig store indkomstskatter, og de offentligt ansatte er så godt som altid blandt dem, hvor indkomstskatten betyder mest for det årlige budget.

Alle de ting, jeg her har nævnt, drejer sig om at forsvare det Danmark, vi alle sætter så stor pris på. Finanslov, genopretningspolitik og modernisering er alle sammen nødvendige elementer, hvis vi skal videregive et godt samfund til de næste generationer.

Der er betydelige trusler imod en sådan udvikling. Vi har i løbet af 1970'erne set en enorm gældsopbygning, der vil fortsætte, til vi har fået has på underskuddet i dansk økonomi. De socialdemokratiske regeringer har vendt det døve øre til eller endog været direkte afvisende, når f.eks. perspektivplanredegørelserne har fremdraget behovet for besparelser og moderniseringer i den offentlige administration. Det er denne efterladende holdning, der år for år har givet grobund for de angreb, som vi i de senere år har været ude for imod dansk økonomi og dansk samfundsstruktur.

Det er disse angreb, der nu skal slås tilbage igennem regeringens politik. Det sker ikke for strukturens eller for princippet skyld, men det er simpelt hen nødvendigt at gøre denne indsats, hvis der i det lange løb skal skabes plads for den enkelte borgers og den enkelte families udfoldelse.

Restriktioner, gæld og inflation er nogle af de værste fjender, som et borgerligt livssyn kan stilles over for. De gør det umuligt for den enkelte at udfolde sig frit og at tage det størst mulige ansvar for sin egen tilværelse. Det er derfor, det er så vigtigt, at valget giver mulighed for at videreføre hele dette arbejde.

[Gammelgaard]

Det er et arbejde så betydningsfuldt, at hele folketinget eller i hvert fald en meget bred del af folketinget bør være med.

Det er til et sådant samarbejde, statsministeren har indbudt folketinget i sin åbnings-tale. Det forpligter regeringen, men det forpligter naturligvis også partierne, først og fremmest til at sætte særinteresser til side for at gennemføre den nødvendige politik.

Meget andet hører naturligvis med. Vi skal sikre vort miljø, opmuntre og beherske den tekniske udvikling og tilrettelægge undervisning og kultur, så det hele ikke ender i et teknisk-økonomisk samfund. Vi skal ikke mindst sikre den kulturarv, der så let glemmes i det moderne samfund med dets tekniske udvikling og økonomiske rammer. Midt i bestræbelserne på at følge med i udviklingen af nye teknikker må vi ikke glemme at beskytte de værdier, der opretholdes gennem teater, litteratur og kunst, og som ligger på vore museer og biblioteker. Vi må tilrettelægge undervisning og uddannelse, så vi på alle områder kan lære af tidligere generationers fejl og fortrin. Vi skal også opretholde muligheden for at beskytte og udvikle vort vel-færdssamfund, og vi skal fortsætte og modernisere vor indsats over for de fattige lande.

I det konservative folkeparti lægger vi stor vægt på, at landets sikkerheds- og forsvarspolitik kan føres videre i et bredt samarbejde. Vi står over for gennemførelsen af det næste forsvarsforlig. Forhåbentlig kan det få en bred tilslutning her i folketinget.

Vi lever i en urolig og utryg verden med mange modsætninger. Der er vel næppe 30 lande, der er traditionelt grundfæstede demokratier. Vi er så lykkelige at leve i et af dem. Målet for Danmarks sikkerhedspolitik bør stadig være, at vi vil leve videre i fred og i frihed. Det er vigtigt, at vor kamp for nedrustning og fred føres på en sådan måde, at vi ikke prisgiver vor sikkerhed og vor frihed.

Vi må fortsat lægge den allerstørste vægt på, at Danmark gennem sit NATO-samarbejde og ved at opretholde det nødvendige forsvar her i landet forebygger den pression og de trusler om overgreb, som først og fremmest rammer den, der er svag, og som står alene. Et bredt samarbejde om at sikre vort samfunds videre udvikling og om at skabe en sikkerhedsramme omkring vor frihed og freden i verden bør være målet for de kommende års politik.

Tørnæs (V):

Jeg har med glæde mærket mig den generelt venlige tone i socialdemokratiets ordførers tale. Nå, man kan måske ikke sige, at den var specielt venlig over for venstre, men alligevel. Den havde oven i købet et vist skær af realisme i sig, idet hr. Svend Auken nu erkender, at der rent faktisk er et økonomisk opsving i gang, selv om det jo hårdnakket i lang tid er blevet benægtet fra socialdemokratiets side.

Valget den 10. januar 1984 viste jo med al ønskelig tydelighed, at der i befolkningen er en voksende tilslutning til regeringens politik. Regeringspartierne's mandat til at videreføre den økonomiske genopretning er styrket. Afgørende vigtigt er, at der nu ikke kan samles noget negativt flertal hverken mod den økonomiske politik eller mod finansloven, men tværtimod ser der ud til at være et direkte flertal herfor.

Der kan således ikke herske ringeste tvivl om, at den politiske kurs, som firkløverregeringen afstak allerede ved sin tiltræden, skal videreføres og styrkes.

Det er i den forbindelse værd at bemærke, at det til trods for begrænsede indkomststigninger er lykkedes i store træk at fastholde reallønnen. Den økonomiske politik's hovedsigte er gennem forbedring af erhvervenes konkurrenceevne – her især naturligvis de eksporterende og de importkonkurrerende erhverv – at øge produktion og beskæftigelse. I den forbindelse er det afgørende vigtigt, at rentefaldet ikke alene fastholdes, men også yderligere udbygges. Fortsat reduktion af finanslovunderskuddet er således en tvingende nødvendighed.

Det er imidlertid ikke alene erhvervslivet, der har gavn af en faldende rente. Det gælder også for dem, der investerer i ny bolig; således er huslejen for et nybygget hus efter rentefaldet faldet med 4–5.000 kr. pr. måned.

Også for de studerende, der har behov for at optage lån for at fuldføre deres studium, betyder rentefaldet en væsentlig mindre omkostning.

Den begyndende optimisme, der således er et udslag af den førte politik, har, som vi allerede har set, medført øgede investeringer og øget beskæftigelse såvel i industri som inden for byggesektoren. Industrirådets erhvervsøkonomiske afdeling anslår således, at

[Tørnæs]

beskæftigelsen i industrien i 4. kvartal i 1983 er forøget med 3-4.000, og at beskæftigelsen i industrien vil blive forøget med yderligere 2-3.000 i 1. kvartal i 1984. Den tendens må i enhver henseende styrkes og underbygges.

Erhvervslivets problemer er fortsat meget store. Alt for mange virksomheder har stadig helt utilstrækkelige indtjeningsmuligheder. Det gælder ikke mindst de mindre virksomheder inden for handel, håndværk og industri.

Landbruget har været og er fortsat i en særlig vanskelig situation. Det er hastende nødvendigt, at der tilvejebringes tilfredsstillende løsninger på såvel landbrugets økonomiske som strukturelle vanskeligheder.

Beskæftigelsen er stadig det største samfundsproblem. Det er vores opfattelse, at vi kun varigt kan nedbringe arbejdsledigheden ved, at det private erhvervsliv får mulighed for at ekspandere og derved skaber forudsætninger for en varig forøgelse af beskæftigelsen. Det er glædeligt at konstatere, at den stærke stigning i arbejdsledigheden nu endelig er aftagende. Vi forventer, at ledigheden har toppet og vil begynde at falde her i 1984.

Det fremgår af det økonomiske sekretariats konjunkturstatus i januar, at den samlede beskæftigelse kan øges med op mod 20.000 personer. Det er tilfredsstillende, at der nu endelig er stigning i den samlede beskæftigelse. Vi skal blot ikke stille os tilfreds hermed. Der skal arbejdes frem mod at genskabe den fulde beskæftigelse.

I den forbindelse er det vigtigt, at arbejdsmarkedets parter erkender nødvendigheden af en fortsat stram indkomstpolitik, samt at der skabes mere fleksible arbejdstidsregler, end vi hidtil har kendt, dels for at den enkelte familie får bedre muligheder for at tilrettelægge sin tilværelse, dels for at få en bedre udnyttelse af investeringer i maskineri og i det hele taget i den teknologiske udvikling, der i stigende omfang foregår på virksomhederne.

Der er grund til at understrege, at den teknologiske udvikling både direkte og indirekte er i stand til at skabe nye arbejdspladser, der kan erstatte dem, der går tabt ved automatisering og rationalisering. Den teknologiske udvikling betyder, at det i al væsentlighed ikke er de gamle arbejdspladser, der vender tilbage, men at der i stedet skabes nye. Den omstændighed, at det i høj grad er nye ar-

bejdspladser og nye arbejdsformer, der vinder frem, stiller store krav til fleksibiliteten i hele vort uddannelsessystem, stiller krav om, at vi er parat til at flytte uddannelsesressourcer fra de områder, hvor der stort set alene vil uddannes til arbejdsledighed, over til områder, hvor mulighederne og udsigterne til beskæftigelse er gode.

Et særlig alvorligt problem er ungdomsarbejdsledigheden, som fortsat er alt for stor. Selv om det i 1983 lykkedes at fremskaffe 10.000 nye uddannelsespladser, og selv om der er vedtaget en række foranstaltninger for at skabe job til de unge arbejdsledige, må vi fortsat konstatere, at arbejdsledigheden er uacceptabelt høj for de unge mennesker.

Et væsentligt led i bekæmpelse af ungdomsarbejdsledigheden er efter vor opfattelse, at der gives de unge mennesker et reelt tilbud om uddannelse; først og fremmest at alle, der forlader folkeskolen, kan få et tilbud om uddannelse, dernæst at adgangsgrænsningerne på læreanstalterne reduceres og helst helt afskaffes, samt at der også skaffes flere erhvervsuddannelsespladser, herunder især lære- og praktikpladser.

Vi må erkende, at det for yderligere at motivere de unge mennesker ind i et fornuftigt uddannelsesforløb er nødvendigt, at den store økonomiske ulighed, som de unge oplever, dels når de er på arbejdsledighedsunderstøttelse, dels når de er i en lære- og praktiksituation, eller hvis de slutteligt er i et uddannelsesforløb under Statens Uddannelsesstøtte, udjævnes.

Det er ikke blot i den private sektor, at udviklingen stiller krav om fornyelse og modernisering. Det gælder i lige stor udstrækning inden for den offentlige sektor. Venstre støtter meget stærkt, at de efterhånden alt for stive regler og normer i den offentlige sektor optøes og moderniseres på en sådan måde, at det bliver muligt at give den enkelte ansatte betydelig større indflydelse og større ansvar på sit eget arbejdsområde, også ved at gennemføre ændringer i lønregler og ansættelsesforhold, hvor man i højere grad kan belønne den individuelle indsats, end det er tilfældet med de eksisterende regler. Dette vil medvirke til at skabe en bedre samklang mellem den offentlige og den private sektor og kan også medføre bedre arbejdsvilkår for de enkelte ansatte.

[Tørnæs]

Det er i det hele taget vor opfattelse, at den fremtidige politik i videst muligt omfang skal tilgodese og fremme initiativ og virkelyst. Det gælder også med hensyn til gennemførelse af en gennemgribende skattereform. Vi er overbevist om, at rigtig mange – og ikke mindst i disse dage – føler skattelovgivningens så kompliceret og indviklet, at det nærmest er umuligt for dem at finde ud af. Alene af den grund er en forenkling påkrævet. Vi lægger overordentlig megen vægt på, at de nye skatteregler udformes således, at initiativ, virkelyst og opsparring honoreres.

Ingen skal være i tvivl om, at venstre ikke støtter de neutralistiske strømninger, der på det seneste er kommet til udtryk fra forskellige sider, strømninger, som efter vor opfattelse indebærer en alvorlig risiko for, at de afspændingsbestræbelser, der i øjeblikket er i gang, svækkes. Danmark er ikke neutralt, vi har valgt side. Dansk sikkerhedspolitik varetages derfor efter vores opfattelse bedst ved, at der ikke på noget tidspunkt kan sættes spørgsmålstegn ved vort medlemskab af de alliancer, vi er tilsluttet, ej heller ved vor vilje til at efterleve de forpligtelser, medlemskabet pålægger os.

Selv om resultaterne af firkløverregeringens politik er særdeles opmuntrende, er det meget vigtigt at slå fast, at Danmarks økonomiske problemer fortsat er meget store. Der må således advares kraftigt mod den opfattelse, at det nu skulle være muligt at slække på kravene.

Konjunkturdelegøren peger på risiko for et stigende betalingsbalanceunderskud i 1984. Det er efter venstres opfattelse aldeles vigtigt, at den finanspolitiske kurs, der styrer henimod at afskaffe underskuddet på statsfinanserne ved udgangen af dette årti, vel at mærke uden at det sker ved at forhøje skatte trykket, samt at afvikle betalingsbalanceunderskuddet i løbet af de næste 3–4 år fastholdes.

Alt for mange familier har i de senere år smerteligt måttet erkende, at den tidligere regerings fejlslagte økonomiske politik med stigende betalingsbalanceunderskud, med stigende underskud på statens finanser, ikke er abstrakte problemer, men forhold, der har rakt dybt ind i mange familiers tilværelse i form af virksomhedslukninger, at mange har mistet deres arbejdspladser, at unge ikke har kunnet få en uddannelse.

Et sundt og velfungerende erhvervsliv er forudsætningen for at skabe orden i samfundsøkonomien og dermed genskabe trygheden for den enkelte familie.

Venstre er parat til at samarbejde med alle de partier i folketinget, der erkender nødvendigheden af den politik, regeringen har fremlagt. Det er vor opfattelse, at det vil være muligt at samle et bredt folketingsflertal herfor.

Skulle imidlertid socialdemokratiet vælge en lige så passiv og negativ holdning, som vi oplevede før valget, er der ingen tvivl om, at et flertal i befolkningen forventer, at de ikke-socialistiske partier viderefører den økonomiske genrejsning, om nødvendigt også uden socialdemokratiets medvirken.

Gert Petersen (SF):

Der er jo dem, der mener, at når valgkampen er overstået og valget er bag os, så begynder det normale politiske liv igen, og så glemmer man valgkampen og sætter sig ned for at finde ud af, hvordan man nu kan finde ud af det, samarbejde osv. Valgkamp, det er ét, den daglige, normale, politiske praksis noget helt andet.

Den opfattelse kan SF ikke dele. Og der er i hvert fald et par af de meldinger, som regeringspartierne kom med under valgkampen, som ikke skal have lov til at gå i glemmebogen nu, da det daglige arbejde begynder.

Den første var den kolossale interesse, som de med ét viste arbejdsløsheden. For den, der herinde havde fulgt med i de sidste 16 måneders politik, var det ganske overraskende. I statsministerens meget principielle åbningstale i oktober sidste år indtog kamp mod arbejdsløsheden en ganske tilbagetrukken og beskeden plads.

Statsfinanserne, betalingsbalancen, styrkelse af erhvervslivets profitter var de centrale elementer i statsministerens tale, og af og til kom der så et håb om, at det og det nok ville føre til en forbedring af beskæftigelsen. Men på intet tidspunkt tog han udgangspunkt i spørgsmålet: hvordan skaber vi flere job? Og budgetdelegøren, som kom ganske kort tid før valget, rummede heller ikke meget håb for dem, der anser massearbejdsløsheden for at være det uden sammenligning alvorligste problem i dagens Danmark.

[Gert Petersen]

Men da valgkampen begyndte, var det helt andre toner, vi hørte. Man kunne næsten tro, at ministrene og regeringsordførerne anså arbejdsløsheden for det alvorligste balanceproblem herhjemme.

Ikke nok med det: de var så optaget af problemet, at de gav udtryk for, at der efter den kolossale indsats, som regeringen havde ydet i de foregående måneder, var en lysning i sigte allerede i året 1984. I den afsluttende TV-debat gav især finansministeren udtryk for, at han sad inde med en hemmelig viden om, hemmelige spådomme om, at arbejdsløsheden ikke mere ville stige, men at den ville begynde at falde i det kommende år, altså i 1984. Det var ganske vist, hans egne økonomer havde beregnet det, og oraklet i Paris, OECD, havde bekræftet det.

Da valget var overstået, meldte sandhedens time sig. Der gik kun ganske få dage, så kom der nye meldinger: for det første vil arbejdsløsheden alligevel stige i 1984, ikke helt så meget, som man troede i efteråret 1983, men stige vil den; den vil ikke gå ned. Når den ikke stiger så meget, som man regnede med i efteråret 1983, skyldes det udelukkende, at de sociale nedskæringer, som regeringen dengang ønskede gennemført, ikke blev så omfattende, som regeringen selv havde villet. Det er altså ikke regeringens fortjeneste, at stigningen i arbejdsløsheden bliver lidt mindre, end den havde kalkuleret med nogle måneder før valget.

Den anden melding, som vi fik her efter valget, var, at den opreklamerede stigning i erhvervsinvesteringerne, som regeringen under valgkampen havde omtalt med en optimisme, der var reklamebranchen værdig, i virkeligheden var særdeles beskedne.

Og den tredje ny melding er en, som vi slet ikke hørte et kuk til under valgkampen. Som ved en åbenbaring er det dagen – eller to eller tre dage – efter valget gået op for de økonomiske spåmænd, at betalingsbalanceunderskuddet i 1984 bliver 4 mia kr. større end beregnet forud for valget. Med andre ord nu, men først nu, erkender man, at både massearbejdsløshed og betalingsbalanceunderskud vil vokse i 1984, hvis udviklingen sker i overensstemmelse med regeringens hidtidige planer.

Heraf kan man drage to konklusioner: for det første at regeringen og regeringspartierne førte vælgerne bag lyset under valgkampen,

dels gennem en uberettiget optimisme vedrørende arbejdsløsheden, dels gennem en fortællelse af forholdene vedrørende betalingsbalancen.

Den anden konklusion er den: i betragtning af regeringens særlige prioritering af opgaverne er der for mig – og jeg ved, at man prioriterer kampen mod betalingsbalanceunderskuddet, kampen for en forbedring af statsfinanserne absolut højest – ikke den ringeste tvivl om, at regeringen vil satse på at hindre den omtalte stigning i betalingsbalanceunderskuddet ved hjælp af nye og vidtgående nedskæringer, gennemført for at begrænse købekraften, og resultatet vil så blive en langt kraftigere stigning i arbejdsløsheden end den begrænsede stigning, som selv den optimistiske prognose forudsagde, formodentlig også en kraftigere stigning end selv den pessimistiske forudsigelse, der kom i efteråret.

For denne regerings sigte og valg af midler er uforandret. Heri har folketingsvalget ikke ændret en tøddel. Virkelig at koncentrere kræfterne om bekæmpelse af arbejdsløshed, at sætte ind mod social nød indgår ikke i den konservative regerings opfattelse af begrebet genopretning – tværtimod. I de forløbne 16–17 måneder har vi oplevet en voksende ulighed og utryghed i det danske samfund. Nu vel, nogle har kunnet føle sig mere trygge. Obligationsejere og aktionærer f.eks., for dem er der virkelig tale om genopretning. Men de arbejdsløse, de, der trues af arbejdsløshed, de gamle, de unge uddannelsessøgende, de fattige, de har måttet betale gildet. For dem er der ikke tale om genopretning, men om nedtur.

Heller ikke i statsministerens åbningstale her efter valget var der så meget som en antydning af lettelse for de dårligt stillede. Der var nogle pæne ord, nogle enkelte pæne ord, om de ungdomsarbejdsløse. Det var det hele. Man må undskylde mig; inden for den helhed, som regeringens politik er, har jeg ganske svært ved at tage disse pæne ord højtideligt. Derimod tillægger jeg det naturligvis mere vægt, at den stærke økonomiminister har sluppet katten ud af sækken og antydet noget nær et totalt lønstop ved næste overenskomst. Ganske vist prøver statsministeren at glatte ud og dementere, men det skal nok tilskrives enten en vis politisk tæft, eller også at det er den rolle, som nu statsministeren

[Gert Petersen]

påtager sig netop i den givne situation. Statsministeren ved nemlig udmærket, at det bliver svært at føre fagbevægelsens medlemmer bag lyset også næste gang, efter at de har set, hvordan de ofre, som de ydede sidst, blev ydet aldeles forgæves. Der kom ingen forbedring i beskæftigelsen, og den sociale situation blev forringet. Statsministeren ved derfor, at det er at føje spot til skade, hvis man allerede nu begynder at tale om en nulprocent lønramme. Derfor synes statsministeren måske, at hans økonomiminister har været lidt vel tidligt ude, men vent bare, så vil man få at se, at det er den åbenhjertige økonomiminister, der styrer den sag!

SF finder ingen anledning til at sige og mene andet om denne regering, end hvad vi sagde før valget og under valgkampen. Det er en regering, der fører en borgerlig klassepolitik, som vi ellers ikke har oplevet det i Danmark i de sidste 2-3 generationer. Denne regering skal ikke regne med nogen imødekommenhed fra SFs side. Andre kan forhandle om samarbejde, det er deres sag, selv om jeg vil fraråde det, men socialistisk folkeparti er i opposition til denne regering, klart og tydeligt.

Valget gav regeringspartierne og deres radikale medløbere et spinkelt og, tror jeg, ganske usikkert flertal. Derimod ændrede valget meget lidt ved det reelle styrkeforhold i befolkningen.

Trods en enorm PR-indsats centreret ikke mindst om statsministerens person lykkedes det kun den borgerlige lejr at få flyttet 1,5 pct. af stemmerne. Det svarer til ca. 50.000 vælgere. Det var det hele. Det borgerlige jordskred, som man havde håbet på, blev til nogle småsten, der rullede.

Valget blev oven i købet et sviende nederlag til to partier, nemlig det, der er mest reaktionært i social og økonomisk henseende, fremskridtspartiet, og det, der er mest reaktionært i udenrigspolitisk henseende, nemlig centrum-demokraterne. Hvem af dem der har rekorden i reaktionær kulturpolitik, har jeg opgivet at finde ud af.

Under alle omstændigheder – deres nederlag var tankevækkende, men de er her jo stadig, en stund endnu da, så derfor vil jeg godt føje til, at hvis det radikale venstre fortsat vil lade sig smede ind i en alliance, der omfatter disse to reaktionære partier, så er det naturligvis de radikales egen sag, men mon det

var det, de radikale vælgere forestillede sig? Jeg husker endnu – fordi jeg er ikke sådan til sinds at glemme valgkampen – hvordan hr. Niels Helveg Petersen sagde, at valget i virkeligheden stod mellem det radikale venstre og fremskridtspartiet. Trods alt tror jeg også så godt om de radikale, at jeg tror, de ikke har det godt ved det, de foretager sig. De vil også derfor hellere i stedet for at synde alene synde parvis – det siges også at være morsommere – og gør sig derfor alle mulige anstrengelser for at lokke socialdemokratiet med ind i fornøjelserne, tilbage til det store bal i den borgerlige. SF vil advare socialdemokratiet mod at tage mod invitationen.

Vi tror, at når de borgerlige kunne fravriste socialdemokratiet 3 mandater, skyldes det, at det socialdemokratiske alternativ ikke var klart nok, og især at den socialdemokratiske fortid er for meget præget af disse baller i det borgerlige forsamlingshus, men vi tror også i SF, at når socialdemokratiet undgik det forventede kæmpenederlag og alt taget i betragtning klarede sig rimeligt godt, skyldes det, at socialdemokratiet i stigende grad i den forløbne periode begyndte at føre en klar oppositionspolitik over for den borgerlige nedskæringspolitik. Jeg vil indtrænge opfordre socialdemokratiet til at blive ved med det. Et langsigtet socialdemokratisk samarbejde med den nuværende regering om den økonomiske politik vil blive en katastrofe ikke kun for socialdemokratiet – det kunne vi andre jo nok leve med, måske af – men for arbejderbefolkningen og for hele landet.

Hvad finansloven angår, vil socialistisk folkeparti stemme imod den. Vi anser afstemningen for en tillidsafstemning, og vi nærer dyb mistillid til regeringen. Jeg vil håbe, at socialdemokratiet også stemmer imod. Regeringen er nemlig ikke blevet bedre, fordi der har været valg.

Jeg vil godt erkende, at socialdemokratiet før valget stillede 4 krav for at stemme for finansloven, og hvis disse 4 krav virkelig opfyldes, vil en socialdemokratisk ja-stemme ikke være noget bedrag over for vælgerne. Til gengæld: uden opfyldelse af disse krav om ungdomsgaranti, om ophævelse af dagpengefastfrysningen, karensdagsordningen og fattigdomsparagraffen vil det være et vælgerbedrag, hvis socialdemokratiet stemmer for finansloven, og jeg har ikke fantasi til at forestille mig, at den regering, vi har, som er

[Gert Petersen]

overordentlig ideologisk og doktrinært orienteret i borgerlig retning, vil give indrømmelser på disse 4 afgørende principielle punkter.

Bedst vil det være, om vi simpelt hen overlader til statsministeren og hans venner at vedtage deres finanslov, hvis de ellers kan. Kan de ikke det – og det vil blive afklaret i løbet af nogle uger – må regeringen gå af, naturligvis uden at udskrive valg. Jeg tror ikke, vores demokrati ville kunne holde til et nyt valg så kort tid efter, men så kan regeringen gå af uden at udskrive valg, og derefter må folketinget gå i gang med forhandlinger om at få dannet en anden regering, der i højere grad har folketingets tillid, og som kan få vedtaget en finanslov.

Når SF erklærer sig i skarp og klar opposition til denne regering, er det ikke udtryk for, at socialistisk folkeparti bare vil føre sådan en slags visnepolitik. Jeg mener, at SF kan gøre en del, og det vil blive gjort. For det første: selv blind høne finder af og til et spiseligt korn, og skulle denne regering i den blinde hønes rolle finde et sådant, hjælper vi gerne fra SFs side regeringen med at samle det op. Det skete med barselorloven, det skete med realrentebeskatningen. Ingen kan udelukke, at det kan ske igen.

For det andet: vi vil gøre, hvad vi formår for at bremse regeringen i dens asociale politik, naturligvis ikke, som de radikale har gjort det, ved at stemme for en trekvart nedskæring i stedet for en hel. Så frister man jo bare regeringen til at foreslå det dobbelte af, hvad den egentlig selv ønsker gennemført. Men den borgerlige lejr er faktisk så splittet, at det har vist sig muligt helt at hindre nedskæringer ved at udnytte uenigheden mellem de borgerlige inklusive det radikale venstres dårlige samvittighed. Disse muligheder vil vi fortsat udnytte.

I sammenhæng hermed har det også stor betydning, hvad der sker uden for dette hus. Tror de borgerlige for alvor, at lønarbejderne stiltiende vil acceptere ikke alene en fortsat nedskæringspolitik, men også det lønstop, som man – og jeg tror på økonomiministeren, ham har jeg en vis tillid til, selv om jeg ikke er enig med ham – håber at påtvinge dem ved næste overenskomst? Tror man, at lønarbejderen vil affinde sig med det? Hvis det er tilfældet, skal der ikke herske tvivl om, at man sår vind og vil høste storm.

For det tredje: på en række områder har det vist sig i den forgangne tid, i de sidste 16 måneder, at der kunne dannes andre flertal her i salen, f.eks. på det kulturpolitiske, det retspolitiske og det energipolitiske område. Socialistisk folkeparti vil arbejde for, at et sådant andet flertal manifesterer sig endnu kraftigere.

Er der mon ikke flertal for en virkelig progressiv miljøpolitik, hvor hensynet til mennesker og naturressourcer er ubetinget nummer et, eller for skridt i retning af en mere retfærdig skattepolitik i strid med de asociale byrdefordelingsprincipper, som den konservative regering går ind for? Jeg tror, der kan skabes sådanne flertal. Det har vist sig i en række tilfælde, at det kunne lade sig gøre. Jeg er sikker på, at det kan lade sig gøre igen, og SF vil stræbe derefter.

For det fjerde anser vi det sluttelig for en opgave allerede nu at forberede næste folketingsvalg. Jeg tror, denne regering får et usikkert liv, hvis da ellers socialdemokratiet holder linjen fra valgkampen og vælger side imod den borgerlige krisepolitik. Så meget desto vigtigere er det at sikre, at vælgerne næste gang har et klart valg mellem to slags krisepolitik. Det er den første betingelse for, at en anden krisepolitik end en borgerlig kan få tilslutning fra et flertal, og den forudsætning skal ikke først skabes under valgkampen, den skal skabes i det daglige arbejde i dette ting og ved diskussioner rundt omkring på arbejdspladser, i bevægelser, lokalområder osv.

Til sidst har jeg så nogle ord om et flertal, der blev bevaret trods regeringspartiernes store forhåbninger om at slippe af med det. Jeg tænker naturligvis på det flertal, der i det sidste år har udmøntet sig mod den politik, der anser kaprustning og atomar terrorbalance for at være det bedste værn for sikkerhed og uafhængighed.

Før valget pålagde et flertal i dette ting regeringen en del opgaver, den ikke brød sig om: at sige nej på Danmarks vegne til udstationeringen af nye NATO-raketter, at støtte et forslag om fastfrysning af alle atomvåben, medens der forhandles om nedskæringer, og at arbejde for skabelse af en atomvåbenfri zone i Norden.

Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at hvis folketinget havde fået en anden sammensætning, ville regeringen straks have fået disse

[Gert Petersen]

beslutninger omgjort, men det lader sig altså ikke gøre, og jeg ved, at trods alt hvad der i øvrigt adskiller os fra de radikale, så er kampen mod oprustningen en hjertesag for de radikale. Jeg tror også, modsat f.eks. ytringer, som udenrigsministeren fra tid til anden er kommet med, at den linje, socialdemokratiet har anlagt i det sidste år, udspringer af en seriøs analyse og er alvorligt ment. Derfor kan regeringen ikke ændre de trufne beslutninger, men er nødt til fortsat at efterleve dem. Det går nok ikke helt stille af. Frivilligt opfylder regeringen f.eks. næppe dagsordenen af 10. november 1983, men det er ikke engang nok, for f.eks. det danske nej til raketudstationeringen er jo ikke mere aktuelt. Man er begyndt at udstationere raketterne. Derfor må Danmark nu rejse krav om fjernelse af de udstationerede raketter, så forhandlinger kan komme i gang på ny. Naturligvis må også Sovjetunionen ophæve sine demonstrative, men militært totalt uberettigede såkaldte modforanstaltninger i Østtyskland og Czekoslovakiet. Set fra SFs synspunkt er raketterne lige farlige, uanset om der er malet stjernebanner eller rød stjerne på dem. Men vejen til nedrustning går ikke over øget oprustning, sådan som mr. Reagan og fra tid til anden danske ministre vil bilde os ind. Derfor kan vi ikke affinde os med den nuværende dødsensfarlige situation. Derfor må de initiativer til en dansk fredspolitik, som folketinget har taget, forøges og styrkes.

Selvfølger man ikke nægte, at det flertal, der her er dannet, er uenigt på andre udenrigspolitiske områder. Det trøster udenrigsministeren sig med, og af og til beroliges han også af socialdemokratiets formand. Vi er ikke enige om alliancepolitikken. Det ved jeg godt. Jeg tror da for resten, at det radikale venstre står SF nærmere i det spørgsmål, end det står socialdemokratiet, men det er bare ikke det afgørende i dag. Alliancepolitikken er ikke sat på dagsordenen. Jeg tror faktisk ikke, at et flertal i den danske befolkning ønsker den ændret på nuværende tidspunkt, men jeg er overbevist om, at et flertal af den danske befolkning er modstander af, at nogen alliance – altså også NATO, som Danmark er medlem af – fortsat skal sætse på kaprustning, på atomar terrorbalance osv. og føre sig frem med en sådan skræmmende korstogsmentalitet, som USAs præsident har specialiseret sig i. Jeg er overbevist om, at

det er opfattelsen hos flertallet af befolkningen herhjemme, uden at dette flertal af den grund har fået mere tillid til den anden part, til Sovjetunionen.

Det er dette nej til en fortsat lemmingevandring mod afgrunden, som stadig er på dagsordenen i befolkningen og sat på dagsordenen af befolkningen i dette ting, og det nej skal forblive på dagsordenen herinde, det har vælgerne sørget for. Det takker vi dem for.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Der var megen vederlagsfri rådgivning i hr. Gert Petersens ordførertale for et øjeblik siden, og de mange råd til socialdemokratiet vil jeg gerne kvittere for. Men for at forstå rådernes indhold nærmere vil jeg gerne have, at hr. Gert Petersen uddyber fra denne talerstol, hvorfor socialdemokratiet skal afstå fra at deltage i forhandlinger med borgerlige partier om de fire spørgsmål, vi har rejst: spørgsmålet om ungdomsgaranti, lære- og praktikpladser, begrænsning af nedskæringerne over for ungdomsindsatsen, indførelsen af almindelig ungdomsgaranti, spørgsmålet om karensdag, spørgsmålet om regulering af dagpenge- og efterlønsatsen og spørgsmålet om fjernelse af fattigdomsparagraffen. Hvori består vort forræderi, hvis vi deltager i forhandlinger med regeringen om disse punkter? Jeg forstod på hr. Gert Petersen, at det var udtryk for en positiv socialistisk holdning, når SF deltog i forhandlinger med borgerlige partier, men at det var udtryk for svigten til højre, hvis socialdemokratiet gjorde det samme.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg har somme tider tænkt på, at der må være noget galt med højtaleranlægget her i salen (*Munterhed*), for man kan ikke rigtig høre, hvad der bliver sagt. Det, jeg sagde, var udtrykkeligt, at hvis socialdemokratiet fik disse sager gennemført, ville vi ikke anklage socialdemokratiet for bedrageri over for vælgerne, for det var, hvad socialdemokratiet havde sagt under valgkampen at de forlangte for at stemme for finansloven. Men hvis socialdemokratiet ikke fik disse fire indrøm-

[Gert Petersen]

melser, ville der være tale om et bedrageri over for vælgerne. Nu håber jeg, det er klart.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Det er tankeeksperimenternes tid, vi lever i. Forudsæt, at vi nu fik ungdomsgarantien helt og fuldt gennemført, var det så forræderi?

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Vi er nødt til at repetere en gang til: ungdomsgaranti, ophævelse af fastfrysningen af dagpengeordningerne, ophævelse af karensdagsordningen og ophævelse af fattigdomspara-graffen. Jeg ved godt, at der er nogle socialdemokrater, som nu er begyndt at tale om, at det ikke er ultimativt ment med disse fire krav. Jeg mener, at de er så præcise og egentlig så beskedne økonomisk, at det er en sørgelig historie, hvis man bakker ud af et eller to eller tre af dem og nøjes med bare et enkelt for at stemme for finansloven. Jeg håber, jeg har gjort det helt klart.

Vi vil ikke bebrejde jer bedrag over for vælgerne, hvis I får gennemført disse fire krav og af den grund stemmer for finansloven. Hvis socialdemokratiet derimod bare lader sig købe for en lille beskeden andel af disse krav, synes jeg nok, at socialdemokratiet har taget et skridt, som vil styrke den borgerlige regering, det borgerlige Danmark, og svække arbejderbevægelsen. Jeg håber ikke, at det sker.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg vil da godt gøre den lille bemærkning til ordvekslingen for et øjeblik siden, at den i mine øren gør det fuldstændig klart, at hr. Svend Auken og socialdemokratiet lige så godt kan være klar over fra starten, at de aldrig kan tilfredsstille den store revser hr. Gert Petersen. Intet politisk forlig, som måtte blive indgået, vil kunne tilfredsstille hr. Gert Petersen, som jo med sin tale i dag satte sig selv og sit meget store følge her i salen bastant uden for, hvad der har med centrale afgørelser i dansk politik at gøre.

Valgets udfald var klart i to henseender. Den ene var, at regeringen fik mandat til at fortsætte, og den anden var, at regeringen

ikke kan fortsætte alene. Det er en mindretalsregering, den må forhandle sig frem til flertal; og her og nu, straks efter valget, i den kommende uge og de kommende uger ligger der to opgaver foran folketinget.

Den første opgave er en øget forbedret indsats imod ungdomsarbejdsløsheden. Efter det radikale venstres opfattelse er det nødvendigt at gøre indsatsen stærkere og bedre. Alle partier har været enige om det under valgkampen. Tiden er nu til, at folketinget handler. Det er ikke tilstrækkeligt at sætte nogle andre tal ind på en finanslov. Problemerne omkring ungdomsledigheden er så komplekse og rører ved så mange af samfundets institutioner, lovgivning, organisationer, regler og vedtagelser, at meget dybtgående overvejelser, forhandlinger og beslutninger er nødvendige. Det gøres ikke ved et tal på finansloven, det gøres i øvrigt heller ikke ved i lovgivning at vedtage pæne ord om ungdomsgaranti el.lign. Disse forhandlinger om ungdomsarbejdsløsheden vil komme til at præge de kommende uger, og det er det radikale venstres håb, at folketinget i stor enighed kan beslutte sig for skridt, der forbedrer indsatsen, og at dette samtidig kan blive en indgang til den anden store opgave, der ligger foran folketinget, nemlig at få vedtaget en finanslov.

Valget kom jo, fordi et flertal stemte imod finansloven. Efter valget er der ikke et flertal imod finansloven. Det var jo et hovedargument for socialdemokraterne. Jeg husker meget tydeligt, den dag afstemningen fandt sted, at det var argument nummer 1, at regeringen ikke havde bragt sit parlamentariske grundlag i orden, og derfor måtte socialdemokratiet stemme imod. Man kunne ikke stemme for en finanslov, når regeringens parlamentariske grundlag – det vil i denne sammenhæng sige fremskridtspartiet – havde stemt imod en finanslov, som de selv på forskellige punkter havde haft indflydelse på, bl.a. i forbindelse med det økonomiske forlig i oktober.

Denne begrundelse for at stemme imod finansloven er væk. Der er ikke i det nuværende folketing et flertal imod finansloven. Begrundelsen for at stemme imod er væk, og jeg tillader mig at gå ud fra, at socialdemokraterne mente den begrundelse alvorligt, at det ikke var på skrømt, man brugte det argument over for vælgerne, og jeg tillader mig derfor også at gå ud fra, at når det kommer

[Niels Helveg Petersen]

til stykket, vil socialdemokraterne drage konsekvensen af den argumentation, der førte frem til, at de stemte imod, og stemme for finansloven.

Men dette er jo ikke ensbetydende med, at der ikke skal forhandles om indholdet, alene af den grund at en øget indsats mod ungdomsledigheden nødvendigvis også må føre til ændrede posteringer på finansloven, for det bliver ikke gratis; det er der ingen der skal forvente.

Der skal derfor selvfølgelig forhandles, og det er min og det radikale venstres opfattelse, at man må tage sig den tid, der er nødvendig til seriøst at efterprøve synspunkterne. Det skal i hvert fald ikke være på grund af hastværk, på grund af manglende tid, at disse forhandlinger ikke kan føre til et fornuftigt resultat.

Det folketing, som er sammensat ved valget den 10. januar, har mulighed for som det første folketing i 12-13 år at sidde i en fuld valgperiode. Der er mulighed for, at der under dette folketing kan blive en større politisk stabilitet. Men politisk stabilitet består ikke kun i, at der ikke udskrives valg i utide. Politisk stabilitet består dybest set i, at der føres en politik, der i selve sit indhold fremmer den økonomiske, sociale og kulturelle udvikling, og som altså sætter ind over for årsagerne til samfundsmæssig ustabilitet.

Derfor forholder det sig også sådan, at med udsigt til en længere periode er folketingets forpligtelse til at føre en sammenhængende og fremadrettet politik også blevet større. Det gælder både i udenrigspolitikken og i indenrigspolitikken.

I udenrigspolitikken er det det radikale venstres opfattelse, at Danmark skal yde en aktiv og effektiv indsats for at bremse atomkapløbet mellem Øst og Vest, for at nå frem til internationale aftaler om begrænsning af atomkapløbet. Det er også vores opfattelse, at Danmark skal arbejde for traktatbestemte atomfrie zoner i Europa samt for en forstærket indsats til ophjælpning af den fattige del af verden, bl.a. ved overførelse af midler fra militære til civile formål.

I indenrigspolitikken er hovedproblemet, hovedpunktet, mål nr. 1, en nedbringelse af arbejdsløsheden gennem denne valgperiode. Hovedmidlet hertil er en fortsat stram indkomstpøolitik, der fremmer konkurrenceevnen, fremmer investeringerne og nedsætter

renten og inflationen. Vi må tage de midler i anvendelse, der nu engang er nødvendige for at føre indkomstpøolitikken til succes. Det skal lykkes. Det er samtidig sådan, at en fortsat stram indkomstpøolitik er en helt klar forudsætning for holdbart at nå frem til en nedsættelse af arbejdstiden.

Jeg vil gerne sige til talsmænd for regeringen – og der har været flere – at regeringen skal gøre sig klart, at når den og talsmænd for den udtaler sig om indkomstpøolitik, så har de en forpligtelse til at tale klart og sammenhængende og entydigt. Det er vigtigt, at regeringen er præcis i sine meldinger over for arbejdsmarkedet, hvis man vil fremme en god udvikling og ikke skabe forvirring, og regeringen som helhed kan ikke få ros for de sidste dages forskelligartede meddelelser til arbejdsmarkedet. Indkomstpøolitikken er vigtig, men samtidig erkender vi, at der også må føres en finanspøolitik, der er så stram, så en privat forbrugsudvikling ikke slår betalingsbalancen i stykker.

På en lang række centrale politiske områder er det mere end småjusteringer, der er brug for i de kommende år. Der er brug for egentlige reformer, bl.a. på skatteområdet. Regeringen skal komme med et udspil. Meningen med en skattereform er efter det radikale venstres opfattelse at sikre en bedre fordeling af skattebyrden. Ved overgang fra personfradrag til persontilskud ønsker vi bl.a. at sikre børnefamilierne en bedre skattemæssig placering. Samtidig kan man komme væk fra meget af den skattetænkning, der flourer.

Det radikale venstre ønsker, at proportionalstrækket skal føres til tops, hvorved man kan sikre, at fradrag får samme værdi for store og små indkomster. Gør man det, er man nødt til samtidig at indføre en form for tillægsskat, og jeg vil gerne ved åbingsdebatten her sige til regeringen og måske især til skatteministeren, at regeringen og skatteministeren kan lige så godt indstille sig på, at en tillægsskat, som der selvfølgelig skal forhandles om, er en helt nødvendig ingrediens, et helt nødvendigt element i den skattereform, som dette folketing, der blev sammensat den 10. januar, forhåbentlig og sandsynligvis kommer til at gennemføre. Det nytter ikke noget, hvis regeringen vil klamre sig til, at det vil være rimeligt og rigtigt og politisk muligt at komme uden om en tillægsskat.

[Niels Helveg Petersen]

Det radikale venstre har den opfattelse, at det også er dette folketings opgave at gennemføre overskudsdeling, ikke centralistisk, men på de enkelte virksomheder. Det er et nødvendigt led i en bedre fordeling af ansvaret og formueforøgelserne i samfundet. Jeg vil gerne sige både til regeringen og til socialdemokraterne, at vi synes, at for begge parter er tiden kommet til at komme ud af vanetænkning og benytte denne folketingsperiode til at gennemføre decentral overskudsdeling og medeje knyttet til de enkelte virksomheder. Det vil varigt skabe et nyt instrument for en bedre fordeling af goderne, men også for en mere effektiv beskæftigelsesskabende indkomstpøolitik.

På de øvrige samfundsområder venter der også dette folketings store opgaver. En reform af folkeskoleloven trænger sig på. Der er et stærkt behov for en større indsats for voksenundervisning og folkeoplysning, for forbedring af miljø- og naturpolitikken og også af energipolitikken, hvor der i de kommende år bliver lige så stort behov som hidtil for at lægge vægt på udvikling af vedvarende energikilder og på fortsatte besparelser.

Der venter folketings et stort arbejde med afbureaukratisering, modernisering, decentralisering og omstilling af hele den offentlige sektor, også med henblik på at forbedre spillet mellem offentlig og privat sektor. Her kommer ind i billedet et program for teknologisk modernisering af danske virksomheder. Vi er enige om, at det er der et stærkt behov for.

Folketinget må fortsat sætte ind for at øge retssikkerheden. Især over for den datateknologiske udvikling, vi oplever, er dette byden- de nødvendigt.

Kulturpolitikken må fortsat udbygges, så den bliver levende og vedkommende i menneskers hverdag.

Det radikale venstre vil møde i dette folketings med egne radikale forslag og med vor egen selvstændige linje over for regeringen, og jeg vil gerne gentage: virkelig politisk stabilitet er ikke kun, at der ikke udskrives valg, men består i, at man bevidst ved en fremadrettet politisk indsats sætter ind over for de problemer, samfundsudviklingen rejser. Denne regering vil til sin tid blive bedømt på sin evne til at lede et arbejde efter den retningslinje.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg har lagt mærke til, at det ved flere lejligheder har fremkaldt forundring og hos nogle måbende forbavelse, når CD har udtalt sin tilfredshed med udfaldet af valget. Derfor skal jeg gerne gentage det i dag, så der ikke kan være nogen tvivl, men selvfølgelig er det klart, at CD ikke er tilfreds med at tabe mandater, og vi har til vores glæde konstateret, at der var en masse uden for CD, der heller ikke var tilfredse med, at vi tabte mandater. Jeg tænker ikke på den lille biomstændighed, at obligationskurserne straks raslede ned, men det var selvfølgelig også nok værd at lægge mærke til. Jeg tænker mere på de mange venlige ord fra folk i andre partier, som har beklaget det.

Vi beklager den side af sagen, men vi beklager ikke valgets udfald. Der er vigtige ting, som er blevet klargjort ved dette valg. Det er blevet klargjort, at en ikke-socialistisk regering skal fortsætte i en periode, som vist ingen tør spå om i øjeblikket, men som godt kan blive lang.

Regeringen skal fortsætte af to grunde. For det første fordi den vældige hetz, der er blevet ført imod regeringens asociale og li- rumlarum og alt det dér, ikke gav gevinst. Regeringen kan altså fortsætte. Men dernæst kan regeringen fortsætte, fordi der ikke kom så meget som et glimt af den indre splittelse, som man havde håbet på fra regeringens modstanderes side, ikke en antydning. Regeringspartierne står vel mere samlet i dag, end de gjorde den dag, de skulle forberede det vanskelige job, som de gik ind til.

Dernæst viste der sig ved valget absolut ikke noget alternativ til denne regering, absolut intet, og det har hr. Gert Petersen jo med vanlig tjenstvillighed fuldt og klart lagt frem her i dag. Der er absolut intet grundlag for en alternativ regering; derfor står regeringen stærkt, og det er centrum-demokraterne meget, meget tilfredse med.

Så må jeg også sige som en, der har deltaget mange år i politik og hørt mange forskellige ting, at en af de ting, man ustandselig har hørt, er ordet parlamentslede. Kan vi ikke blive fri for det nu? Kunne journalisterne ikke finde på noget bedre at skrive om end det, for det er jo en oplagt løgn. Man kan da ikke tale om parlamentslede, når et større antal vælgere, end det er set i mange

[Erhard Jakobsen]

år, går ud og stemmer, efter at det kun er 2 år siden, de har stemt, og før da kun 2 år igen osv. Man tør snarere sige, at der er en ualmindelig stor og vågen interesse, ikke bare for politik, men for de politiske partier, for de mennesker, der sidder i folketinget, og de nye, som er kommet ind. Man kan ikke med nogen rimelighed tale om parlamentslede.

I den forbindelse kan man også godt stoppe talen om, at man måske skulle af med de små partier. Ja, hvert eneste parti kan kun ønske at komme af med et af de andre, men vælgerne har altså ved valg efter valg tilkendegivet, at de ønsker det, som det er, og det kommer man til at bøje sig for. Den realitet må man også tage til efterretning. Og jeg tvivler da ikke spor om, at når f.eks. statsministeren og hans parti har været ualmindelig forstående over for andre partier i regeringskoalitionen, hænger det sammen med, at statsministeren ikke har glemt, at da hr. Hans Jørgen Lembourn forlod partiet, sad partiet faktisk med 9 mandater her i folketinget, og omvendt står det nu som den vældige faktor, som partiet jo også tidligere har været i dansk politik. Alt det gør, at talen om store og små partier er uden betydning. Det afgørende er, hvem der vil være med, hvem der vil skaffe sig indflydelse, ikke ved snedige kneb, men ganske simpelt ved at arbejde solidt og tage et medansvar, også for ting, hvor man ikke er helt enig, også for ting, som absolut er ubehagelige.

Og må jeg så sidst, men ikke mindst, fremhæve, at Folkebevægelsen mod EF har fået et ordentligt slag på snuden ved dette valg. Man havde jo tydeligt lagt op til, hvad der sådan set var rigtigt, at det er ikke ved EF-valget til juni, man skal stemme om dansk medlemskab, for den eneste instans, der vel næsten ingen indflydelse har på dansk medlemskab, er EF-Parlamentet. Det er i hvert fald et sted, som det kun formelt bliver forelagt. Nej, det er dette parlament og dette parlament alene, der bestemmer, om Danmark skal være medlem af EF. Uanset hvor mange der render rundt på landevejene med skilte osv., kan det ikke fremkalde en folkeafstemning, og en folkeafstemning er ikke nødvendig. Det er derimod folketingets beslutning, og i dette ting har de partier, der støtter dansk medlemskab, flere medlemmer i dag, end man har haft på noget tidligere tids-

punkt. Det synes jeg er meget glædeligt, og det vil også blive og er hilst med tilfredshed i EF-kredse.

Så kan jeg naturligvis ikke lade være med at nævne, når hr. Svend Auken direkte kommer ind på det og oven i købet til min store glæde betegner det som noget, der er farligt, nogle tendenser med hensyn til Lundeussagen osv. Jeg ser absolut også nogle farlige tendenser i det. Jeg har set en tendens til, at der faktisk er nogen, der sætter spørgsmålstegn ved ytringsfriheden her i landet, men hvis ytringsfrihed? Folketingsmænds ytringsfrihed? Det er minsandten draget i tvivl, hvorvidt en folketingsmand har lov til under en valgkamp at nævne noget, der foregår, og lægge det frem for offentligheden. Jeg har ikke klaget hverken til biskop eller minister eller andre steder, jeg har bare sagt til folk, hvad der faktisk foregår, fordi jeg selv har set det i TV. Jeg ved, det foregår. Man var så flink til med en utrolig opfindsomhed hos journalister at bruge udtrykket for ottende gang i den tid, jeg har siddet herinde, nemlig en valgkanin. Jeg har med glæde lagt mærke til, at så sent som i dag findes der næsten i samtlige landets blade et læserbrev, der drejer sig om denne sag. Det kunne tyde på, at der er andre end mig og hr. Svend Auken, der mener, det er farligt. Det er nemlig farligt, hvis en institution som den danske kirke, der er så rodfæstet i den danske befolkning og har en langt større tilslutning, end kirkegang og meget andet tyder på, skal misbruges i et politisk spil, og det er der meget der har tydet på at den skulle. Det er meget, meget farligt, og så er det glædeligt, at befolkningen i den grad reagerer, at man har set flere læserbreve om denne kirkesag, end man har set om raketfyrværkeriet, som der eller har været kørt vældigt på gennem det sidste års tid.

Jeg håber virkelig, hr. Svend Auken har ret i, at det er farligt, når folketingsmænd rent ud lægger sagerne frem og siger: sådan ligger det. Det er farligt for nogle folk. Ellers havde en gruppe af befolkningen, nemlig den, der samler sig omkring visse organisationer, nok ikke ofret annoncer til mellem en halv og en hel million kroner på at fortælle, hvor farligt det parti var, som førte den sag frem. Det tager vi som et ridderslag. Der er ikke tvivl om, at det er farligt for dem, der vil misbruge kirken, misbruge folkeskolen,

[Erhard Jakobsen]

misbruge vores kulturinstitutioner til politisk propaganda. Det er farligt for dem at få det råbt ud for alle vinde, hvad det er, der foregår i praksis. Det er farligt, og det er glædeligt for os andre at vide, at nogle anser det for farligt.

Et andet af hr. Svend Aukens glædelige budskaber var, at han erkender, at et lille land nyder ringe respekt, og her tænkte han på Danmark i raketsagen. Det er så sandt, som det er sagt. Jeg skal ikke sige, at respekten for Danmark er blevet væsentlig mindre i den seneste tid, for det kan den ikke blive, men for Danmarks udenrigspolitiske beslutninger. Jeg har jo den store fordel, at jeg ikke er og ikke skal være minister, og derfor har jeg lov til at bruge udtrykket »folketingsflertallets tre tåbelige beslutninger om raketsagen«. De har i den grad fremkaldt manglende respekt ude omkring i andre lande, at det næsten ikke kan beskrives, men så har vi også den trøst, at selv om vi nu kører videre med det samme flertal – det har vælgerne jo stort set forsynet os med, det kan regeringen ikke gøre for, det kan vi andre heller ikke – så har vi den store trøst, at der er ikke én i Tyskland, ikke én i Frankrig, ikke én i England eller i Italien, hvor man skal have raketterne, der finder på at spørge, hvad nogen i Danmark synes om det. Og det er da klart. Jeg tvivler ikke om, at udenrigsministeren vil gøre alt, hvad han kan, for at opfylde sin pligt, men det ændrer da ikke på den kendsgerning, at Danmarks holdning i denne sag er komplet ligegyldig. Dobbeltbeslutningen var vedtaget, den føres nu ud i livet, og det er der ikke nogen der kan gøre noget ved. Det er da i og for sig ganske udmærket, og derfor er det en trøst for os andre, at dette lille land, som har opført sig så tåbeligt i denne sag, nyder så ringe respekt, som det for øjeblikket er tilfældet.

Noget andet er så, at vi alle sammen håber, at der kan ske en ændring i det. Når denne sag er ude af verden – og det er den snart, for man kan formentlig ikke blive ved med at snakke om den – så kan Danmark nok på andre områder fremkalde respekt. Jeg kender i hvert fald få efter at have oplevet vor nuværende udenrigsminister i funktion mange gange, som jeg ville have større eller endda samme tillid til vil være i stand til at fremkalde respekt i andre lande for, hvad vi i Danmark har at byde på af samar-

bejde. Det gælder nemlig om at få fastslået, at Danmark ikke bare er en trofast samarbejdspartner, når man skal have, og når man skal nyde, og når man skal modtage; men vi kan faktisk også præstere noget, når det gælder om at yde, indgå forpligtelser, holde forpligtelser og yde ofre. Og her tvivler jeg slet ikke om, at regeringen og regeringens udmærkede udenrigsminister er i stand til at bedre Danmarks renommé. Som sagt, at gøre det ringere, vil ingen være i stand til, uanset hvor store evner der måtte udfoldes.

Regeringen har så tydeligt med statsministerens åbningstale lagt op til samarbejde. Når man ellers tager hr. Svend Aukens normale optræden og væsen i betragtning, må man også sige, at hans svar var ualmindelig venligt, helt ualmindelig, helt usædvanlig venligt og imødekommende, og hvis en gruppe er i stand til at få en mand som hr. Svend Auken til at være så venlig og så imødekommende, må det være, fordi gruppen virkelig har truffet en afgørende beslutning om, at nu må det være nok med al den snak, nu skal vi til at arbejde. Grundlaget for alt arbejde er en finanslov, og den må socialdemokraterne skynde sig at være med til at få vedtaget i dette høje ting.

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Vi kom jo vidt omkring i hr. Erhard Jakobsens indlæg. Der var vist ikke noget om statsministerens åbningstale, men det var vel på grund af tidnød.

Jeg må sige til hr. Erhard Jakobsen, at der er én bog, jeg må advare hr. Erhard Jakobsen mod at læse. Jeg tror, det ville true hans helbred, og det ville jeg være den første til at begræde. Det er Det ny Testamente. Det vil simpelt hen give hr. Erhard Jakobsen hans livs største chok, for i forhold til præsten i Lundehus er det, som hovedpersonen i den bog siger, undervejs – undervejs – stærkt krænkende for den almindelige moral, som hr. Erhard Jakobsen gør sig til talsmand for, og som han vil binde den danske folkekirke til.

Jeg vil gerne sige, at jeg mener ikke, det er farligt, at hr. Erhard Jakobsen er uenig med en præst. Jeg mener heller ikke, det er farligt, f.eks. når jeg er uenig med Søren Krarup, men det er farligt, når der nærmest bliver

[Svend Auken]

kapløb mellem kirkeministeren på den ene side og hr. Erhard Jakobsen på den anden side om at indføre nye regler for forkyndelsesfriheden i den danske folkekirke. Det kan være, at den sag har fundet sin foreløbige og positive afslutning, det skal vi granske i i fortsættelsen, men det er altså ikke det, at hr. Erhard Jakobsen er uenig med en præst, der er farligt, det er det efterfølgende spil, der har været farligt, og som heldigvis nu synes at være blevet bremset.

Og så med hensyn til, hvad jeg har sagt om ringe respekt og et lille land, vil jeg gerne af hensyn til hr. Erhard Jakobsen citere ordret, hvad jeg sagde. Jeg sagde:

»Ud fra ethvert synspunkt ville det være ønskeligt, hvis der kunne blive enighed mellem regering og folketing om sikkerhedspolitikken« – ud fra ethvert synspunkt ønskeligt, hvis der kunne blive enighed mellem regering og folketing. »Et lille land nyder ringe respekt for sine holdninger inden for udenrigspolitikken, hvis de ikke hviler på en bred hjemlig enighed.« Der er jo ikke noget så komisk som en udenrigsminister, der kommer ned og siger: ja, de har vedtaget hjemme i det danske folketing sådan og sådan og sådan, men enhver kender jo min private indstilling til tingene.

Og så fortsatte jeg: »Men det kræver, at regeringen til 100 pct. bøjer sig for kendsgerningerne. Der er i dette folketing som i den danske befolkning flertal for såvel et troværdigt dansk forsvar inden for Vestalliancen som for en aktiv dansk fredspolitik.«

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Min korte bemærkning er delt i 3 afdelinger. For det første: hvis jeg kom langt omkring, er det, fordi jeg forsøgte at følge hr. Svend Auken noget af vejen, og så må man trave langt omkring.

Det næste er med hensyn til kirkesagen. Den kirkesag, jeg har talt om, har intet at gøre med den tjenstlige undersøgelse omkring biskoppen, som kirkeministeren har foretaget; den har intet med det at gøre. Jeg har overhovedet ikke blandet mig i forkyndelsen i folkekirken. Jeg har blandet mig i en statsansat tjenstemands forpligtelser som tjenstemand til at blande sig uden om politiske stridigheder, og det gælder også for en

tjenstemand i præstekjole. Det er en helt anden sag end den, der har været rejst, og som jeg ikke har nogen lod og del i. Og jeg kan trøste hr. Svend Auken med, at denne sag bestemt ikke er afsluttet. Det er den ikke ude i befolkningen, og hr. Svend Auken har jo så meget respekt for mange forskellige bevægelser af forskellig art. Jeg kan love for, at der er en stærk bevægelse i gang i den retning, og det vil både hr. Svend Auken og mange præster opdage.

Må jeg så lige sige: mit kendskab til Det ny Testamente er særdeles grundigt. Det stammer dels fra 7 års regelmæssig søndagsskolegang hver søndag, hvor man nok tør antyde, at Det ny Testamente var genstand for behandling. Dernæst fra en folkeskoleuddannelse, der dengang medførte, at jeg i hvert fald var i stand til at citere 240 siders bibelhistorie udenad, og deraf var en stor del Det ny Testamente, Jesu liv og levned, så det kender jeg udmærket, og derfor betegner jeg det som en fantastisk løgn at drage paralleller mellem dette store budskab i Det ny Testamente og så almindelige politiske partiers programmer. Det er fuldstændig misvisende. Det har været gjort masser af gange. Det er altid mislykkedes.

Og så endelig med hensyn til udenrigspolitikken. Jeg noterer, at det var, som jeg citerede, at et lille land nyder ringe respekt. Ja, når det optræder, som Danmark gør, men det er ikke udenrigsministerens optræden. Det er folketingsflertallets optræden, der fremkalder manglende respekt, fordi folk spørger: et land, der ikke selv skal have raketter, hvorfor i alverden blander det sig i, hvad vi andre skal have? Tænk, hvis Vesttysklands parlament vedtog med et flertal at rette henvendelse til den danske regering om at indføre raketter i Danmark, selv om vi ikke ønsker det! Tænk, hvis man gjorde det! Sikken et ramaskrig, der ville blive. Ja men det er jo det, vi prøver på. Men da er det, jeg siger: heldigvis er vi så lille og har dermed så ringe indflydelse, at det ikke kommer til at spille nogen rolle. Det er et af verdenshistoriens heldige træf.

Ove Jensen (FP):

Statsministeren indledte sin åbningsredegørelse med at sige, at folketingsvalget den 10. januar blev udskrevet, fordi et flertal her

[Ove Jensen]

i folketinget havde forkastet regeringens forslag til finanslov for 1984.

Denne udtalelse fra statsministeren er formelt rigtig, men også kun formelt, og det er en udtalelse, der ikke kan stå alene, fordi statsministeren ikke oplyste, hvorfor et flertal i folketinget forkastede regeringens forslag til finanslov.

I sin næsten 18 måneders regeringsperiode har regeringen med jævne mellemrum haft vanskeligheder med at skaffe flertal for sin politik. Derfor har regeringen flere gange inviteret fremskridtspartiet til forhandlinger om forskellige lovforslag. Disse forhandlinger er hver eneste gang endt med, at regeringen og fremskridtspartiet er blevet enige om de ting, vi har forhandlet om. Regeringen havde altså kun gode erfaringer med at samarbejde med fremskridtspartiet, men da regeringen manglede et flertal for at få finansloven vedtaget, sendte den ikke bud efter fremskridtspartiet. Hvorfor gjorde regeringen nu ikke det, når de tidligere forhandlinger altid var afsluttet i enighed? Årsagen var den enkle, at statsministeren på dette tidspunkt ikke ønskede noget forlig om finansloven. Han ønskede derimod et folketingsvalg for at indkassere den mandatgevinst, der i de forskellige meningsmålinger var stillet de konservative i udsigt. Statsministeren har nu fået sin mandatgevinst, og bortset fra at folketingsarbejdet har ligget stille siden valgets udskrivelse, er situationen stort set uændret.

Denne tilføjelse til statsministerens indledning i åbningsredegørelsen forklarer, hvorfor regeringens forslag til finanslov blev forkastet i december.

Som statsministeren også sagde det i åbningsredegørelsen, har de 5 partier, der stemte for finansloven, ikke opnået et flertal ved folketingsvalget. Derfor er den parlamentariske situation ikke blevet ændret ved valget, medmindre regeringen vil skrabe et spinkelt flertal sammen med nogle af de nordatlantiske medlemmer. Det vil under alle omstændigheder være et tvivlsomt parlamentarisk grundlag, og det er sikkert årsagen til, at statsministeren i åbningsredegørelsen indbyder partierne til forhandling med det sigte at opnå et mere sikkert flertal for finanslovens endelige vedtagelse.

Forud for disse forhandlinger er situationen den, at alt det, som trækker udviklingen i den rigtige retning i regeringens genopret-

ningspolitik, ønsker fremskridtspartiet yderligere forbedret.

I modsætning hertil vil de radikale – og i særdeleshed socialdemokratiet – derimod have det, som er godt i regeringens genopretningspolitik, forringet ganske væsentligt.

Det vil sige, at regeringen selv kan vælge, om den ønsker sin genopretningspolitik forbedret eller forringet, og netop dette spørgsmål er der ifølge flere aviser en del uenighed i regeringspartierne om.

Stadig væk ifølge presseforlydender skulle et af de største regeringspartier være kommet til det resultat, at det ville være bedst at få genopretningspolitikken forbedret med et samarbejde med fremskridtspartiet. Om det så skyldes, at det er dette regeringsparti, der sidder på de fleste økonomiske ministerier, forlyder der intet om. Men det er vel meget naturligt, at f.eks. finansministeren og økonomiministeren er meget betænkelige ved at få underskuddet på finansloven forøget med nogle milliarder kroner for at få socialdemokratiets tilslutning.

I det største regeringsparti skulle der, stadig væk ifølge presseforlydender, være stemning for at få en aftale med socialdemokratiet, selv om det vil forringe genopretningspolitikken ganske væsentligt.

Det bliver under alle omstændigheder spændende at se, hvad regeringen beslutter sig til, når den engang er blevet enig om dette spørgsmål.

Der er i dag noget, der tyder på, at det bliver regeringspartiet med de fleste økonomiske ministerier, der får sin vilje. Det skyldes bl.a., at statsministeren også har sagt, at firkloverregeringen fortsætter uændret med det sigte at videreføre og udbygge genopretningspolitikken. Derfor er det naturligvis lidt svært for statsministeren og hans parti i de interne regeringsdiskussioner at fastholde, at nu skal genopretningspolitikken forringes ved et samarbejde med socialdemokratiet om en socialdemokratisk politik.

Statsministeren skitserer i åbningsredegørelsen, hvilke hensyn der efter regeringens opfattelse skal tages ved finansloven for 1984. Fremskridtspartiet er på flere områder enig med regeringen i denne hensigtserklæring. Statsministeren siger, at underskuddet på finansloven skal være mindre i 1984, end det var i 1983. Fremskridtspartiet er enig i dette synspunkt, og da vi som før nævnt on-

[Ove Jensen]

sker at forbedre alt det, som er godt i regeringens genopretningspolitik, foreslår vi en finanslov med et mindre underskud end regeringens forslag.

Betalingsbalancen må ikke belastes, siger statsministeren. Nej, selvfølgelig ikke. Men udtalelsen harmonerer dårligt med det økonomiske sekretariats sidste skøn om, at betalingsbalanceunderskuddet vil stige med flere milliarder kroner i 1984.

Økonomiministeren har udtalt, at en af de væsentligste årsager til det stigende betalingsbalanceunderskud er, at der er gennemført for få besparelser på finansloven både i 1983 og 1984.

Denne vurdering fra økonomiministeren er uden tvivl rigtig, og fremskridtspartiet er enig med økonomiministeren i, at der bør gennemføres større besparelser på finansloven, også for at få løst problemet med det stigende betalingsbalanceunderskud. Og hvis det radikale venstre ikke vil være med til det, påtager de sig hermed ansvaret for, at gældssætningen fortsat løber løbsk.

Skattetrykket må ikke forøges, siger statsministeren. Fremskridtspartiet er helt enig i denne betragtning. Vi ønsker tværtimod skattetrykket lempet ganske betydeligt. Men hvis statsministerens ord om, at skattetrykket ikke må forøges, skal stå til troende, har han herved afskåret sig fra at lave et forlig med socialdemokratiet om finansloven. Socialdemokratiet har jo tydeligt sagt, at deres betingelser for at stemme for finansloven er, at der gennemføres en række udgiftskrævende forslag, som skal finansieres f.eks. ved en forhøjelse af selskabsskatten fra 40 til 50 pct., og hvis regeringen vælger at gå med til denne 25 pct.s skatteforhøjelse for vore virksomheder, vil den begyndende optimisme, der er ude i erhvervslivet, omgående blive afløst af håbløshed og pessimisme. Resultatet vil selv sagt blive, at der ikke er kapital til nye investeringer, og når der investeres mindre, bliver der også skabt færre konkurrencedygtige arbejdspladser. Det vil selv sagt øge arbejdsløsheden, give mindre produktion og eksport, en højere rente og mere gældssætning, altså en forværring af de største samfundsproblemer. Det vil være en katastrofe for den genopretningspolitik, regeringen taler så smukt om, hvis den skal til at føre socialdemokratisk politik.

Det private forbrug må ikke stimuleres, siger statsministeren. Her har statsministeren tilsyneladende glemt noget. Efter fremskridtspartiets opfattelse mangler der to ord i denne sætning. Hvis statsministeren havde sagt: det offentlige og private forbrug må ikke stimuleres, havde vi været mere enige, og hvis vi skulle være helt enige, skal det private forbrug stimuleres på bekostning af det offentlige forbrug, som efter fremskridtspartiets opfattelse er alt for stort.

Sandheden er, at det ikke er det private forbrug, der har ødelagt dansk økonomi. Ifølge Industrirådets cheføkonom, Jørgen Hansen, er det private forbrug kun vokset med 1 pct. i de sidste 5 år, mens det offentlige forbrug samtidig er vokset med 13 pct. Det vil sige, at trods den megen tale om nedskæringer i den offentlige sektor er sandheden den, at det offentlige forbrug er steget markant. Derfor er det det offentlige forbrug, der skal begrænses, ikke det private forbrug.

Til statsministerens bemærkninger om den mere langsigtede politik vil jeg sige følgende:

Fremskridtspartiet har også den opfattelse, at der skal være en målsætning for, hvordan underskuddet på finansloven og betalingsbalancen bringes ud af verden, så vi kan komme i gang med at afdrage gælden, men vi er ikke enige med regeringen i, at der i resten af dette årti stadig væk skal være underskud på statsfinanserne. Hvis det skal tage så mange år at få skaffet balance på statsregnskabet, så vil den indenlandske gæld blive forøget yderligere med et par hundrede milliarder kroner. Det vil medføre så stor en rentebyrde, at det kan true velfærdssamfundet, fordi alle statens indtægter så hovedsagelig skal bruges til rentebetaling. Derfor må opgaven være at få gennemført flere besparelser, således at der hurtigere, end regeringen forudsætter, skabes balance på statsregnskabet.

Men ud over at regeringen vil bruge for mange år på at få bragt orden i økonomien, er der en anden og langt alvorligere usikkerhedsfaktor i regeringens målsætning for de kommende års politik. Denne usikkerhedsfaktor er, at regeringen ikke har et sikkert flertal bag sig. Det skaber usikkerhed ude i erhvervslivet, at man aldrig ved, hvad der pludselig kan blive gennemført af nye indgreb og skatteforhøjelser med f.eks. socialdemokratiet. Det afholder mange virksomheder

[Ove Jensen]

fra at gå ind i nyinvesteringer og dermed oprettelse af nye arbejdspladser.

For at standse den usikkerhed, der er ude i erhvervslivet, ville det være af afgørende betydning, at der ud over enighed om finansloven bliver lavet en aftale mellem regeringspartierne, de radikale og fremskridtspartiet om en mere langsigtet politik. En fast aftale mellem et flertal i folketinget om hovedpunkterne i den politik, der skal føres i hele valgperioden, ville have en selvforstærkende virkning i hele produktionssektoren. Det ville være den bedste medicin til at få virksomheder til at investere og skabe nye arbejdspladser, og det er der hårdt brug for. Arbejdsløsheden kan nemlig ikke afskaffes ved forskellige kunstige jobskabelsesordninger, og det kan ungdomsarbejdsløsheden heller ikke. Arbejdsløsheden kan kun afskaffes ved at skabe et bedre erhvervsklima med lavere omkostninger og sikkerhed for, at der ikke pludselig gennemføres nye restriktioner eller skat-testigninger.

Det ville også være af stor betydning for fremtidige nyinvesteringer, hvis det samme flertal kunne blive enige om, at ingen skatter og afgifter må forhøjes i denne valgperiode, og det ville være endnu bedre, hvis man også kunne blive enige om, at skattetrykket skal lattes ved forhøjelse af de skattefrie bundgrænser.

Fremskridtspartiet er rede til at gå ind i disse forhandlinger, ikke alene om finanslovsforslaget for 1984, men også om en mere langsigtet politik, der kan skabe tillid til, at genopretningspolitikken kan gennemføres.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Fru Anne Grete Holmsgård har ordet. (Ophold). Da hun ikke er til stede i salen, så bliver det hr. Steffensen. (Ophold). Da han heller ikke er til stede, bliver det hr. Steenholdt. (Ophold). Da han heller ikke er til stede, har hr. Oli Breckmann ordet.

Breckmann (Fær.):

For os selvstyrefolk hersker der ingen tvivl om, at Færøernes lagting er og i stadig højere grad må blive vort primære folkevalgte parlament. Folkestyret trives og virker bedst på nærmeste hold. Folketinget er vores sekundære lovgivende instans. Denne rækkefølge blev ikke stadfæstet før i 1948, næsten

et halvt sekel efter, at en af mine forgængere her på tinge og senere partifælle, Johannes Bondi Patursson, i 1901 indledte det tillidsfulde samarbejde mellem lagting og folketing, der med tiden har ført til den grad af selvbestemmelse, som Færøerne har fået. Øernes store materielle fremgang og åndelige bevidstgørelse efter amtstidens egentlige ophør i 1940 er uløseligt forbundet med vor øgede selvstændighed.

Desværre er hjemmestyreordningen således indrettet, at mange udgiftskrævende lagtingslove medfører tilsvarende udgifter på jeres finanslov, især i sundheds-, social- og skolesektoren. Denne ordning medfører, at Færøernes venstreorienterede partier og vores bagstrævere kan tilbyde beboerne ydelser for halv pris. Det vil sige, at den danske skatteborger bærer den halve omkostning. Systemet giver kollektivisternes mulighed for at socialisere, uden at de fulde konsekvenser på udgiftssiden mærkes.

På den anden side er Færøerne på grund af vor integrerede skole-, helse- og socialpolitik afhængige af danske normer og krav til institutionerne. Disse er håbløst dyre, således at vi overbelastes af udgifterne og er bagud med gennemførelsen af en efter forholdene passende institutionspolitik.

Jeg henstiller hermed til pågældende minister om at vise forståelse og nytænkning, når færøske myndigheder om kort tid fremlægger et projekt for et nyt plejehjem og et dagcenter i Torshavnsområdet, som ellers efter tidsplanen af 1973 ikke skulle bygges før efter 1986. Det nye plejehjem er langt billigere end tilsvarende danske og er planlagt efter færøsk behov. Vi har i mange år været beskæmmet af et plejehjem, der mest minder om en tyskerbarak.

Det er desværre ikke lykkedes vor nuværende borgerlige regering at dæmpe det offentlige forbrug i ønskeligt omfang, hvilket også fremgår af udgifterne til Færøerne på de sidste 4 danske finanslove. Dog undgik vi med nød og næppe efter folkeflokkens modstand i landsstyret at få en arbejdsløshedsunderstøttelse efter fordærvende dansk mønster sat i værk på Færøerne i fjor.

Som frisindet færing forekommer en afdæmpning af de offentlige udgifter mig umulig med den nuværende forældede tilskudsordning, der først og fremmest muliggør socialiseringen af det færøske samfund, idet 90

[Oli Breckmann]

pct. af tilskuddet øremærkes til drift og kun 10 pct. til investeringer i Færøernes infrastruktur og erhvervsbase.

Med tiden ville et bloktilskud svarende mindst til den danske ordning mellem stat og amter, der siden relativt nedtrappes, gavne den danske skatteyder og samtidig fremme det færøske folks selvstændighed. Et forslag om en sådan modernisering af tilskudsordningen vil blive fremsat af mig i nærmeste fremtid, og jeg håber, at regeringen vil tage imod et sådant forslag i samme ånd, som det bliver fremsat i.

Med hensyn til størrelsen af dette års finanstilskud på ca. 650 mill. kr. vil jeg påvise, at ca. 1/3 går til forsvaret og derfor ikke direkte til vort lands husholdning.

Hvad forsvaret angår, henstiller jeg her og nu til regeringen og også i et kommende forslag om at forhandle med landsstyret om Færøernes stilling til den vestlige alliance. Vi kan ikke længere tolerere at blive overset på trods af flere lagtingsvedtagelser angående militære installationer på Færøerne. Under slige kommende forhandlinger finder regeringen uden tvivl i det færøske folk en meget prøvestilig holdning, hvad enten det drejer sig om spænding i Europa, i Mellemøsten eller andre steder i verden.

Folketinget bør endvidere have in mente, at statstilskuddet og vores stilling i det danske rige, stadig væk uden for EF, har en gunstig indflydelse på den danske økonomi og en tilsvarende ugunstig virkning på den færøske. Vor import i fjor på over 2.000 mill. kr. går for to tredjedele vedkommende gennem danske mellemhandlere og efterlader flere hundrede millioner kroner i avancer her i Danmark. Dette forværrer Færøernes betalingsbalance, der i fjor, hvis man ser bort fra importen af livsnødvendige skibe, viste et overskud.

Færøerne eksporterer på den anden side for 1.500 mill. kr. og indtjener sikkert mere udenlandsk valuta pr. indbygger end nogen tilsvarende del af Danmark.

Jeg håber, at folketinget er sindet at modernisere og rydde op i forholdet mellem vore to nationer, som med det nuværende tokammersystem og dobbeltadministration er håbløst bureaukratiseret og forældet.

Med hensyn til Færøernes trafikale forbindelser med omverdenen har vor egen kontrol

med disse forbindelser stor betydning for vor selvstændighed og vor selvbestemmelsesret.

Jeg vil i et kommende forslag henstille til regeringen at forhandle med landsstyret om vor deltagelse i og gradvise overtagelse af lufttrafikken og koncessionsspørgsmålet.

Et andet forslag fra min side kommer til at gælde overtagelse af radio- og TV-spredning, idet en ansøgning fra det kristelige Transworld Radio til landsstyret om byggetilladelse og til radiotransmission til østlandene først blev fremlagt og siden trukket tilbage fra lagtinget på grund af manglende lovgivningskompetence.

Et andet forslag fra min side, der uden tvivl vil blive respekteret af hele det høje ting, er en ratificering af lagtingets flertalsbeslutning af 1975 om hjemmestyrets overtagelse af den færøske undergrund og mulige råstoffer. Her drejer det sig bl.a. om FN's menneskerettighedskonvention af 1976, som Danmark har underskrevet, der stadfæster frie folks ret til at disponere over deres naturgivne rigdomskilder.

Til slut: der har vist sig en markant interesse i, hvorvidt jeg i en given situation vil komme den borgerlige regering til undsætning. Folkeflokkens gik til valg med henblik på at reducere den socialistiske opposition her i tinget med ét mandat. Ved valget blev dette mål nået.

Til regeringen vil jeg sige, at vi forhåbentlig kommer til at samarbejde som jævnbyrdige partnere, men dog uafhængigt af hinanden i spørgsmål, der vedrører Færøerne, så at vi gør forholdet mellem vore to brødre nationer mere tidssvarende, praktisk og uafhængigt. Frisindets arbejde foregår over landegrænser. Måtte denne folketingsperiode indvarsle afslutningen på den socialistiske tidsalder og blive begyndelsen til en ny tidsånd, der præges af individets selvhævdelse og en forsoningspolitik, der udtrykkes så godt i jeres egen digters ord: »Trods de bange, styrk de svage, flok de stærke, mand ved mand, skab en ny, en evig saga om vort skønne fædreland«.

Anne Grete Holmsgård (VS):

En meget væsentlig del af regeringens ideologiske offensiv består i at gentage, at nu går det fremad, nu går det fremad, nu er det ikke om et halvt år, men nu er det nu, og

[Anne Grete Holmsgård]

den fungerer på den måde, at man ønsker at indgyde befolkningen det indtryk, at fordi der er gang i erhvervsinvesteringerne, eller rettere sagt, fordi der faktisk er sket en meget lille, en meget moderat stigning i erhvervsinvesteringerne, så går det godt for alle i dette land, så går det godt for de erhvervsdrivende, så går det også godt for bistandsmodtagerne, så går det godt for de almindelige lønmodtagere, og så går det godt for pensionisterne.

Det, man bygger på, er som sagt en meget beskeden investeringsfremgang, og så hælder man sit hoved til et økonomisk opsving i USA og hælder sit hoved til, at det vil trække dansk økonomi op af suppedasen, hvis man er oppe på mærkerne og hurtigst muligt får tilført erhvervslivet øgede ressourcer.

Jeg vil godt gøre et par bemærkninger om det omtalte økonomiske opsving i USA, for en af de ting, der sjældent kommer frem, men som er meget vigtig, er, at det opsving bygger på en ganske kraftig vækst inden for våbenindustrien. Det er faktisk båret frem af øgede tilskud, af øgede militærbevillinger i USA, øgede investeringer inden for våbenteknologien, hele våbenproduktionen kombineret med en politisk offensiv, der består i at få os her i Vesteuropa til at aftage flere våben og få de forskellige lande i den tredje verden til at aftage flere våben. Jeg finder det ret rystende og ret uhyggeligt, at det er den type økonomisk opsving, man kommer med positive betragtninger om, positive vurderinger af, også fra den regering, der sidder her.

Ud over det vil jeg sige om det moderate opsving, der er i erhvervsinvesteringerne, at det da er muligt, det vil fortsætte. Ingen ved faktisk, om det er krusninger på overfladen. Det kan godt være, at det fortsætter, det kan godt være, at der kommer en moderat vækst inden for industrien, inden for hele den private sektor i løbet af de næste 10 år. Men uanset om det bliver tilfældet, er det helt sikkert, at det ikke på nogen som helst måde løser det største samfundsmæssige problem, vi står over for i dag, og det er den katastrofale høje arbejdsløshed.

Regeringen vil selvfølgelig afvise sådan noget og sige: ja men det er det rene sludder, nu går det fremad. Men faktisk ved regeringen godt, at stigende investeringer inden for den private sektor ikke løser beskæftigelses-

problemet, ikke afskaffer de knap 300.000 registrerede arbejdsløse for slet ikke at tale om den del af de arbejdsløse, der ikke er registreret. Heller ikke regeringen kan være ubekendt med de mekanismer, der styrer den kapitalistiske økonomi, og med de historiske erfaringer, der er.

Det forholder sig faktisk sådan, at selv under den såkaldte højkonjunktur fra starten af 1960erne til starten af 1970erne, hvor der var tale om langt kraftigere erhvervsinvesteringer end det, der nu er udsigt til selv med de mest optimistiske prognoser for de næste 10-15 år, faldt beskæftigelsen inden for den private sektor hvert eneste år. Den eneste årsag til, at der alligevel var tale om en stadig større arbejdsstyrke og lavere arbejdsløshedstal, var, at den offentlige sektor oprettede en masse arbejdspladser, næsten 25.000 om året, og derved modvirkede faldet i beskæftigelsen inden for den private sektor.

Den slags statistik kender regeringen selvfølgelig. Det fremgår oven i købet af dens egen finansredegørelse så sent som fra 1983, hvor man beskriver denne udvikling, men hvor man samtidig siger, at fra 1985 vil den udviklingstendens vende sig. Pludselig vil den vende sig, pludselig vil vi få en udvikling, hvor der skabes 30.000 nye arbejdspladser om året alene inden for den private sektor. Fuldstændig udokumenteret og uargumenteret. Det konstateres på 3 eller 4 linjer, og så er der ikke mere om snakken.

Der er andre årsager til, at det er fuldstændig usandsynligt, at det rent faktisk vil ske, sådan som det bliver sagt i finansredegørelsen. Og det er ikke bare noget, jeg påstår. Går man til erhvervslivet selv, viser det sig, at erhvervslivet godt ved, at det faktisk ikke er den sandsynlige udvikling i 1980erne og i 1990erne.

Regeringen plejer selv at trække 2 brancher frem, når den skal demonstrere, hvor glimrende det går med dens økonomiske politik. Den ene er bygge- og anlægssektoren, den anden er jern- og metalområdet.

Inden for bygge- og anlægssektoren er det rigtigt, at der er sket en vækst inden for det private boligbyggeri, men samtidig sker der et fald inden for anlægsinvesteringerne. Derfor kunne Entreprenørforeningens økonomer her i efteråret 1983 lave en prognose, der sagde, at selv om der ville komme den stigning i det private boligbyggeri, som rent fak-

[Anne Grete Holmsgård]

tisk er sket, så ville der efter deres mening ikke blive tale om øget beskæftigelse inden for området, fordi den beskæftigelse, der skabes i kraft af øget privat boligbyggeri, modvirkes af faldende anlægsinvesteringer, specielt inden for det offentlige område, og modvirkes af, at energitilskuddene til isolering af boliger fjernes. Derfor vil beskæftigelsen være uændret. Nu har jeg set så sent som i går i Børsen, at man regner med, at der allerede i første kvartal af 1984 vil være faldende beskæftigelse inden for bygge- og anlægsområdet, vel at mærke, når der er foretaget sæsonkorrektioner.

Inden for det andet område, jern- og metalområdet, er det sådan, at Jernets Arbejdsgiverforening, som er den største brancheorganisation inden for Dansk Arbejdsgiverforening, netop er kommet med et nyt debatoplæg, der hedder »Jernets fremtid«. Heri hedder det bl.a., at man ikke forventer faldende arbejdsløshed inden for området i 1980'erne, selv om man forventer stigende investeringer. Man forventer nemlig, at de stigende investeringer vil finde sted inden for højautomatiseret teknologi, skriver man meget tydeligt. Man erkender samtidig, at man for bare 6 år siden, i 1978, nemlig sidste gang man kom med et debatoplæg om, hvordan man vurderer fremtiden, totalt havde undervurderet den nye teknologis omfang, bl.a. udnyttelsen af mikroprocessorer.

Det er altså ikke bare venstreorienterede dommedagsprofetier, når jeg står heroppe og siger, at øgede erhvervsinvesteringer ikke automatisk vil skabe øget beskæftigelse, men tværtimod vil betyde, at man i kraft af den ny teknologi bortrationaliserer arbejdspladser. Det er faktisk noget, erhvervslivet selv siger. Det er noget, en organisation som Jernets Arbejdsgiverforening selv siger.

Jeg synes egentlig, det ville være rimeligt, om en af de økonomiske ministre eller statsministeren eller industriministeren ville komme herop og forklare, hvordan de ser på de prognoser, som Entreprenørforeningen kommer med, og som Jernets Arbejdsgiverforening kommer med. Hvordan vurderer man dem? Er man enig i Jernets fremtidsdebatoplæg, eller er man uenig? Hvis man er uenig, hvad bygger man det så på?

Jeg har taget denne diskussion tidligere med statsministeren, og da har statsministeren altid konkluderet, at han tror nu, det vil

gå sådan og sådan. Jeg finder det temmelig katastrofalt, hvis man kommer med prognoser for beskæftigelsesudviklingen i de næste 10 år alene baseret på tro, håb og kærlighed. Der må vel være lidt mere, regeringen bygger sin økonomiske politik på.

Det kunne også være interessant at få at vide, hvad det egentlig er, hr. Gammelgaard bygger på, når han for et par timer siden kunne stå heroppe og sige helt sikkert, at der kommer 20.000 nye arbejdspladser inden for den private sektor til næste år, vel at mærke inden for den private sektor. Samtidig er det sådan, at de arbejdsløshedstal, vi i øvrigt har fra Danmarks Statistik, og som regeringen ellers benytter – når den finder det bekvemt – til at sige, at arbejdsløsheden ikke er steget så kraftigt fra 1982 til 1983, som den er steget fra 1981 til 1982, de er forskønnede i kraft af, at regeringen ikke er kommet igennem med sin politik over for den offentlige sektor. Stigningen har været på 15.000, men hvis regeringen var kommet igennem med sin politik om, at der ikke skal ansættes flere i den offentlige sektor, så havde arbejdsløhedsstigningen været dobbelt så stor. Det undlader regeringen meget bekvemt at sige, men det er stadig væk regeringens målsætning, at der ikke skal ansættes flere i den offentlige sektor. Ja, det er oven i købet finansministerens målsætning, at der skal ske en nedsættelse af antallet af offentligt ansatte med 1 pct. om året i de kommende år.

Hvad er det så, man gør her? Ja, man gør det, at man flytter folk fra beskæftigelse over på understøttelse. Det er stadig væk det offentlige, der betaler. Den økonomiske gevinst ved dette er uendelig lille. Den er forskellen mellem understøttelsen og lønnen minus skatten, som ikke bliver indbetalt til staten. Den er faktisk meget, meget lille.

Man flytter folk over på understøttelse, hvor de samtidig er pålagt nogle restriktioner om, at de ikke må arbejde. De er oven i købet pålagt en lang række andre restriktioner om, hvad de må, og hvad de ikke må. Men alfa og omega er, at man altså fra regeringens side foretrækker, at folk kommer i en situation, hvor de ikke må arbejde, og hvor de oven i købet ikke må uddanne sig, i hvert tilfælde ikke, hvis det er kompetencegivende. Hvis eksemplerne fra arbejdsløhedskasserne følges op, må de heller ikke lave nærradio i deres fritid, i den påtvungne fritid, som ar-

[Anne Grete Holmsgård]

bejdsløshedssituationen faktisk er. Regeringen foretrækker altså en situation med flere arbejdsløse ud fra en eller anden filosofi om, at den offentlige sektor skal beskæres med næb og klør.

For mig at se er det et systematisk politisk bedrag, hvis man påstår, at der vil blive rørt afgørende ved arbejdsløsheden med den økonomiske politik, regeringen rent faktisk fører. Der er intet belæg for det. Der er kun belæg for at se frem til en situation, hvor der vil være en permanent høj arbejdsløshed gennem 1980'erne og et godt stykke op i 1990'erne, indtil man når til, at den almindelige demografiske udvikling, altså den befolkningsmæssige udvikling, måske løser problemet for de politikere, der ikke kunne finde ud af at løse det, nemlig ved at de nye ungdomsårgange er vokset op. De bliver, som vi alle sammen ved, mindre; der fødes færre og færre børn, og dermed skrumper arbejdsstyrken selvfølgelig på et eller andet tidspunkt, om ikke andet så om 15–20 år. Men det er pokkers til måde at løse store samfundsmæssige problemer på.

I øvrigt mener jeg, at det må være klart for regeringen – det er i hvert fald klart for Dansk Arbejdsgiverforening – at selv om der er sket et opsving i investeringerne, så venter den fulde beskæftigelse aldeles ikke om hjørnet. Ellers kan jeg ikke se nogen grund til, at Dansk Arbejdsgiverforening ved Hans Skov Christensen for nylig igen kom frem med sine ideer om, at folk hurtigere skal fjernes fra A-kassesystemet og føres over i det sociale bistandsystem. Der skal ske en hurtigere overrykning, man skal altså være i A-kassesystemet et kortere stykke tid, og så skal man flyttes over på social bistand. Hvis der virkelig var udsigt til fuld beskæftigelse, så er det fuldstændig meningsløst at komme med den slags forslag, men Arbejdsgiverforeningen ved også, at der ikke er udsigt til fuld beskæftigelse med den nuværende økonomiske politik, og derfor kommer den selvfølgelig med dem igen.

Det samme gælder den politik, regeringen fører på bistandsområdet. Hvis man virkelig havde forventninger om, at der ville være fuld beskæftigelse, hvad er så argumentet for, at man fører folk over på nogle langt lavere ydelser, over på den såkaldte fattigdomsparagraf, hvor den eneste sikre konsekvens er, at man langsomt, men helt sikkert nedbryder

folks arbejdsevne? Det er rent faktisk det, der sker, når folk kommer over på fattighjælpen. Man gør det, fordi man godt ved, at der ikke kommer fuld beskæftigelse, og så er det simpelt hen med at få kogt så mange af de sociale ydelser som muligt ned til et absolut minimum, så man ikke skal give ret meget for at holde folk i live. Men det skal selvfølgelig heller ikke være så lavt, at det kommer til at se alt for sjusket ud, for det er jo rart at have en vis ro på bagsmækken, så man udadtil kan sige, at alt går glimrende, der er jo ikke de store og vilde protester.

Efter min mening er det et glimrende udtryk for det menneskesyn, regeringen i det hele taget har. Det er selvfølgelig ikke en bestemt, det er alle mulige forskellige, fra hr. Erhard Jakobsen til hr. Stetter til hr. Gammelgaard. Men der i hvert tilfælde én ting, de er fælles om, og det er, når det gælder bistandsmodtagere, når det gælder folk, der har mistet deres arbejde, er arbejdsløse. Så er det stokkemethoden. De skal have prygl, fordi det hjælper dem. Det var argumentet i sin tid, da man indførte fattigdomsparagraffen, § 37, stk. 4, i bistandsloven, at hvis man beskar folks sociale ydelser, så ville de nok oppe sig lidt mere, så ville de nok komme op af stolene og søge arbejde, som de faktisk ikke kan få.

Til gengæld er det, der, når det gælder erhvervslivet – det kan vi jo se i åbningsredegørelsen fra statsministeren og mange andre steder for den sags skyld – kan motivere til en ekstra indsats, øgede tilskud og forbedret konkurrenceevne, som jo bare er en omskrivning af hård indkomstpolitik, færre skatter til erhvervslivet og øgede tilskud over den direkte erhvervsstøtte. Uanset hvad de borgerlige har af ideologi om, at man ikke bryder sig om erhvervsstøtte, så er fakta jo, at erhvervsstøtten øges også under denne regering, den øges fra 1982 til 1983.

Følgerne er ikke bare øget arbejdsløshed. Følgerne af den blinde vækstfilosofi, regeringen forfølger, er mange flere og mange slemme, og de er yderst skræmmende. En høj permanent arbejdsløshed vil selvfølgelig betyde nogle ting for de personer, som rammes af den. Det vil betyde nogle totalt manglende fremtidsperspektiver, og det betyder meget for den enkelte. Når der er gået nogle år, giver han eller hun op og giver pokker i det hele, for der er ingen af de ting, de selv gør,

[Anne Grete Holmsgård]

der overhovedet hjælper, og de får ingen håndsækning.

Det andet, der sker som følge af den type vækst, regeringen satser på, er en langsom, men sikker ødelæggelse af miljøet. Det er en ødelæggelse af miljøet i form af den teknologiske udvikling og i det hele taget den produktionsudvikling, der foregår inden for landbruget, hvor vi ved, at nitratforureningen er omfattende, og hvor vi ved, at den faktisk truer vores grundvandsressourcer, som er ved at blive giftige af den langsomme nedsivning af nitrat. Men hvad sker der? Ikke en snus. Ja der bliver nedsat et nyt udvalg, det har miljøministeren udvirket, og så håber man, at man kan skubbe beslutningerne lidt længere ud i fremtiden.

Det er også en trussel med hensyn til den forsurening, der sker, som især skyldes kraftværkerne. Vi har set, at selv de mest moderate forslag, miljøstyrelsen kan byde på, kan Industrirådet harcelere over. Bare det, at man foreslår, at svovlindholdet i den fuelolie, der bruges, skal reduceres, er nok til at få Industrirådet til at fistre op af stolene og råbe, at det kan de under ingen omstændigheder acceptere. Det er helt tydeligt. Alle erhvervsorganisationerne sætter hælene i, lige så snart man forsøger bare moderate indgreb over for den miljøforurening, som foregår, og som bliver værre og værre.

De andre ting er selvfølgelig de ting, der handler om hele atomoprustningsspørgsmålet. Regeringen har af bitter nød, fordi den ønskede at blive siddende på taburetterne, været tvunget til at æde nogle ting, som et flertal herinde fik gennemført vedrørende sikkerhedspolitikken. Jeg håber meget, det vil være muligt at udvikle de ting i løbet af de kommende år. Men ingen skal forfalde til at tro, at det så er regeringens dybtfølte holdning. Det er det ikke. Den vil selvfølgelig arbejde for at få socialdemokratiet til at slække på den kurs, det slog ind på, hvor det faktisk på det eneste område virkelig viste en oppositionsprofil, der var til at tage og føle på. Det var vedrørende sikkerhedspolitikken. Der er ingen tvivl om, at regeringen vil arbejde for at få socialdemokratiet ind i folden, og socialdemokratiet arbejder på andre områder også for at komme ind i folden. Trist nok. (Svend Auken: Åh!). Jo, I gør.

Problemet er jo netop: hvad gjorde socialdemokratiet under valgkampen? Ja, de gik til

valg på sloganet »Til kamp mod konservatismen«. Helt fint. Jeg synes virkelig, det var et godt valgslogan. Det var så godt, at jeg ærgrede mig lidt over, at det ikke var os, der havde fundet på det.

Men hvad var så indholdet? Ja, det var de 4 genopretningskrav, og de har jo været ridset op et par gange heroppefra. Det er også udmærket, det er jo krav, som socialdemokratiet ved at venstresocialisterne støtter, at socialistisk folkeparti støtter. Men hvad er der egentlig mere i det, og hvordan ligger det med kravene, når nu man pusler med at komme til at forhandle med de borgerlige regeringspartier? Hvor langt vil man egentlig gå? Signalerne er yderst uklare. På et tidspunkt – det har vel været 8–10 dage siden – sagde hr. Camre: nu er regeringens parlamentariske grundlag jo på plads; derfor vil socialdemokratiet stemme for finanslovforslaget. Det var også sådan, man forklarede det i december måned. Hr. Heinesen fik det klogeligt dementeret i en vis fart.

Det, vi så mangler at få svar på, er: hvor langt vil socialdemokratiet gå? Er de overhovedet selv klar over, hvor langt de vil gå, eller sidder de bare og venter og ved ikke rigtig, hvad de gør? Hr. Svend Auken sukker, men problemet er ikke større, end at hr. Svend Auken kunne komme herop og forklare mig og hr. Gert Petersen, som sikkert også gerne vil høre det: hvor langt vil man egentlig gå i forhandlingerne med regeringen? Hvad vil man være tilfreds med? Hvad vil man give af modydelse ud over at stemme for finanslovforslaget?

Jeg synes, det er yderst deprimerende, at socialdemokratiet stadig væk holder denne kurs. Hvad er det, man vil have ud af det? Vil man have en gentagelse af det samarbejde med forskellige borgerlige partier, man havde i 1970'erne, og hvor det eneste resultat var stigende arbejdsløshed, stigende økonomiske forskelle og øgede problemer på en lang række områder? Måske ikke på energiområdet, det skal medgives socialdemokratiet, men i hvert tilfælde på miljøområdet. Eller vil man for en gangs skyld prøve at satse på noget andet?

Jeg håber selvfølgelig, og vi vil slås for at presse socialdemokratiet væk fra et samarbejde med de borgerlige, som efter vores mening vil få katastrofale konsekvenser: en økonomisk politik, som har nogle nuancer,

[Anne Grete Holmsgård]

der adskiller sig fra de borgerliges. Det er klart. Socialdemokratiet vil, hvis de kommer i samarbejde med de borgerlige, få nogle ting ind, som vil gøre, at den økonomiske politik vil være lidt mindre hård, men det vil være de samme grundelementer, man bygger på.

Det andet, som er vigtigt, er, at det vil sende et signal ud til fagbevægelsens medlemmer, hvilket betyder, at passiviteten og modløsheden vil blive langt større. Derved handlingslammer man det eneste gods, som kan skubbe på en anden udvikling end den, der foregår i øjeblikket. Vi ved jo godt, at skal der virkelig ske ændringer, så sker de kun, hvis fagbevægelsens medlemmer, hvis boligbevægelsens medlemmer, hvis alle de folk, der sidder uden for Christiansborgs mure, virkelig kommer op på dupperne, går ud i en kamp, selv om vi godt ved, at det er forbundet med store omkostninger i dag, selv om vi ved, at det er svært at gå ud i den, er hårdt at gå ud i den. De må lægge pres på folketinget, navnlig på det største arbejderparti, på socialdemokratiet, for før det pres bliver en realitet, sker der ikke noget med socialdemokratiet.

Vi vil selvfølgelig herinde og udenfor arbejde for, at det pres bliver en realitet, for ellers kan vi se frem til en udvikling i 1980'erne, der betyder, at hver hytter sine og håber, at det ikke er dem, der kommer i fedtefadet, men hvor man samtidig har en større og større mindretalsgruppe, der får det dårligere og dårligere og er kørt ud på et sidespor.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti lægger megen vægt på statsministerens bemærkninger i redegørelsen om forhandling med partierne med henblik på at få finanslovsforslaget vedtaget. Det er vores opfattelse, at finanslovsforslaget bør vedtages med et bredt flertal. Jeg tænker her først og fremmest på socialdemokratiet, der må medvirke hertil.

Vi kan i kristeligt folkeparti ikke forestille os, at socialdemokratiet ønsker at være uden indflydelse, og vi håber meget, at socialdemokratiet vil gå ind i en konstruktiv, ansvarlig oppositionspolitik. Det er kristeligt folkepartis opfattelse, at de store politiske problemers løsning bør gennemføres med et bredt flertal her i folketinget. Det siger sig selv, at

det har umådelig stor betydning for hele samfundet, og det er vi jo alle sat til at tjene.

Men vi er også enige med statsministeren i, at den økonomiske ramme, som er lagt i finanslovsforslaget, skal holdes. Vi er meget tilfredse med, at statsministeren lover, at der skal gennemføres effektive foranstaltninger til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. Det må dog være et af de elementer, der kan bevæge socialdemokratiet til et medansvar.

Det er vigtigt, at den stramme økonomiske politik fastholdes. Ellers kan vi ikke gøre os håb om, at vi kan bevare vores sociale standard eller vort velfærdssamfund.

Men det hindrer ikke, at det bliver nødvendigt at tænke nye tanker i retning af, om vi nu også bruger de økonomiske ressourcer rigtigt. Her vil jeg gerne nævne et enkelt problem vedrørende en lov, vi vedtog sidste år, nemlig om arbejdsgiverbidrag til arbejdsløshedsforsikring og invalidepension. Efter vor opfattelse bliver det nødvendigt at justere nogle af de ting, som er følgen af de love, vi har vedtaget. Her er en af dem:

Loven har fået den utilsigtede virkning, at Det Danske Missionsselskab nu pludselig skal til at betale disse bidrag for deres missionærer i udlandet. Vi ved alle, at det ikke er lovens intention, at det skal gælde mennesker, der er i udlandet, og derfor heller ikke missionærerne. For et enkelt missionsselskab, f.eks. Sudanmissionen, betyder det en merudgift på 100.000 kr. i løbet af 1983, og for samtlige missionsselskaber i Danmark betyder det over 1 mill. kr. om året.

Nu er problemet det, at disse beløb alene skal betales af indsamlede midler. Derfor håber kristeligt folkeparti, at arbejdsministeren snarest vil se på dette problem for at finde en udvej, så missionsselskaberne i samarbejde med Dansk Missionsråd og de frivillige organisationer i øvrigt kan friholdes for disse udgifter. Der er ingen rimelighed i, at bl.a. disse grupper rammes.

Jeg tænker også på, at vi herinde – det gælder stort set alle partier – taler om, at vi vil styrke de små samfund, men samtidig fastholder vi en række bestemmelser, der gør, at såvel amtsråd som kommunalbestyrelser ikke kan disponere, som de gerne ville. Jeg vil gerne spørge statsministeren – hvis han var i salen, eller hvem der nu måtte svare på hans vegne: er regeringen indstillet på inden for den fastlagte økonomiske ramme at give

[Steffensen]

kommunerne og amtskommunerne større frihed til selv at disponere over de midler og de ressourcer, som er afsat? Der er ikke tale om øgede ressourcer, men om, at man kunne forvente, at ressourcerne får en anden prioritering ude i amter og kommuner.

Der breder sig en afmægtighedsfølelse blandt visse borgere i vort samfund. Det gælder ikke mindst borgerne i de tyndt befolkede områder, når de f.eks. oplever, at deres posthuse tages fra dem, at deres apoteker forsvinder, at deres kyster nedbrydes og nødvendigvis skal sikres, hvis de ikke bestandig skal leve i frygt for, at deres hjem og deres virksomhed sættes under vand og ødelægges de værdier, de har, for dem skal de selv betale, idet det jo er således, at forsikringsselskaberne henregner sådanne ulykker under naturkatastrofer. Alle disse ting – mange flere kunne nævnes – findes der eksempler på i en og samme kommune i dette land. Er det så sært, at befolkningen dér føler, at de er afmægtige over for systemet, når både deres arbejdspladser og deres sikkerhed tages fra dem?

Kristeligt folkeparti mener, at vi snarest i regeringen og folkettinget må sætte handling bag ordene om at ville hjælpe de små samfund til at overleve. Det er altså ikke nok, at man bare taler om det. Jeg tror, vi er kommet i den situation, at hvis ikke der snarest gøres en effektiv indsats, så vil mange af disse små samfund forsvinde.

Kristeligt folkeparti er tilfreds med, at regeringen fortsat vil føre en fremsynet og konstruktiv miljøpolitik. Vi er af den opfattelse, at hvis der skal være virkeligt hold i det – og det betyder forståelse for de miljølove, folkettinget vedtager – så er det nødvendigt, at der skabes løsninger, som møder bred forståelse i samfundet og hos samfundets organisationer. Det så vi sidste år mange smukke eksempler på. Det er vort håb, at der såvel i folkettinget som ude i samfundet vil være forståelse for, at vi nødvendigvis må sikre vort samfunds fremtid just ved at sørge for at sikre et godt miljø med alt, hvad det indebærer.

På det kulturpolitiske område forventer kristeligt folkeparti, at der fra regeringen kommer et udspil om, hvordan vi kan bekæmpe videovolden. Ingen vil formodentlig benægte, at denne forsimpling og grove nedværdigelse af mennesket, hvor vold og brutalitet og umenneskelighed er de instinkter, der

appelleres stærkest til, er ganske uværdig for et kristent kultursamfund, og ofrene for dette er de svageste, børnene og de unge.

Et andet problem i vort samfund, som vi også bør tage fat på, er alkoholproblemet, alkoholmisbruget. Det er en alvorlig belastning for den opvoksende slægt, og kristeligt folkeparti glæder sig over, at socialministeren så positivt har givet tilsagn om, at der snarest vil komme en redegørelse fra ham her i folkettinget om, hvordan vi på dette område kan sætte ind med forebyggende foranstaltninger.

Familien er samfundets kerne og vigtigste element. Det har vi ofte nævnt fra kristeligt folkepartis side, og det er dejligt, at der er større forståelse for det i vide kredse. Det er foruroligende, som det er nævnt herfra tidligere i dag, at der årligt fødes 2.700 færre mennesker, end der dør. Vi håber, at der bl.a. gennem den skattereform, regeringen arbejder med, kan findes udveje for at tilgodese børnefamilierne, så vi kan få denne negative udvikling vendt.

Der er af hr. Niels Helveg Petersen i forbindelse med en skattereform nævnt problemet persontilskud. Kristeligt folkeparti mener også, at hvis vi fik prioriteret de økonomiske midler sådan, at familierne fik en reel mulighed for selv at bestemme, hvordan de vil bruge pengene og ressourcerne, så ville det føre til helt anderledes resultater end nu. Det er glædeligt, at der i den kommende folketingssamling skal tages stilling til det problem.

Det er et sygdomstegn i vort samfund, at vi, samtidig med at vi må opleve, at der fødes færre, end der dør, har et aborttal, der stadig er på over 20.000 om året, og hvor tallet på spontane aborter også stiger foruroligende. Vi må nok sige til hinanden, uanset ud fra hvilken synsvinkel vi skuer problemet, at der kommer et tidspunkt, hvor vi bliver nødt til i fællesskab af finde ud af, hvordan vi skal tackle disse uhyggelige sygdomstegn i vort samfund.

Såmænd er der problemer nok at gå i gang med, og undertiden kan det være vanskeligt at formulere dem alle. Det kan være en hjælp af og til at ty til det, vore digtere har sagt om vor samtid, og jeg tænker her på Ole Wivel. Han har sagt i et digt om vor tid, at »hertet banker tungt og søger i sin feber mod håbets vendepunkt«. Så er spørgsmålet, om der er et sådant håbets vendepunkt for et

[Steffensen]

folk. Om det siger den samme digter i slutningen af sit digt følgende:

»I ordet skabtes verden,
som kloderne i lys.
I ordet skal vor færden
fra dag til dag fornyes,
så vi alligevel
får ærligt mød til sammen
at vedgå arv og gæld«.

I alle vore bestræbelser på at skabe et bedre samfund må vi have dette helhedssyn af mennesket – ja, af hele vort univers og vort eget folkelige liv – for øje, for digteren har ret: deri er håbets vendepunkt.

Steenholdt (Grøn.):

Også ved denne åbningsdebat vil jeg først beskæftige mig med erhvervssituationen i Grønland.

De 3 sidste vintre har været hårde ved det grønlandske erhverv. Det er ikke for stærkt, når jeg bruger ordet katastrofe i denne forbindelse. Jeg har flere gange fra denne talerstol fremhævet, at det grønlandske erhverv er meget sårbart, ikke mindst fordi vi næsten udelukkende har koncentreret os om fiskeri-erhvervet, og når dette svigter, breder ringene sig meget hurtigt til andre erhverv, også servicefagene.

Det er denne situation, vi har oplevet de sidste 3 vintre med store økonomiske tab for fiskerne og fangerne, ja, i det hele taget erhvervslivet. Når dertil kommer, at den økonomiske situation i Danmark har været anstrengt og fortsat er det, kniber det med forståelsen og lydhørheden hos danske myndigheder med hensyn til hjælp til det grønlandske erhvervsliv.

Lad mig som eksempel nævne, at der i denne periode har været sat meget snævre rammer for forhøjelse af indhandlingspriserne til de grønlandske fiskere og fangere, mens den kgl. grønlandske handel har haft travlt med at forhøje priserne i statens butikker, også på nødvendighedsvarerne. Det er en udvikling, det grønlandske samfund ikke kan leve med ret meget længere, og jeg vil appellere, så stærkt jeg formår, såvel til det grønlandske hjemmestyres myndigheder som til den danske regering om at forstå situationens alvor og træffe de fornødne foranstaltninger for at undgå yderligere udhuling af den grønlandske levestandard.

Nu har vi som allerede nævnt haft katastrofevintre 3 år i træk, og hvis man skal tro på videnskabsmændene, er der tendenser i Grønland til et koldere klima i de kommende år. Jeg mener derfor, at de ansvarlige må tage situationen alvorligt og handle derefter. Det er ikke spor for tidligt.

I alle de år, jeg har været medlem af folketinget, har jeg haft teknisk samarbejde med socialdemokratiet. Jeg har imidlertid i forbindelse med valget i januar måned meddelt, at jeg har indledt teknisk samarbejde med regeringspartierne. Mit parti atassuts hovedbestyrelse står helt klart bag ved denne disposition.

Jeg vil gerne takke socialdemokratiet for det hidtidige samarbejde. Jeg har altid følt mig godt behandlet af socialdemokratiet – skal vi sige: næsten altid. Nu har jeg altså skiftet samarbejdspartner, og jeg synes, jeg vil ofre et par minutter på at forklare baggrunden for denne beslutning.

Atassutpartiet repræsenterer mennesker, som har meget forskellige opfattelser. Det er derfor vanskeligt at finde korte, klingende slogans, som er dækkende udtryk for, hvad atassut vil med det grønlandske samfund. Men én ting kan jeg fremhæve: det er ikke atassuts natur blot at være et protesterende parti. Vi ønsker medindflydelse på de begivenheder, som sker omkring os, og vi ønsker at tage medansvar for de beslutninger, som nødvendigvis må tages til gavn for helheden, også ubehagelige beslutninger.

Det er mit partis opfattelse, at socialdemokratiet i sin oppositionsperiode i mindre grad har vist den ansvarsbevidsthed og samarbejdsvilje, som Danmarks økonomiske situation og Danmarks placering på verdenskortet gør nødvendig. Dertil kommer, at en fremtrædende repræsentant for socialdemokratiet allerede før valget offentligt har tilkendegivet – i hvert fald gennem Grønlands radio – hvem socialdemokratiet helst vil arbejde sammen med. Det følte koldt og ubehageligt, især for mig, som i mange år loyalt har støttet partiet.

Jeg understreger, at det ikke er atassutpartiet, der har skiftet ansigt. Vi står for samme holdning som hidtil. Jeg har ikke solgt min stemme til regeringspartierne. Jeg har ikke fået løfte om guld og grønne skove. Ikke desto mindre har jeg nu indledt samarbejde med disse partier.

[Steenholdt]

Jeg har ikke tilsluttet mig et bestemt parti, det mener jeg ikke er det væsentlige. Jeg har de sidste 14 måneder konstateret, at regeringspartierne til trods for forskellig holdning til mange problemer og til trods for deres partiprogrammer har udvist en beundringsværdig samarbejdsvilje. De har ud fra viljen til at klare dagens problemer i Danmark ligesom slået lidt af på deres partipolitiske kæpheste.

I atassut går vi ind for positivt samarbejde til gavn for helheden. Jeg er sikker på, at mit samarbejde med regeringspartierne i denne ånd vil betyde noget for det grønlandske samfund, og jeg håber, at siumutlandsstyret vil respektere og acceptere, hvad der måtte komme ud af dette samarbejde.

Boligsituationen er fortsat alvorlig i Grønland. Mange må vente længe på at få en god og passende lejlighed. Også på dette område kræves der ekstraordinære foranstaltninger for at afhjælpe problemerne. Bygning af flere boliger i Grønland står højest på min ønskeseddel.

Vi har for nylig oplevet, at den kgl. grønlandske handel endnu en gang har forhøjet fragtraterne for Atlantransporth. En prisforhøjelse på 15-18 pct. er særdeles mærkbar såvel for de private næringsdrivende som for mange, der modtager forsendelser til og fra Grønland. For 2 dage siden modtog jeg en pakke fra Grønland. Den vejede 3 kg, og jeg skulle betale 250 kr. for denne transport. Jeg synes, det er lidt for meget.

Også den anden forbindelse til Grønland er efterhånden kommet op i et prislæg, som almindelige mennesker dårlig kan betale. SAS og Grønlandsfly må snart i fællesskab finde ud af, hvordan rejser til Grønland kan gøres billigere. Det er ganske urimeligt, at en returbillet til Godthåb skal koste 8.320 kr. på turistklasse. Man kan komme langt for samme beløb til andre dele af kloden, hvor der er konkurrence.

Jeg er lidt ked af, at SAS endnu ikke har gennemført de bebudede forbedringer af Grønlandsruten, herunder orientering og annoncering på grønlandsk. Jeg vil følge sagen med opmærksomhed.

Jeg har hidtil kun beskæftiget mig med emner, som har relation til økonomien. Det er ikke, fordi jeg er blind for værdier af immateriel karakter. Det er blot en kendsgerning, at de immaterielle værdier bedst udvik-

ler sig i en god økonomisk atmosfære. Jeg vil alligevel gerne fremhæve en af de immaterielle værdier, som jeg savner mere og mere i de danske og grønlandske relationer, nemlig solidariteten.

Det grønlandske hjemmestyre har snart eksisteret i 5 år, og jeg har på fornemmelsen, at mislydene mellem den danske regering og de grønlandske myndigheder desværre fortsætter. Jeg havde i starten håbet, at det var et overgangsfænomen, men nu er jeg efterhånden bange for, at den til tider skarpe holdning over for hinanden udvikler sig til en dårlig vane. Jeg vil gerne i al stilfærdighed minde begge parter om, at det ikke bør dreje sig om, hvem der har magt, men om, hvordan mange problemer i den grønlandske hverdag kan løses. Det kræver samarbejde, det kræver solidaritet.

Jeg vil i denne forbindelse rette en særlig appel til mine grønlandske venner i landsstyret: det er på tide, at landsstyret viser større imødekommethed over for Danmark. Der har i den forløbne tid udviklet sig en dårlig atmosfære mellem Danmark og Grønland. Det må stoppes, for den er ganske meningsløs. Vi har været enige om at gøre Grønland til et hjemmestyrende samfund i rigsheden med Danmark. Grønland og Danmark hører ubrydeligt sammen. Det er en kendsgerning, vi lige så godt kan indrette os på i god forståelse med hinanden. Tilliden mellem danskere og grønlændere bør genopbygges med alle midler.

Valgresultatet blev ikke lige det, mange havde ønsket. Jeg tillod mig ved åbningsdebatten i oktober måned 1983 den frimodighed at sige et par ord om samarbejdet. Som medlem af folketinget og med min status, befriet for partipolitiske hæmninger, tillod jeg mig at gøre opmærksom på, at hverdagen i Danmark kræver samarbejde til løsning af samfundets vanskeligheder. Der er i disse år ikke råd til partipolitiske manøvrer.

Nu har jeres vælgere dømt jer, og dommen er ganske klar: jeres vælgere har dømt jer til samarbejde. Så gør dog en ekstra indsats i de kommende år for at redde jeres dejlige land og det velfærdssamfund, I har skabt!

Preben Lange (S):

[Preben Lange]

Som det vil være tinget bekendt, gik mit parti, siumut, ud af denne valgkamp i Grønland med en fremgang på over 5 pct. Det var de grønlandske vælgeres opbakning bag siumuts politik og herunder den nye organisatoriske placering, som via medlemskab i Socialistisk Internationale også har medført et tæt samarbejde med socialdemokratiet her i landet.

Dette rokker dog ikke ved den kendsgerning, at siumut først og fremmest er et grønlandsk parti, et parti, der bygger på den grønlandske hverdag og virkelighed og derfor ikke direkte kan sammenlignes med noget dansk parti. Det er også denne kendsgerning, der ligger bag det faktum, at det gennem de sidste år er lykkedes for siumut at have et konstruktivt og positivt samarbejde på en række områder med de danske regeringer, uanset hvordan disse har været sammensat. Vi håber meget på, at denne situation kan få sådanne betingelser, at den kan fortsætte også i fremtiden.

Der er vel næppe nogen grund til at lægge skjul på, at visse områder i den nuværende regerings politik har ramt Grønland på en måde, vi ikke har været alt for lykkelige for. De nedskæringer, der er blevet gennemført, og de nye prisstigninger, som er iværksat, rammer os hårdt. Vi er naturligvis rede til at yde vores til at skabe bedre økonomiske forhold i hele rigsfællesskabet, men vi har ikke meget at yde af.

I disse tider oplever vi i Grønland starten på en isvinter, der tegner til at blive endnu værre end den, vi havde sidste år. Den isvinter, vi havde sidste år, er blevet kaldt den værste i dette århundrede. Den vinter, der i disse dage er ved at lægge sit ispanser over hele landet, er værre. Det er ganske enkelt en naturkatastrofe, der nu rammer os. I Sisimiut, altså Holsteinsborg, der normalt er en åbentvandsby på dette tidspunkt, har man været nødt til at sprænge fiskerkutterne fri af is med dynamit. Hele dette hjertecenter i vores fiskeindustri er lammet.

I Nuuk, Godthåb, har kulden været så hård, at man i dag ser de gamle jollefiskere finde deres bjørneskindsbukser frem for overhovedet at holde ud at gå på havet. Frosten har været over 25 grader og truer med også at lukke denne havn. I fåreholderdistriktet har kulden svinget mellem 30 og 40

grader – en dødelig trussel mod dette nye erhverv, som vi kæmper for at opbygge.

Jeg tror, man hernede må forestille sig oversvømmelserne i Sydvestjylland for at forstå, hvordan sådanne naturkatastrofer kan lamme al konstruktiv aktivitet, for det er katastrofer af samme omfang og styrke, der nu lægger deres iskolde hænder over vor del af rigsfællesskabet.

Når et område i Danmark – som i Sønderjylland – rammes af sådanne katastrofer, er alle vel enige om, at her må sættes ind med al form for støtte og hjælp. Jeg vil gerne bruge denne åbningsdebat til at appellere til den danske regering, det danske folketing og det danske folk om, at en sådan forståelse også lægges for dagen over for den nordligste del af rigsfællesskabet.

Jeg vil også gerne benytte lejligheden til at påpege, hvordan vi mener at en sådan indsats kan startes allerede nu. Vi har i Grønland oplevet de bebudede prisstigninger i KGH som meget uforståelige og særdeles vanskelige at leve med, men af alle prisstigninger opleves dog stigningen i oliepriserne med 15 øre pr. l som det værste, der overhovedet kan tænkes i dag. Det er ganske enkelt »at kaste is på frosten«, hvis man kan bruge dette omvendte udtryk af »at kaste benzin på bålet«.

Jeg skal her undlade at komme ind på den måde, prisforhøjelserne er blevet skabt på. Herom er der allerede sagt en del, og vores holdning er kendt. Men jeg vil understrege, at når det gælder stigningerne på olie, så hører den smule forståelse, der måske kan mobiliseres for økonomiske stramminger, op.

I disse tider, hvor også kulden i Danmark er ved at kunne mærkes for alvor, er det vel ikke vanskeligt for nogen her at forestille sig, hvad en stigning på olie vil betyde for den daglige husholdning, og læg så dertil, at nogle af de mennesker i vort land, som har den allerhårdeste dagligdag, de små jollefiskere, bliver ramt allerhårdest. Netop på grund af de stigende priser på olien til deres motorer og den risiko for fangsten, som frosten udgør, balancerer de hver dag på en økonomisk afgrund, når de starter ud. Jeg kan også nævne fabrikarbejderne, hvis arbejdspladser er lukket på grund af isen, mens deres olieregninger vokser i takt med kuldegraderne.

Mit landsstyre har i disse dage opsøgt både regeringen og dens støttepartier såvel som

[Preben Lange]

oppositionen i et forsøg på at få disse pristigninger på olie væk. Jeg vil gerne her sige direkte til alle dette tings medlemmer: støt os i denne sag! Det vil være en hjælp til hver eneste borger i Grønland, til vore fangere, fiskere, fåreholdere og hele vort erhvervsliv, og dermed vil det være en hjælp til videre selvhjælp for en del af rigsfællesskabet.

Det har været vigtigt for mig at understrege denne sag, fordi den lige nu truer os mest af alt. Det er mit håb, at løsningen af dette problem kan danne forbillede for det fremtidige samarbejde imellem os og dette ting.

Der er store opgaver i Grønlandspolitikken og overgangen til hjemmestyre, der står for i den kommende tid – opgaver, hvor vi glæder os til konstruktivt samarbejde. Lad mig blot nævne overtagelsen af KGHs produktions- og eksportsektor, udmeldelsen af EF, optagelsen i Nordisk Råd og ikke mindst olieeftersøgningen i Jameson Land. Det er alle områder, hvor vi kan glæde os over, at samarbejdet indtil nu er forløbet på en sådan måde, at begge parter har følt, at her var ånden fra hjemmestyreløven kommet til udfoldelse, at her kunne vi mødes som ligemænd og i rigsfællesskabets ånd finde frem til fælles holdninger og løsninger, som vi alle sammen kunne leve med. Det er den politik, vi fra siumut til stadighed vil søge at opnå i dette ting.

Vi har ingen ønsker om at blande os i den interne danske politik. Vi har ingen ønsker om at være tungen på vægtskålen i dette ting. Vi har ingen ønsker om kollisionskurs over for regeringen. De gange, hvor sådanne situationer er opstået, har vi følt os tvunget af pludselige indgreb hen over vores hoveder. Lad os håbe, at den slags situationer vil blive overflødiggjort i fremtiden. Den bedste vej til det er et aktivt arbejde på begge sider af Nordatlanten for fælles drøftelser, stadige konsultationer og et ligeværdigt samarbejde, før beslutningerne træffes.

Rigsfællesskabets bedste livsbetingelser er ligeværdighed, samarbejde og åbenhed. Det er den politik, siumut ønsker fremmet, og som vore vælgere gav deres støtte til.

Johs. M. Olsen (V):

Som bekendt fik vi et folketingsvalg den 10. januar, fordi regeringen kom i mindretal

under afstemningen om sit forslag til finanslov for 1984.

I sin redegørelse til folketinget den 24. januar i år siger statsministeren, at den parlamentariske situation efter valget pålægger alle folketingets medlemmer og partier et ansvar for at medvirke til, at der nu kan vedtages en finanslov for 1984. Endvidere siger statsministeren, at den finanslov, der skal gennemføres, efter regeringens opfattelse må tilgodese bl.a. følgende hensyn: underskuddet på finansloven skal være mindre i 1984, end det var i 1983; betalingsbalancen må ikke belastes, og skattetrykket må ikke forøges; det private forbrug må ikke stimuleres; endvidere skal der gennemføres en skattereform, der letter personskattetrykket; finansloven skal på én gang sikre en rimelig fordeling af byrderne og virke fremmende for arbejdsomhed og initiativ.

Da Danmark er den største del af rigsfællesskabet, er det klart, at det har stor indvirkning på Færøerne og Grønland, hvordan Danmark klarer at løse sine problemer, ikke mindst dem, der vedrører de selvstyrende mindre enheder inden for fællesskabet. Det er af overordentlig stor betydning for et fællesskab, at det fungerer godt udenrigs og indenrigs og da særlig på det økonomiske plan, og her har det især betydning for det færøske samfund, at der er økonomisk stabilitet.

Nu håber jeg, at der bliver arbejdsro i en 4 års periode her i folketinget. Grunden til, at jeg ønsker dette, er, at vi er begyndt på en genopretningspolitik, hvor betalingsbalanceunderskuddet formindskes og inflationen reduceres, ligesom Danmarks kreditværdighed på det internationale lånemarked er blevet forbedret. Flere andre positive ting kunne nævnes i denne forbindelse, men lad det være nok.

I sammenhæng hermed kan jeg nævne, at inflationen procentvis er formindsket på Færøerne, og at man for første gang i mange år ikke har behov for låntagning til en finansiering af den færøske finanslov.

Når jeg i dette korte indlæg har nævnt betydningen af et velfungerende rigsfællesskab i såvel udenrigs- som indenrigspolitik, er det, fordi jeg personlig og mit parti, samlingspartiet, hører til den del af den færøske befolkning, som ønsker at bevare relationerne mellem Danmark og Færøerne, både poli-

[Johs. M. Olsen]

tisk, økonomisk og kulturelt. Derfor er vi i høj grad interesserede i udviklingen på disse områder.

Når dette er sagt, vil jeg gerne for en ordens skyld tilføje, at sambandspartiets rigsfællesskabstanke hidtil har vundet gehør i den brede befolkning på Færøerne – og dette langt ud over partiets egne grænser. Derfor er sambandspartiet på dette punkt som på så mange andre en vigtig del af den færøske politik.

Med hensyn til udenrigspolitikken har jeg særlig under raketdebatterne her i folketinget følt mig foranlediget til at tage ordet, uden at det dog hidtil er blevet til noget. Som færøsk folketingsmand har jeg samme rettigheder som de øvrige medlemmer af tinget, men når der er tale om udenrigsanliggender, føler jeg, at det er særlig vigtigt at følge med, fordi udenrigspolitik ikke er et særligt færøsk anliggende, men derimod et område, som rigsmyndighederne administrerer.

Det, som bl.a. får mig til at tage ordet i denne redegørelses- og finanslovdebat, er særlig den kovending, som er sket inden for det største oppositionsparti i den sidste tid på det udenrigspolitiske og det økonomiske område. Vedrørende udenrigspolitikken har jeg nu erfaret, at socialdemokraterne i Vesteuropa siger ét, når de er i regering, og noget andet, når de er i opposition. Ser man på forholdene i Norge, Vesttyskland og England, gik socialdemokraterne ind for NATO og dobbeltbeslutningen, men da de blev fritaget for regeringsansvar, blev holdningen nærmest den modsatte.

På baggrund heraf vil jeg gerne sige, at det, som foruroliger mig mest, er de oplysninger, som vi får om den russiske u-bådsaktivitet ved Færøerne og den formodede u-bådskrænkelse ved Grønland. Sidstnævnte episode var for en halv måned siden. I den forbindelse vil jeg gerne nævne, at uanset om vi har haft en socialdemokratisk eller en borgerlig regering i Danmark, så har vi hidtil følt det som en garant for en NATO-sikkerhed, men i den sidste tid har vi ligesom følt, at denne sikkerhed har fået et grundskud fra socialdemokratisk hold. I modsætning til Warszawasammenslutningen føler vi os naturligt tilsluttet den vestlige sammenslutning. Der føler vi os blandt ligemænd, dvs. demokrater. Der er ikke skygge af tvivl om, at en overvejende del af den færøske befolkning

går ind for den vestlige alliance, og dette er også tilfældet langt ind i den socialdemokratiske vælgermasse på Færøerne.

I Erling Bjøls verdenshistorie forekommer et citat af den engelske historiker Taylor, hvor han siger, at når menneskene forsøger at se ind i fremtiden, er det fortiden, de ser. Jeg kommer her til at tænke på en historie, der spænder fra fortiden til ind i nutiden og vel også ud i fremtiden, nemlig historien om de to brødre Abel og Kain, hvor Kains misundelse blev årsag til Abels død. Samme misundelse forsinkede engang den store stats- og lovgivningsmand Moses mindst en uge i at udføre sit arbejde, fordi hans ældre søskende blev misundelige på ham. Dernæst fortæller historien, at Kong Saul fik et ondt øje til David og forsøgte at tage hans liv. Også denne gang var det misundelse, der var årsagen. For ca. 2.000 år siden stod en højtstående romersk embedsmand foran en flok veluddannede mennesker – for øvrigt den førende flok i samtiden. Den romerske embedsmand vidste, at disse mennesker ønskede at aflevere en mand til ham på grund af misundelse. De ønskede ham aflivet, og det blev også sådan. Alle kender vist hans navn, og det står fast, at han døde bl.a. på grund af andres misundelse.

Mon ikke den samme misundelse ligger til grund for store og små konflikter også i vor tid? Spørgsmålet er, om vi kan klare at løse dette problem. Hvis vi gør det, får vi efter min mening store muligheder for at indrette os i fred og ro i denne verden. Ellers ikke.

Arentoft (FP):

Som led i debatten vil jeg gerne have lov til at stille et par konkrete spørgsmål til den socialdemokratiske politiske ordfører, hr. Svend Auken, der bl.a. sagde, at regeringen kunne vælge enten ufred og spektakler eller samarbejde. Nu kan man selvfølgelig diskutere, hvad man forstår ved samarbejde, når man hørte den lange liste af krav, der blev stillet op, men det skal jeg komme tilbage til. Men ufred og spektakler? Hvis man slår op i Jyllands-Posten i dag, finder man på forsiden følgende overskrift: »S truer igen med at bruge udenrigspolitik mod regeringen«. Der står bl.a. i artiklen:

»Forud for »genåbningsdebatten« i eftermiddag siger Svend Auken til Jyllands-

[Arentoft]

Posten, at »regeringen forgifter mulighederne for et samarbejde hen over midten i dansk politik, hvis den ikke bøjer sig så meget for socialdemokratiets krav, at partiet med god samvittighed kan stemme for finansloven.«

Et af de krav, som socialdemokratiet har stillet, er nedsættelse af arbejdstiden fra 40 til 35 timer om ugen. Dér sagde hr. Svend Auken ikke spor om: skal det være med eller uden lønkompensation? Er det uden lønkompensation, betyder det jo, at de enkelte lønmodtagere tjener noget mindre, og spørgsmålet er, hvad lønmodtagerne siger til det. Hvis det er med lønkompensation, således at man altså skal have 40 timers løn for 35 timers arbejdsuge, betyder det en forfærdelig stor forøgelse af arbejdsløsheden. Det er jo således, at hvis virksomheder skal overleve, så skal de have overskud, og hvis lønningerne stiger voldsomt på virksomhederne, har de kun én måde at hive det hjem på – for der skal jo være overskud; en virksomhed kan ikke køre med underskud efter underskud –: hvis det virkelig skal kunne bære, så er man nødt til at lægge det på varepriserne; det giver mindre omsætning, og så har vi hele ulykken. Den artikel i Jyllands-Posten fortsætter:

»Han« – det vil altså sige hr. Svend Auken – »lader samtidig forstå, at det *ikke* kan undgå at få indflydelse på socialdemokratiets udenrigs-, sikkerheds- og markedspolitik, hvis regeringen »på ny holder os uden for indflydelse«, som Svend Auken udtrykker det.«

Det er, synes jeg, helt fantastisk at kæde finansloven sammen med Danmarks sikkerheds- og udenrigspolitik. Vil socialdemokratiet virkelig spille bold med Danmarks sikkerheds- og udenrigspolitik af indenrigspolitiske grunde? Det er et helt konkret spørgsmål.

Jeg synes også, at det er en usaglig begrundelse for at stemme imod en finanslov. Man kan finde andre, saglige grunde, men dette, synes jeg, er en usaglig begrundelse, at hvis ikke vi kommer med i forhandlingerne og ind i varmen osv. osv., og hvis ikke vi får alle vores krav opfyldt, og hvis ikke vi kan få lov til at spille bold med sikkerhedspolitikken, som vi har lyst til, så vil vi ikke være med. Det synes jeg er – for at udtrykke det mildt – barnligt.

Hr. Svend Auken var inde på den konference, der finder sted i Stockholm om tillid-

skabende foranstaltninger. Samtidig med, at Sovjetunionens udenrigsminister stod på talerstolen og talte om tillidskabende foranstaltninger og alt, hvad Sovjetunionen gerne ville, anholdt man i Norge en spion på topplan som agent for KGB. Efter hvad der har været skrevet om det, har vedkommende altså tilhørt Arbejderpartiet i Norge, og han har haft meget, meget stor indflydelse på den norske forsvarspolitik og udenrigspolitik. Samtidig er der jo sket en holdningsændring i det danske socialdemokrati, selv om man siger, der slet ikke er tale om nogen holdningsændring. I den forbindelse har man sagt, at der jo også er sket en ændring i det norske arbejderparti, og det er der også i Vesttyskland osv. Hvis det nu er således, at Arne Treholt har haft så stor indflydelse på ændringen i det norske arbejderparti, og det har haft indflydelse på socialdemokratiet i Danmark, er det så ikke noget, der må give stof til eftertanke?

Hr. Svend Auken sagde også, at vi nyder ringe respekt i udlandet, hvis ikke der er et bredt flertal bag de vedtagelser, der bliver gennemført herhjemme. Deri er jeg enig med hr. Svend Auken. Vi havde en lang periode indtil for et par år siden, hvor der var omkring 150 stemmer bag dansk sikkerheds- og udenrigspolitik. Det flertal er desværre ændret, for det første til den anden side og for det andet til et spinkelt flertal, men dog et flertal, som har været i stand til at diktere regeringen disse famøse dagsordener af 26. maj, 3. november og 1. december sidste år. Derfor vil jeg gerne spørge: giver det ikke i socialdemokratiet stof til eftertanke, hvad der er sket i Norge, og var der ikke en mulighed for, at socialdemokratiet ville komme tilbage med en fornuftig indstilling, således at vi igen fik bred opbakning bag dansk forsvar og dansk sikkerheds- og udenrigspolitik?

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Regeringspartierne krydrede valgkampen med en masse optimisme om, at nu gik det altså bare fremad, men i al den megen optimistsnak må regeringen da helt have overset eller måske glemt, at der faktisk eksisterer to køn. For mig at se er der ikke plads til kvinderne i regeringens lille, smarte optimistjolle.

Lad de barske tal tale for sig selv. Udviklingen i kvindearbejdsløsheden er galoperen-

[Elisabeth Bruun Olesen]

de. Fra marts 1982 til marts 1983 steg den 14 pct. mod mændenes 4 pct.; fra oktober 1982 til oktober 1983 steg den 17 pct. mod mændenes ene procent; og i oktober 1983 var den gennemsnitlige registrerede kvindearbejdsløshed 147.000, 12,8 pct., mod mændenes 130.100, 8,8 pct. Samtidig har regeringen jo en erklæret målsætning om, at antallet af offentligt ansatte skal bringes ned. Resultatet bliver, at endnu flere kvinder kastes ud i arbejdsløshed, for det er nemlig kvindearbejdspladser, der bliver udraderet, når sparekniven svinges inden for de sociale, sundhedsmæssige og uddannelsesmæssige områder. Inden for sundhedsvæsenet f.eks. er der 88 pct. kvinder. Der ligger en klar strategi bagved. Det er ikke kun et spørgsmål om besparelser. Forskellen mellem løn og understøttelse inden for disse kvindeområder er jo ikke så stor. Nej, det er en klar strategi gående ud på at smide marginalgrupperne på arbejdsmarkedet – indvandrerne, de unge og kvinderne – ud af arbejdsmarkedet og ud af dagpengesystemet og på den måde svække arbejderklassens og fagbevægelsens magt.

Den samme tankegang lå bag planerne om at gøre jobtilbud nummer 2 afhængigt af, at den arbejdsløse selv havde fundet sig 13 ugers arbejde på normale løn- og ansættelsesvilkår efter nummer 1. Igen en plan, der ville ramme kvinderne hårdest, fordi der er flest langtidсарbejdsløse kvinder. Her vil jeg godt spørge regeringen, om man definitivt har opgivet de planer.

Jeg vil tillade mig at komme med et citat fra nogle kvinder, der har gået på daghøjskolen i Århus:

»Vi har fået troen på os selv tilbage, fået selvtillid, så vi er bedre rustede til at komme ud på arbejdsmarkedet igen . . . Vi har fået et skub, som har givet os lyst til at deltage i kurser, både de rent kreative og de mere fagligt betonede. Og endelig har det været sundt for os at indse, at der er mange andre end én selv, der har problemer . . .«

Skolens erfaring har da også været, at det er muligt at give arbejdsløse kvinder med kort skolegang, kort uddannelse eller slet ingen uddannelse selvtilliden tilbage. Men disse daghøjskoler står ikke mere på finansloven. De blev før valget stemt ud af et flertal inklusive de radikale. Her vil jeg da godt spørge de radikale, om man stadig væk er af den opfattelse, at daghøjskolerne ikke mere

skal have bevillinger, eller man nu efter valget mener, at der skulle være en mulighed for at få dem på finansloven igen.

Endnu værre end kvindearbejdsløsheden er ungdomsarbejdsløsheden. Den er helt oppe på 16,2 pct., og mangelen på praktikpladser er katastrofal. Her er det næsten kedsommeligt igen at måtte gentage, at det er kvinderne, der rammes hårdest. Der var 10.402 unge, som stod uden praktikplads ved udgangen af oktober 1983. De 6.505 var kvinder. VS nærer ingen som helst skruper ved at tvinge arbejdsgiverne via en lovgivning til at tage et bestemt antal lærlinge i forhold til virksomhedens art, produktion og størrelse og straffe dem, der ikke gør det, med bøder lig størrelsen af EFG-lønnen – vel vidende, at hvis det skal have nogen effekt overhovedet, så skal der en stærk bevægelse til på arbejdspladserne for at følge det op.

Både den tidligere, socialdemokratiske regering og den nuværende, borgerlige, har ført en salamtaktik imod de unges levevilkår, hvor man har flænset den ene skive efter den anden af pølsen, så den i dag næsten er skåret helt op. Jeg behøver blot i flæng at nævne løntrykker- og sultecirkulære. Hvor beskæftigelsesprojekterne i det mindste var sikret understøttelsesberettigelse, så er det normale i dag, at unge bliver sendt på produktionshøjskoler, hvor de arbejder uden overenskomst, uden fagforeningsmedlemskab og uden A-kassemulighed. Den salamtaktik er udtryk for en bevidst splittelse og svækkelse af en i forvejen meget svag og marginaliseret gruppe, som i sin kamp mod overgrebene ikke er blevet bakket tilstrækkeligt op af andre arbejdergrupper eller af fagforeningerne.

Der er en uhyggelig splittelse i sigte mellem unge og ældre, mellem arbejdende og arbejdsløse. En måde at overvinde denne splittelse på er gennem unges umiddelbare ret til faglig organisering og A-kassemedlemskab. Vi kan nu læse i aviserne, at regeringen har et udspil parat, hvor 2.000 unge arbejdsløse i alderen fra 20 til 24 år skal skaffes en tilknytning til det private erhvervsliv via såkaldte 1-årige indslusningskontrakter, hvor det ene år skal bruges – siges der – til praktisk oplæring i virksomheden og aflønningen skal være 650 kr. om ugen. Det er en provokerende grov underbetaling og en undergravning af de faglige uddannelser og overens-

[Elisabeth Bruun Olesen]

komster. Det er ungdomslønnen ind ad bagdøren. Der er kun ét svar på det, og det er et dundrende nej, som må råbes af de unge og arbejdspladserne i fælles aktioner. Det er et tiltag, som jeg ikke håber at socialdemokraterne vil gå ind for.

Her har jeg et spørgsmål til regeringen: dette indslusningsår, hvad er det egentlig tænkt som? Er det tanken, at det i arbejdsløshedslovens forstand vil blive betragtet som arbejde, så de unge i det mindste kan blive understøttelsesberettigede efter det ene år, selv om det i sagens natur vil være til en dagpengesats under sultecirkulærets sats?

Albrechtsen (VS):

Statsministeren appellerede i sin åbnings-tale til enighed om den danske udenrigs- og sikkerhedspolitik med udgangspunkt i EF og NATO. Der lå i disse bemærkninger en tydelig opfordring til socialdemokratiet om samarbejde. Jeg håber ikke, at socialdemokratiet tager denne opfordring op. Tværtimod håber jeg, at der i det nye folketing kan bygges videre på bl.a. den beslutning om afstandtagen fra de 572 nye atomraketter, som folketinget vedtog den 1. december 1983 – en beslutning, som var en stor sejr for fredsbevægelsen.

Jeg håber, at det samme flertal, som vedtog dette, i den kommende tid vil følge det op med yderligere initiativer mod den afsindige atomraketoprustning, som NATO foretager. NATOs dødsensfarlige atomstrategi bygger jo på, at NATO og USA forbeholder sig adgang til på ethvert stadium i en konflikts udvikling, også på et meget tidligt stadium, som den første part at anvende atomvåben. F. eks. vil NATO og USA kunne finde på at anvende atomvåben mod sovjetiske enheder, der opmarcheres i Østeuropa, eller raketterne kan bruges til at rette et såkaldt førsteslag direkte mod Sovjets centrale kommandocentre. De nye raketter, som opstilles, vil kunne nå disse kommandocentre på omkring 6 minutter, hvorved varslingstiden er meget farligt nedsat.

NATOs strategi bygger på den forfærdelige illusion om, at der kan føres en begrænset atomkrig i Europa. Sagen er imidlertid, at enhver brug af atomvåben, selv nok så begrænset, med næsten 100 pct.s sikkerhed vil føre til en altødelæggende atomkrig, der

næppe efterlader overlevende på den nordlige halvkugle.

Efter at opstillingen af de 572 raketter er påbegyndt, er situationen blevet yderligere forværret som følge af den bebudede opstilling af sovjetiske raketter i Østtyskland og Czekoslovakiet. Sovjet burde ikke opstille disse raketter, det kan ikke siges tydeligt nok, men når det er sagt, skal det også siges, at hvis det skal have mening, når statsministeren i sin åbnings-tale opfordrede til en genskabelse af dialogen mellem Øst og Vest og henviste til, at Danmark på Stockholmkonferencen skal støtte nedrustningsbestræbelserne, så forudsætter dette, hvis der skal være noget reelt i det, at NATO opgiver opstillingen af de 572 nye raketter og fjerner dem, der allerede er opstillet. Man kan ikke på én gang opruste for fuld damp og opstille disse dødsensfarlige raketter og så samtidig over for modparten tale om tillidskabende foranstaltninger. Jeg kan ikke forestille mig noget mindre tillidskabende end disse raketter. Tillidskabende ville det derimod være at fjerne disse raketter, at afstå fra førstebrug af atomvåben, at indføre atomvåbenfri zoner, at fjerne ukontrollable raketter, der kan fyres af ved fejltagelser, osv.

Derfor er statsministerens udtalelser om nedrustning fuldt ud lige så hykleriske som den amerikanske regerings – medmindre, naturligvis, der i udtalelserne ligger dette, at statsministeren af al kraft vil være med til at følge folketingets beslutning fra bl.a. 1. december 1983 op i Stockholm og ikke mindst i NATO. Jeg vil gerne bede statsministeren om en kommentar på dette punkt.

Det kunne også være interessant at høre regeringens kommentar til forsvarschef Knud Jørgensens udtalelser i Berlingske Tidende den 29. januar 1984 om, at NATO sagtens kunne nedruste med 80 pct. af sine atomraketter helt ensidigt og stadig væk svare effektivt igen på et angreb.

Et andet område, hvor Danmark virkelig kunne yde et reelt bidrag til nedrustningen, ville være en opsigelse af de fly- og forstærkningsaftaler, som den danske regering har indgået med USA og NATO, aftaler, som ifølge pressen er ved at blive udbygget. Disse aftaler indebærer risiko for placering af atomvåben på dansk område; ja, i virkeligheden indebærer de risikoen for, at atomvåben anvendes første gang fra dansk område. Der-

[Albrechtsen]

med er Danmark også med sit lille areal og sin ret store befolkningstæthed udset til at blive krigsskueplads.

Til belysning af dette spørgsmål vil jeg gerne citere fra forsvarschefens udtalelser den 29. januar 1984 i Berlingske Tidende:

»Men jeg tror ikke på en konventionel krig på dansk område i mere end meget kort tid. En konfrontation med brug af supermagt-ernes a-våben vil følge.«

Forsvarschefens udtalelser viser med uhyggelig tydelighed, hvad det er, den danske befolkning kan blive udsat for. Derfor må disse fly- og forstærkningsaftaler opsiges, og det vil VS i løbet af denne uge indlevere et beslutningsforslag om.

I forlængelse heraf bliver den næste store opgave at søge at hindre indgåelsen af et nyt forsvarsforlig, et nyt forsvarsforlig, der, hvis det står til regeringen, kommer til at hænge nøje sammen med disse forstærkningsaftaler og dermed hele NATO's krigsstrategi.

VS kan love, at vi i den kommende tid vil være meget opmærksomme på dette spørgsmål, og jeg håber, at socialdemokratiet, både når det gælder forstærkningsaftaler, og når det gælder forsvarsforlig, vil stå fast på, at sammenkædningen med NATO's atomstrategi og risikoen for placering af atomvåben på dansk område skal fjernes, såvel når det gælder forstærkningsaftaler, som når det gælder forsvarsforlig. Allerbedst vil det selvfølgelig være, om socialdemokratiet vil være med til at hindre, at den borgerlige regering overhovedet kommer igennem med sit nye forsvarsforlig.

Tinning (VS):

Jeg står her med en trykt udgave af statsministerens åbningsredegørelse, og jeg er faktisk alvorligt bange for, at jeg mangler en side. Det ville være til at leve med, hvis det ikke var midt under en åbningsdebat.

Det, sagen drejer sig om, går tilbage til den 7. januar i år, hvor statsministeren ifølge dagbladet Jyllands-Posten udtalte:

»Naturligvis afventer vi eksperternes vurdering, men meget tyder på, at det ikke læn- gere kan betale sig at bygge atomkraftværker i Danmark. Så slipper vi også for den sikkert meget voldsomme strid, en sådan beslutning og en folkeafstemning herom ville medføre.«

Det var selvfølgelig et synspunkt, som ikke burde have lov til at stå alene, og der gik da heller ikke ret lang tid, så var udenrigsministeren, hr. Ellemann-Jensen fra partiet venstre, ude med nogenlunde det modsatte synspunkt og slog fast, at han skam stadig væk er parat til at agitere for bygningen af atomkraftværker her i landet. Man må sige, at så har to af regeringspartierne repræsentanter udtalt sig, og det må for så vidt være nok. Men sådan var det naturligvis ikke, statsministeren var blevet undsagt, og miljøministeren, hr. Chr. Christensen, røg ud til undsætning og erklærede, at han var fuldstændig enig med statsministeren, hvorefter hr. Erhard Jakobsen selvfølgelig sluttede rækken og erklærede, at han var aldeles uenig med miljøministeren.

Man spørger sig selv for det første: hvad mener regeringen? Det er rimelig klart, den mener fire forskellige ting, som vel nogenlunde kan deles i grupper med to til den ene og to til den anden side. I anden omgang spørger man sig selv: ja men hvad mener da statsministeren? Det var på et tidspunkt, hvor det ikke var særlig nemt at spørge statsministeren; det var nemlig under en valgkamp. Derfor valgte vi i VS den løsning at sende statsministeren et åbent brev dagen før valget, hvor vi selvfølgelig sagde: det her, det er vigtigt. Atomkraft eller ej, det er et vigtigt spørgsmål, det kan alle blive enige om. Vi bad derfor statsministeren fortælle i al stilfærdighed og i al klarhed: hvad i alverden mener regeringen? Statsministeren gjorde, som han så tit gør med diverse breve fra partiet VS: han kiggede interesseret på det og arkiverede det lodret i papirkurven. Vi har ikke set noget svar, vi har ikke hørt noget svar.

Nu har vi så det næste problem, nemlig at statsministeren slet ikke er her lige i øjeblikket. Sådan kan det jo gå. Energiministeren er her, så måske energiministeren kunne hjælpe en smule. I første omgang valgte jeg selvfølgelig den løsning at kigge i statsministerens åbningsredegørelse for at se, om ikke der stod noget dér om et så vigtigt spørgsmål, som statsministeren havde gjort sig umage med i fuld offentlighed at bralre ud med omkring slutningen af valgkampen. Stod der ikke noget, når nu statsministeren snakkede om stort set hvad som helst, som statsministeren og regeringen finder vigtigt? Der står i

[Tinning]

denne åbningsredegørelse ikke ét eneste ord om a-kraftsspørgsmålet. Det er for tyndt.

Det er klart, at den første mulige forklaring – nu er vi tilbage ved udgangspunktet – kunne være, at jeg simpelt hen bare mangler en side af den tale.

En anden mulig forklaring kunne være – det ville næsten være lidt for plat, lidt for billigt over for statsministeren, og det har vi mindst af alt lyst til at være – at statsministeren forsøgte at dække over nogle interne modsætninger og vælger den løsning helt at tie stille. Det tror vi ikke på. Det ville være alt for enkelt, og det ville egentlig også være at drive lidt gæk med os – det kan vi leve med – og også med den danske befolkning. Det er værre.

En tredje forklaring kunne være, at statsministeren måske ville sige: nå ja, men vi venter jo på rapporten om affaldsdeponering, vi venter på rapporten om reaktorsikkerhed, og vi venter på en samlet debat om de to rapporter og så forsøringsrapporten. Vi vil altså godt have eksperternes vurdering, før regeringen tager endelig stilling, og derfor vil vi helst ikke sige noget endnu. Men det er selvfølgelig ikke nogen forklaring, for sådan var det jo allerede, dengang statsministeren den 7. januar udtalte sig. Da vidste vi alle sammen godt, at vi ventede på de rapporter.

Nu synes jeg faktisk snart, at det er på tide at få at vide, hvad statsministeren mente med sine udtalelser om, at meget tyder på, at det ikke længere kan betale sig at bygge atomkraftværker i Danmark. »Meget tyder på«! Mener statsministeren, at det tyder tingene på, og hvad skal der i så fald ske? Det er jo mindst lige så interessant. Jeg vil godt slutte med at citere fra statsministerens egen åbningstale, hvor der står (sp. 6):

»Nu har hver enkelt af os et ansvar for, at vi overvinder de politiske modsætninger og bidrager til en udvikling, der år for år skaber bedre vilkår for hele den danske befolkning.«

Det var formentlig ikke henvendt hverken til mig eller til VS, men nu er det dog sagt i almindelighed, og jeg synes, det er vigtigt, at statsministeren i det mindste fortæller os andre og især fortæller befolkningen: hvad er der sket med holdningen til dette a-kraftsspørgsmål siden den 7. januar i år, hvor det første gang kom op, hvad er der sket under

valgkampen, og hvad er nu regeringens holdning? Hvis ikke statsministeren kan fortælle det, så kan energiministeren måske.

Ellers synes jeg, vi er nødt til at konkludere, at det bare var en bemærkning, der skulle bruges til sådan at peppe lidt op omkring regeringens image som en, der selvfølgelig ikke gik ind for a-kraft.

Dohrmann (FP):

Jeg er naturligvis enig med den socialdemokratiske ordfører, hr. Svend Auken, i, at regeringen nu må vælge. Regeringspartierne må vælge, om de vil søge deres støtte hos socialdemokratiet eller man vil gøre det hos fremskridtspartiet.

Efter så sent som i dag at have hørt hr. Svend Auken er ikke alene jeg, men sikkert også i tusindvis af vælgere interesserede i at spørge regeringspartierne: hvad kunne man egentlig forvente at få ud af et samarbejde med socialdemokratiet?

Vi har set, ikke alene i den sidste periode før valget, men også dengang socialdemokratiet havde regeringsmagten, hvad der egentlig kom ud af det. Vi har så sent som i dag hørt hr. Svend Auken stå og henvide til socialdemokraternes 5 punkts program. Hr. Svend Auken kom klogelig ikke ind på, hvad dette 5 punkts program, såfremt det blev gennemført, ville indebære. Men én ting er i hvert fald helt sikker, og det er, at hvis socialdemokratiet ikke på afgørende punkter har ændret holdning, så ville det være ensbetydende med, at vi for det første får nogle større offentlige udgifter, at vi får en højere rente, at vi får nogle flere konkurser, at vi får flere udenlandslån og dermed større gældsætning til udlandet, og endelig som punkt 5, at vi får nogle flere arbejdsløse. Det er reelt, hvad et samarbejde med socialdemokratiet vil indebære. Derfor vil jeg absolut fraråde regeringspartierne at søge den helt store kontakt med socialdemokratiet. Chansen for at gennemføre en fornuftig politik er nu til stede, og jeg vil selvfølgelig på fremskridtspartiets vegne anbefale, at man søger den støtte, man har brug for, hos fremskridtspartiet.

Vi er indstillet på at indgå en aftale – også gerne ud over finansloven. Vi ser allerhelst en aftale, som rækker langt længere frem, således at folketinget fremover kan undgå at slingre fra krise til krise. Det har jo været

[Dohrmann]

kendetegnet i mange, mange år, at der har været en krise næsten hver eneste måned. Vi er altså indstillet på at indgå en aftale, vel at mærke om nogle ting, som trækker i den rigtige retning, for det er jo ikke nok at indgå aftaler, det skal helst være om noget fornuftigt.

For at vende tilbage til det, regeringspartierne vandt valget på, synes jeg ikke, der skulle være de store problemer i at finde frem til noget fornuftigt, al den stund meget af det, regeringspartierne gik til valg på, førte valgkampen på, i mange, mange tilfælde kunne sammenlignes med det program, fremskridtspartiet faktisk for mange år siden har ladet udarbejde.

Vi tilbyder et samarbejde, et samarbejde, hvor vi naturligvis får den rimelige indflydelse, som vi nu på samme måde som alle andre partier er berettigede til, og vi advarer imod, at man på nogen som helst måde lader sig omklamre af det socialdemokrati, som tilsyneladende ikke har rokket sig ud af stedet, og som fortsat er interesseret i at genere regeringen mest muligt.

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil gerne begynde med at takke de mange, som har haft ordet under denne debat. Jeg synes, den har haft et roligt, indholdsrigt og værdigt forløb, og jeg synes, man har kunnet fornemme den undertone bag næsten alle – næsten alle – indlæg, at nu er øjeblikket vist ved at være der, hvor folketingets medlemmer er ivrige efter at komme i gang med det egentlige arbejde. Det er selvfølgelig også på tide. Nu fik vi en afbrydelse på grund af valget. Der var ikke noget at gøre ved det. Derefter fik vi en forlængelse af afbrydelsen på grund af omtællingen. Det måtte også til. Det er på høje tid. Der er store problemer. Vi kender dem alle. Det drejer sig om en fortsat indsats ikke mindst for at få den danske samfundsøkonomi til at fungere og få skabt grundlag for, at vi kan få ekspansion, så der bliver mere beskæftigelse og større produktion overalt i vore erhverv.

Jeg lyttede – det gjorde alle regeringens medlemmer – med stor interesse ikke mindst til hr. Svend Aukens ordførertale, fordi det siger sig selv, at det for os alle nu er af overordentlig stor interesse at få meldinger om socialdemokratiets holdning. I det forrige

folketing var socialdemokratiet i opposition som nu, men baggrunden var en anden, fordi regeringsskiftet i 1982 fandt sted, uden at der først blev holdt et folketingsvalg. Nu fik vi valget. Det førte til, at firkløverregeringen kan fortsætte. Socialdemokratiet kan også fortsætte med oppositionsopgaven, men der er efter folketingsvalget ligesom kommet en ny form for politisk legalitet for, at den nuværende regering varetager opgaverne som regering, og at socialdemokratiet er i opposition. Det siger sig selv, at det er naturligt, at et så stort parti som socialdemokratiet – også med hele den baggrund, det har – søger indflydelse. Det vil regeringen også hilse velkomment. Jeg opfattede hr. Svend Auken tale således, at det bestemt ikke er udelukket at få etableret bedre samarbejdslinjer mellem regeringen og socialdemokratiet nu, sammenholdt med situationen før valget.

Hr. Svend Auken fremstillede, som jeg havde ventet det, socialdemokratiets ønsker. Nu skal vi jo have en forhandlingsrunde om vigtige og store problemer. Den indledes i morgen. Derfor synes jeg, det også er naturligt, hvis jeg på regeringens vegne i dag fremhæver vore forudsætninger.

Vores vigtigste forudsætning er naturligvis, at vi ikke ønsker at gennemføre sådanne omfattende ændringer i forhold til den politik, vi har lagt frem, at det kunne betyde, at vi alvorligt svækkede genopretningspolitikken, for den er nu engang vor hovedopgave.

Denne politik og dens målsætning kom hr. Svend Auken også ind på i sit indlæg. Han fremdrog nogle målsætninger, der var trukket op i min åbningsredegørelse forleden: afskaffelse af betalingsbalanceunderskuddet på 3–4 år – et stort mål – sænkning af det personlige skattetryk som et bidrag ikke mindst til omkostningspolitikken, ingen stigning i det samlede skattetryk – sandelig et ambitiøst mål – nedbringelse af underskuddet på statsbudgettet år for år, en forøgelse af beskæftigelsen, så den kommer til at overstige tilgangen til arbejdsmarkedet. Jeg forstod, at hr. Svend Auken forestillede sig, at den eneste mulighed for at nå disse svære og store mål set med regeringens øjne måtte være nye store offentlige besparelser. Det er naturligvis rigtigt, at regeringen og folketinget ikke undgår i de kommende år at tage stilling til, om det er praktisk muligt at gennemføre offentlige besparelser. Det er altid en opgave at have

[Statsministeren]

blikket åbent for det. Det er nok rigtig, at vi ikke undgår at drøfte disse temaer også i fremtiden. Ellers bliver der da heller ingen plads til nye opgaver uden at forøge det offentliges reale udgiftsvækst, og det ønsker vel de færreste. Men jeg vil godt sige, at regeringen ikke mener, at massive nettobesparelser er nødvendige for at nå disse mål.

Den afgørende forudsætning tror vi nemlig er, at det lykkes i de kommende år først og fremmest at forbedre danske arbejdspladser konkurrenceevne. Vort produktionslivs vilkår er det vigtigste og også afgørende for, hvor skrappt det kommer til at ligge med behovet for besparelser i tiden foran os.

Det er vel en opgave, der skal angribes ad flere veje. Når vi taler om konkurrenceevne er det jo et overordentlig sammensat begreb. Det kan være et spørgsmål om at løse teknologiske problemer. Nu ser jeg fremad, og jeg kaster blikket på en stor opgave for regering og folketing i tiden, der kommer: den teknologiske videreudvikling. At sikre, at danske virksomheder fuldt ud kan anvende den moderne teknologiske fantastiske muligheder, det er vigtigt. Det har også med konkurrenceevnen at gøre at få forbedret markedsføringen. Det er først og fremmest en privat opgave, men det er også et felt, hvor det offentlige yder en indsats og måske kan yde en forstærket indsats. Forbedret konkurrenceevne kan være en sag om at gennemføre nødvendige strukturtilpasninger i erhvervslivet og på arbejdsmarkedet. Og så er der selve de direkte omkostningselementer: rente og lønninger. Renten har vi talt så ofte om gennem de sidste år, og vi er nået, synes vi, et rigtig godt stykke. Vi har i alt fald nu et væsentlig lavere renteniveau herhjemme end for 1½ år siden. Men det er en stor opgave at sikre, at det lavere renteniveau kan fastholdes. Det er ingen selvfølge; det afhænger i høj grad af, hvilken udgiftspolitik der føres i det nye folketing.

Skal vi løse de opgaver, vi står over for, og skal vi skabe øget beskæftigelse i den private sektor, må altså konkurrenceevnen forbedres på alle de områder, som jeg nu har strejft, og måske nogle stykker til. Det kræver en indsats af de mange mennesker, som har ansvaret på vore arbejdspladser, men det kræver også en vilje til at medvirke til at holde stigningen i selve pengeindkomsterne inden for snævre rammer i de kommende år,

både en politisk vilje og en vilje til forståelse hos arbejdsmarkedets organisationer og deres medlemmer.

Når jeg siger dette, er det, fordi indkomstpolitikken utvivlsomt bliver et hovedpunkt en årrække frem. Jeg håber, at viljen til at føre en klog, afstemt indkomstpolitik er til stede, også hos socialdemokratiet. Jeg synes, at hr. Svend Auken's tale i dag indeholdt antydninger, positive antydninger, i den retning.

Socialdemokratiet har jo også beskæftiget sig med indkomstpolitik, både i sine økonomiske oplæg, lang tid før valget blev udskrevet, og under valgkampen. Jeg mener at erindre, at socialdemokratiets meget barske hovedpunkt her går ud på, at indkomstudviklingen i Danmark nok 1980'erne igennem skal holde sig 2 pct. lavere end i udlandet. Det er en skrap målsætning. Socialdemokratiet har naturligvis en række forudsætninger, ligesom regeringen i sit syn på indkomstpolitikken har en række forudsætninger. Jeg skulle da være den sidste til nu at sige, at dette altså er en lønramme, som socialdemokratiet foreskriver, og jeg vil heller ikke stille spørgsmålet: betød mon denne målsætning, de 2 pct. lavere indkomstudvikling i Danmark end i udlandet, at der blev plads til de 4 pct., vi kender nu, om året? Jeg kan godt se, at det nok er meget tvivlsomt. Jeg forstår godt, at det vil socialdemokratiet ikke i dag give sig ganske definitivt til kende om. Regeringen har den samme opfattelse: en lønramme på nuværende tidspunkt ville være forkert. Men vi har nogle indkomstpolitiske synspunkter, vi har lagt dem frem tidligere, der er i og for sig ikke noget nyt. I den åbningstale, jeg på regeringens vegne holdt i oktober i fjor, sagde jeg (folketingets forhandlinger 1983-84, 1. samling, sp. 7):

»En stabil opgangslinje vil kræve, at den konsekvente økonomiske politik videreføres i en længere årrække. Erhvervslivet og arbejdsmarkedet må vide, hvad de kan regne med. Inflationstakten må nedbringes yderligere. Underskuddet over for udlandet skal simpelt hen fjernes i løbet af 3-4 år, så en tilbagebetaling af gælden til udlandet kan påbegyndes.«

Læg mærke til, at da regeringen begyndte denne arbejdsår i folketinget, sagde vi altså: målet må egentlig være, at inflations-takten nedbringes yderligere - altså mere,

[Statsministeren]

end vi nu kender. Det synes jeg da også er en smuk målsætning. Kan vi få både pris- og indkomst-inflationen bekæmpet mere effektivt end hidtil, kan vi måske både bevare reallønnen lige så godt eller bedre og samtidig sikre, at vores konkurrenceevne bliver styrket.

Finansministeren havde lejlighed til under tredjebehandlingen af finansloven den 15. december i fjor på regeringens vegne at udtrykke en tilsvarende holdning. Det fremgår af Folketingstidende 1983-84, 1. samling, sp. 3951, at finansministeren den dag sagde:

»Vi ønsker at styrke eksport, produktion, investering og beskæftigelse, for det er den politik, som afgørende skal genskabe tryk-gheden i samfundet, i familierne og hos den enkelte.«

Og så siger finansministeren – og det var altså før valget blev udskrevet – jeg indrømmer, at det ikke var ret længe før, men det var før, altså før finansloven faldt:

»Regeringen ønsker at nå disse mål ved hjælp af to væsentlige beslutninger. Vi må i de kommende år ikke blot fastholde den nu opnåede lave stigningstakt på indkomster og priser, men vi må også drage omsorg for, at den bliver yderligere sænket, så den ligger klart under omkostningerne og prisstigningerne hos vore vigtigste konkurrenter.«

Endelig havde jeg lejlighed til forleden, den 5. februar 1984, at fremsætte en udtalelse, der forlænger regeringens holdning, som den kom til udtryk den 24. januar 1984. Jeg siger det således den 5. februar 1984:

Det er for tidligt netop nu at tilkendegive de konkrete elementer i en kommende indkomstpølitik, der jo handler om meget andet end blot lønningernes højde. Regeringen vil ikke angive en ny lønramme nu, hvor vi end ikke er begyndt på andet overenskomstår. Vi har med succes ført en politik, hvor både arbejdsmarkedets parter og regeringen har gjort deres for at bekæmpe pris- og indkomstinflationen. Alle må være interesserede i, at denne linje også kan præge den næste overenskomstperiode. Det vil regeringen tage kontakt med arbejdsmarkedets parter om, når tiden er inde.

Mere skal jeg ikke sige om indkomstpølitikken. Jeg tror, at alle, som ønsker at have afgørende indflydelse på dansk økonomisk politik, er opmærksomme på, at en fortsat bekæmpelse af indkomst- og prisinflationen i

alle dens former er en hovedopgave i tiden, der kommer.

Det andet emne, hr. Svend Auken især berørte med henblik på at få stillet spørgsmål til regeringen – og jeg forstår det godt – var, om der skal spares yderligere, om regeringen kommer med yderligere besparelser i 1984 ud over dem, som er indeholdt i finanslovsfor- slaget, der nu er genfremsat. Må jeg her først minde om, at regeringen jo havde ønsket i fjor og i år at spare yderligere ca. 4 mia kr.: ca. 2 mia kr. i fjor, ca. 2 mia kr. i år. Det kom vi ikke igennem med; det var der ikke flertal for her i folketinget. Når vi ønskede det, var det, fordi vi følte os overbevist om, at kom også disse sidste besparelser på plads, så ville vi endnu hurtigere kunne få betalingsbalanceunderskuddet nedbragt, og så kunne vi endnu hurtigere få underskuddet på statsfinanserne nedbragt.

Når jeg nu skal vurdere, om nye besparelser er eller bliver nødvendige, må jeg sige, at det først og fremmest afhænger af udviklingen på betalingsbalancen. Betalingsbalanceunderskuddet i 1982 var de ca. 19 mia kr. Betalingsbalanceunderskuddet for 1983 bliver vel endeligt opgjort i størrelsen 10–11 mia kr. Og så er det, at vi kan begynde at skønne og vurdere og gætte, hvordan det mon bliver i 1984. Og det er svært. Der er nok ikke to økonomer, der er enige, og det kan man heller ikke forlange af dem, for hvem skulle være så klog at kunne sige med sikkerhed, hvad betalingsbalanceunderskuddet bliver, når vi gør det op i januar-februar 1985? Så skulle man kende samtlige indenlandske og udenlandske økonomiske forudsætninger, og det gør ingen af os. Men vi kan have en fornemmelse.

Hvis vi tager hensyn til udviklingen i betalingsbalancen for 1983, er der ingen tvivl om, at der i hvert fald i årets senere måneder skete en vis belastning, mere end i årets første halvdel. Det er noget, vi ved, for det fortæller tallene os heldigvis. Nu vil jeg først sige, at når det bliver svært i 1984 at holde den nedgang i betalingsbalanceunderskuddet, vi opnåede i 1983, hænger det ikke mindst sammen med, at vi jo har stigende renteudgifter af udlandsgælden i 1984.

Men hvis vi ser på tendenserne, er det bemærkelsesværdigt, at tendensen i sidste del af 1983 gik i den retning, at der blev en lidt hårdere belastning på betalingsbalancen.

[Statsministeren]

Hvorfor? På grund af opsvinget, som meldte sig kraftigere end ventet.

Nu er der vel ingen af os, som er ked af, at opsvinget slog igennem. Det har vi været ude efter. Vi har søgt at fremskynde det, og vi har søgt at forstærke det, for vi havde behov for, at der kom gang i sagerne, og langt de fleste af os har haft et ønske om et opsving af et sådant format, at dansk erhvervsliv indstillede sig på at producere mere, eksportere mere og ansætte flere medarbejdere. Det skyldes altså især opsvinget. Importen steg mængdemæssigt i 1983 med ca. 13 pct.

Hvad angår de forskellige importområder, er der store variationer. Det viser sig nemlig, at når vi ser på stigningen i 1983 i forhold til 1982 i mængder, er der for det område, som hedder varer til direkte anvendelse i landbrug og gartneri, en stigning på 33 pct., for varer til direkte anvendelse i byerhvervene en stigning på 12 pct., for brændsel en stigning på 24 pct., for maskiner en stigning på 11 pct., for transportmidler – og det er vist ikke mindst biler – en stigning på 25 pct.

For den varegruppe, som vi kan betegne som varer direkte til forbrug, har der heldigvis kun været en mængdemæssig stigning gennem 1983 på knap 4 pct. Det er bemærkelsesværdigt. Nogle kan sige, at det er for meget, men det er i hvert fald bemærkelsesværdigt meget lavere end stigningen i importen på de områder, hvor vi havde brug for det for at få vores erhvervsliv udviklet: landbrug og gartneri, byerhvervene, maskiner osv. Der er ingen som helst tvivl om, at en meget væsentlig del af denne importstigning skyldes opsvinget og er anvendt til lageropbygning og til investeringer.

Så vidt, så godt, men skulle der komme en tendens i løbet af den nærmeste fremtid eller på et senere tidspunkt til, at betalingsbalancen for alvor kan forurolige, må det spørgsmål for enhver, der har ansvaret for den økonomiske politik, selvfølgelig melde sig, om det så bliver nødvendigt med yderligere besparelser. Kommer det til at gå roligt og stilfærdigt, som vi håber, med betalingsbalancen, er der et grundlag i den nuværende finanslov, som er egnet. Tager opsvinget et sådant omfang, at betalingsbalancen – og nu tænker jeg især på forbrugsvarer, der indgår deri – svulmer op, så må vi se på situationen. Det er altid regeringens og folketingets opga-

ve at justere den økonomiske politik, så den er egnet.

Jeg tror ikke, jeg kan komme det nærmere på nuværende tidspunkt. Det er vigtigt også med en længere målsætning, og her spiller naturligvis underskuddet på statsfinanserne og det offentlige udgiftstryk en rolle, og der skal ikke være tvivl om, at det i sig selv bliver en svær opgave at sikre, at vi for 1985 har uændrede offentlige udgifter i faste priser, men det er regeringens målsætning, og den vil vi gerne forhandle med folketingets partier om. Jo før man kan få lagt fast, at det politisk, man kan også sige mandatmæssigt, i det nye folketing er muligt at sikre den langtidsvikling, at de offentlige udgifter i 1985 ligger fast i faste priser, jo mere tillid vil vi hurtigt skabe ude omkring til den fortsatte genopretning af dansk økonomi.

Hr. Svend Auken beskæftigede sig med ungdomsarbejdsløsheden. Det er jeg taknemlig for. Der er ingen som helst tvivl om, at det bliver et af de store og vigtige forhandlingstemaer mellem regeringen og partierne i de kommende dage, og jeg synes, jeg har lov til at sige, at regeringen nu har udført et meget grundigt stykke forarbejde. Vi indledte det allerede, før valget blev udskrevet, og vi er i stand til i morgen at forelægge både for partierne og for offentligheden et meget omfattende materiale.

Jeg håber meget, at det vil være muligt i det nye folketing at opnå bred enighed om nye projekter og foranstaltninger, som mere effektivt end før bekæmper ungdomsarbejdsløsheden, og jeg synes også, det er rigtigt af mig at minde om, at der dog her er tale om et fælles ansvar. Socialdemokratiet har et ansvar for en årrækkes regeringsførelse og gjorde meget for at hitte på i bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden. Nu har en anden regering haft ansvaret i halvandet år. Vi fandt på mere. Vi har heller ikke gjort det godt nok. Lad os prøve, om vi ikke nu i fællesskab helt roligt og ordentligt kan finde bedre løsninger, som de unge er tjent med.

Så vender jeg mig til hr. Gert Petersens indlæg. Jeg kan vel roligt sige, at hovedbudskabet i hr. Gert Petersens indlæg var sætningen om, at allerede nu – sådan sagde hr. Gert Petersen – må vi i gang med at forberede næste valgkamp. Tja, talen lød jo også nærmest som en valgtale, men så må jeg vel også konkludere, at den altså enten blev

[Statsministeren]

holdt for sent eller for tidligt, og dermed kan jeg forlade den. Vi andre skal i hvert fald ikke nu til at forberede et valg. Vi skal i gang med et stort stykke krævende arbejde, men for mig lød det også således, at man nok ikke skal vente, at SF på regeringens præmisser vil være i stand til at deltage i dette arbejde, og det er selvfølgelig ikke så sært, for afstanden mellem vore politiske synspunkter er så betragtelig.

Hr. Niels Helveg Petersen sagde i sin tale, at valget ganske utvivlsomt gav grundlag for, at den nuværende regering fortsætter. Det mener jeg også er en rigtig og naturlig konklusion. Man kan vel roligt sige, at det ikke er på alt for lette vilkår, regeringen skal fortsætte arbejdet. Der er brug for politisk stabilitet. Vi må se, om vi kan få den skaffet frem, men alt for let er det vel ikke på forhånd. Jeg giver hr. Niels Helveg Petersen meget ret i betragtningen om, at der nu er brug for en sammenhængende politik for helst en 3-4-årig periode, hvor der er sammenhæng i det, man gør, fra begyndelsen og lige frem til afslutningen. Dette er en sag om politisk stabilitet, men det er også en sag om planlægning, således at vi overbeviser alle, der skal producere, om, at der nu er stabile vilkår for vore arbejdspladser.

Jeg vil gerne takke hr. Niels Helveg Petersen for hans understregning af, at der må gennemføres en finanspolitik, der er så stram, at den ikke giver plads for en egentlig forbrugsstigning, der belaster betalingsbalancen. Regeringen er enig i den vurdering.

Men så kan jeg også godt føje til – og det tror jeg såmænd også vi er enige om – at vi ikke skal lade os forskrække af enhver krusning i betalingsbalanceudviklingen, for sådanne krusninger er uundgåelige. Importtallene for hver eneste måned er jo af mange grunde ikke ens. Det er ikke givet, at afviklingen af underskuddet på betalingsbalancen skal ske efter en ganske ret linje kvartal efter kvartal.

I det hele taget må vi nok realistisk se i øjnene, at hvis opsvinget er i gang, så kan øgede investeringer både i lagre og i maskiner en lille, kort tid trække i retning af en vis forøgelse af underskuddet. Det er nok uundgåeligt, og den tendens gør vi klogt i at lade slå igennem i en overgangsperiode. Men vi er altså ganske enige om, at varige tendenser

til forringelse af betalingsbalancen, der skyldes stigende forbrug, må imødegås.

Hr. Erhard Jakobsen havde blandt mange andre spændende betragtninger en karakteristisk af de små partiers indsats i dansk politik. Den har jeg ærlig talt lyst til at slutte mig til. Det er så almindeligt rundt om at høre synspunkter om, at det er da også skrækeligt med alle de små partier, og at det nok er derfor, dansk politik er så lidet handlekraftig. Jeg synes, det er en forkert og uretfærdig vurdering, for hvis vi ser forløbet af dansk politik over en længere årrække, kommer man da i hvert fald ikke uden om, at de små partier både før og nu har været villige til at trække et stort læs og bære et stort ansvar med deltagelse i forlig efter forlig. De små partier har bestemt løst store opgaver, og derfor kan jeg tilslutte mig hr. Erhard Jakobsens karakteristik.

Hr. Ove Jensen havde ligesom det hovedsynspunkt, at den parlamentariske situation efter valget er uændret. Det er jeg helt uenig i. Den parlamentariske situation efter valget er væsentligt forandret. Det er den, fordi finanslovsforslaget utvivlsomt nu kunne vedtages uden både socialdemokratiets og fremskridtspartiets medvirken, og jeg tør nok minde om, at det altså ikke kunne lade sig gøre i det gamle folketing. Det mener jeg er en afgørende forandring.

Det tror jeg også kommer til at spille en rolle for socialdemokratiets holdning til finanslovsforslaget. Vi husker jo alle, at hr. Svend Auken under tredjebehandlingen af finanslovsforslaget i december meget, meget utvetydigt understregede – det skete i de allersidste linjer af hans allersidste indlæg i debatten – at det for socialdemokratiet var afgørende for, at man besluttede sig for at stemme nej, at regeringens parlamentariske grundlag ikke var i orden, og det havde hr. Svend Auken den dag ret i, for det var ikke i orden. Der mener jeg bestemt den parlamentariske situation i det nye folketing er anderledes.

Jeg vil nu også advare hr. Ove Jensen imod at fæste lid til dagsbladsgætterier om, hvem regeringen eller dens fire partier sammen eller hver for sig har mest lyst til at samarbejde med. Det kommer til at afhænge af partiernes meldinger til os under de forhandlinger, som indledes i morgen. Som jeg ser det nu, har regeringen tre flertalsmulighe-

[Statsministeren]

der. Den ene har jeg omtalt; de to andre er et flertal med fremskridtspartiet eller et flertal med socialdemokratiet. Et flertal med fremskridtspartiet, men jo ikke, hvis fremskridtspartiet opstiller urealistiske eller uigen-nemfærlige krav om nye besparelser i milliardformat, som simpelt hen ikke kan skaffe et flertal i øvrigt her i salen. På den anden side et flertal med socialdemokratiet – jo, men vel ikke, hvis socialdemokratiet måtte stille krav om nye offentlige udgifter i et sådant format, at det spolerer regeringens genopretningspolitik og en række af de resultater, der allerede er opnået. Der ligger det vel. Jeg ser klart de tre flertalsmuligheder. Nu får vi se gennem de kommende forhandlinger, hvilke meldinger regeringen får, og regeringen er indstillet på – og er det så sært? – især at støtte sig til partier, som vil gøre det lettest muligt for regeringen at fortsætte hovedtrækkene af den politik, vi stod for i fjor.

Hr. Breckmann holdt en tale, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at ønske ham velkommen i det nye folketing. Hr. Breckmann påpegede behovet for et plejehjemsbyggeri og dagcenterbyggeri på Færøerne og så gerne, at de lagte byggeplaner blev fremskyndet. Det siger sig selv, at regeringen er rede til at forhandle med de færøske myndigheder om den sag, også selv om vi økonomisk lever i stramme tider.

Hr. Breckmann havde et par betragtninger om bloktilskud og Færøerne, og jeg vil ikke skjule, at jeg er enig i hans synspunkt. Også jeg har personligt den opfattelse, at det var bedst, ikke mindst for Færøerne selv, hvis vi mere og mere gik over til at yde bloktilskud i stedet for at fortsætte de nuværende, meget snørklede og ofte lidt tilfældigt virkende refusionsordninger, som er etableret igennem årtier og ikke længere er synderlig rationelle. Jeg tror ligesom det nye færøske folketingsmedlem, at en bloktilskudsordning for det første betyder, at Færøerne får mere ud af midlerne, fordi man selv disponerer dem og anvender dem og får øget interesse for kontrol og lønsomhed, og for det andet nødvendigvis må medføre, at Færøerne selv kan træffe flere færøske beslutninger. Jeg forstår udmærket tankegangen.

Jeg synes, det var helt berettiget, at hr. Breckmann fremhævede, at Færøerne er en god valutaindtjener for Danmark. Forhandlingerne om Færøernes undergrund håber

regeringen snart at få sat i gang; det forudsætter, at vi får etableret vilkårene for et stykke udvalgsarbejde, hvor danske og færøske myndigheder skal være repræsenteret. Jeg håber, at vi meget hurtigt får det stykke arbejde sat i gang, så vi kan nå frem til en endelig afklaring af forholdene vedrørende Færøernes undergrund, og så begge parter kan være tilfredse dermed.

Hr. Steenholdt omtalte vilkårene for Grønlands næringsliv. Det siger sig selv, at vi nu meget nøje må følge, hvilke virkninger det har, at Grønland har oplevet tre strenge isvintre i træk. Det er vigtigt, at vi gør, hvad vi kan, i et samarbejde for at udvikle Grønlands næringsliv, og dér spiller fiskeriet en altafgørende og fåreavlen en betydelig rolle, men så er der alle de andre muligheder for erhvervsliv, som jeg tror der også skal satses meget på for at gøre Grønland mindre afhængigt af blot én eller to strenge.

Hr. Steenholdt nævnte også spørgsmålet om boligbyggeriet i Grønland, og jeg skal blot sige om det i dag, at regeringen er indstillet på at overveje situationen, fordi vi erkender, at Grønland har et meget stort boligproblem. Boligbehovet er steget voldsomt på grund af de store fødselsårgange fra 1950erne og 1960erne, og man kan vel roligt sige, at bolig mangelen i dag måske er det allerstørste grønlandske samfundsproblem. Det var også derfor, regeringen i fjor traf beslutning om en ekstrabevilling, således at vi kunne fortsætte det program om opførelse af 1.000 boliger, som var besluttet allerede under den forrige regering. Vi er indstillet på at tage den sag op til en grundig analyse og til en forhandling nu med de grønlandske myndigheder med henblik på byggeprogrammet for de kommende år.

Hr. Steenholdt rettede i slutningen af sin tale en appel til os hernede om samarbejde, som jeg synes både var meget rigtig og for resten også meget smukt formuleret.

Hr. Preben Lange gav os en skildring, som jeg synes var meget levende og overbevisende, af den strenge vinters virkninger overalt i det grønlandske samfundsliv. Jeg er helt sikker på, at Grønlandsministeren meget nøje vil analysere og kortlægge konsekvenserne af den ikke mindst nu for tredje gang så stærke isvinter, som vi udmærket forstår skaber nye store problemer.

[Statsministeren]

Hr. Johs. M. Olsen fremhævede, at det heller ikke for rigets mindre geografiske dele eller mindre befolkningsdækkede områder, eller man kan lige så godt sige ligeud: for Grønland og for Færøerne, er uden betydning, hvordan det går med Danmarks økonomiske udvikling. Det vil jeg gerne sige tak for, for selvfølgelig må det spille en rolle for støttemulighederne i forholdet til både Færøerne og Grønland, om vi får indrettet den danske samfundshusholdning fornuftigt, om vi har stort eller mindre underskud på vores betalingsbalance, om vi har stort eller lille underskud på vor finanslov, om der skal spares kraftigt eller det ikke er nødvendigt i den danske samfundshusholdning. Jeg synes, det var værdigt, og jeg synes, det var meget tiltalende, at hr. Johs. M. Olsen fremhævede, at det har man også nordpå fuld forståelse for.

Til sidst vil jeg gerne takke VS for indlæggen i debatten. Jeg sad og undrede mig over, hvorfor mon kun fire af de fem i VS' gruppe tog ordet, men jeg fik så – for jeg spurgte – den forklaring, at det var, fordi den femte havde ordet i går, og så forstår man det da så udmærket.

Der blev stillet et spørgsmål til regeringen om synspunktet på indførelse af kernekraft, og jeg skal herom blot oplyse, at regeringens holdning til spørgsmålet om indførelse af kernekraft i Danmark er uændret. Det betyder, at de undersøgelser om sikkerhed og affaldsopbevaring, som afsluttes inden længe, vil blive nøje vurderet af regeringen inden en stillingtagen til spørgsmålet. Herudover vil forhold som økonomi, forsyningssikkerhed og effektbehov naturligvis indgå i regeringens vurderinger. Når det er sket, kan man foretage den afsluttende vurdering af disse forhold, og så vil regeringen tage stilling til, om spørgsmålet om anvendelse af kernekraft i Danmark er presserende, og naturligvis også orientere folketetinget.

Men i øvrigt tror jeg ikke, at jeg på nogen måde er uartig, når jeg fastslår, at VS-indlæggene var så polemiske, at det ville være synd og skam ikke at lade dem stå alene.

Må jeg til sidst sige, at jeg synes, dette i hvert fald indtil nu har været en meget konstruktiv og saglig debat, hvor partierne helt naturligt har markeret deres holdninger i det nyvalgte folketing. Regeringen håber, vi får et positivt samarbejds-klima. Vi glæder os til

nu sammen med tingets medlemmer at tage fat på en løsning af de mange opgaver.

Svend Auken (S):

Jeg skal først i anledning af hr. Preben Langes indlæg sige, at socialdemokratiet er indstillet på at hjælpe Grønlands landsstyre og den grønlandske befolkning, i det omfang vi har indflydelse på det, med at klare problemer i forbindelse med de varslede olieprisforhøjelser.

Så skal jeg gøre en enkelt bemærkning til det – undskyld, jeg siger det – meget særprægede indlæg, vi hørte fra hr. Arentofts side, hvor hr. Arentoft ikke blot udtalte, at den norske KGB-agent hr. Treholt havde skrevet det norske arbejderpartis sikkerhedspolitik, men også havde skrevet det danske socialdemokratis sikkerhedspolitik, og der kom en hel masse interessante ræsonnementer skåret over denne læst.

Jeg har ikke foretaget nogen nærmere analyse, men jeg tror nu nok, at man, hvis man foretog den analyse, ville finde flere søfficer blandt KGB-agenter, end man ville finde socialdemokrater, og det ville aldrig få mig til at antyde noget eller påvise, at der her var stof til eftertanke; det mener jeg bestemt ikke der er.

Så vil jeg til hr. Arentofts bemærkninger om Jyllands-Postens forsidehistorie i dag sige, at hvis hr. Arentoft gør sig den ulejlighed at læse, hvad Jyllands-Posten skriver, vil han kunne se, at det er den pågældende medarbejders udlægning af, hvad han tror jeg har ment med noget, jeg ikke har sagt, og det kommer der noget meget interessant ud af. Det skal jeg ikke anfægte medarbejderens ret til at gøre. Jeg kunne godt henvise til, at det, der skal siges om socialdemokratiets holdning til vor sikkerhedspolitik, blev sagt i første indlæg her i dag.

Derefter vil jeg gøre nogle bemærkninger til statsministeren. Jeg tror, det næsten var den venligste tale, jeg nogen sinde har hørt statsministeren holde. Det lyder jo godt alt sammen, og vi venter os jo meget af de dér forhandlinger; vi går i hvert fald meget seriøst ind i dem, men jeg er nødt til at sige til statsministeren, at nogle af tingene altså ikke er så rosenrøde, som han fremstillede det. Det er rigtigt, at dansk økonomi har været begunstiget af et heldigt sammentræf af en

[Svend Auken]

række ydre omstændigheder, noget, vi alle må glæde os med statsministeren over, men hvis man nu tager de punkter, som statsministeren fremdrog her: er arbejdsløsheden under opsvinget steget, er arbejdsløsheden faldet? Nej, desværre er arbejdsløsheden vokset, og selv med de sidste optimistiske skøn, som jo især grunder sig på, at regeringen ikke har fået sin finanspolitik igennem, udviser arbejdsløshedstallet en stigende tendens også i 1984.

Hvad angår konkurrenceevnen, har vi ligefrem officielle orakelsvar, som beskriver konkurrenceevnen. Opgjort på normal måde er det interessant at sammenligne udviklingen i konkurrenceevnen i de seneste år. I 1980, hvor statsministeren var i opposition, forbedredes dansk konkurrenceevne med 8 pct. I 1981 forbedredes den med 8,1 pct., i 1982, hvor statsministeren kom til, forbedredes konkurrenceevnen stadig væk – det var også kun 3 måneder – med 2,6 pct., hvorimod den det første år under den borgerlige regering blev forringet med et sted mellem 0,5 og 1 pct., alt efter hvilken opgørelse man bruger.

Det, der måske er nok så bekymrende, er, at der ingen udsigt er til, at denne konkurrencesituation forbedres i de kommende år.

Ser vi på det personlige skattetryk, som statsministeren sagde han ville sætte ned, må man jo sige, at først satte man det op, før man satte det ned. De fleste mennesker har oplevet, at deres trækprocent er steget med 1–2 pct. Gennemsnittet ligger vel på knap 1½ pct., så dér kan man heller ikke tage noget.

Ser vi på spørgsmålet om betalingsbalancen, har vi kunnet glæde os over en engangsforbedring. Af den samlede forbedring på 7,6 mia kr. stammer i alt 7,1 mia kr. fra nettoenergiimportfaldet og ekstraordinært salg af skibe.

Så er der endelig den sidste post, som jeg tror vi alle er glade for, nemlig renten. Her mener jeg, man kan argumentere for, at vi har fulgt et internationalt mønster. Det var jo et tema i valgkampen, og det skal jeg ikke tage op ved denne lejlighed.

Jeg mener imidlertid, at der er grund til at trække nogle afgørende forskelle op mellem regeringens holdning og socialdemokratiets holdning, når det gælder indkomstpoltikken. Jeg tror ikke, at forskellen – det tror jeg at statsministeren har ret i – ligger i målsætningen. Statsministeren udtrykte det ikke helt så

præcist, som vi udtrykker det i vort program, men man skal jo ikke stille umenneskelige krav.

Vi taler om omkostningerne pr. produceret enhed, og dér er det klart, at det ikke kun er den nominelle lønstigning, der er afgørende. Dér er det også den forbedring af effektiviteten i erhvervslivet, som ny teknik, nye arbejdsmetoder osv. vil afstedkomme.

Men det, der er den afgørende forskel mellem det, regeringen i hvert fald hidtil har foretaget sig på området, og det, vi står for, er de metoder, man anvender for at opnå den målsætning.

Regeringen har indtil nu – og jeg håber, man skifter signaler – betjent sig af ensidige diktater i forhold til lønmodtagerne og har ikke ønsket at forhandle med arbejdsmarkedets parter eller give arbejdsmarkedets parter en rimelig indflydelse på forhold, som spiller en rolle for deres overenskomster.

Vi har den stik modsatte opfattelse. Vi er indstillet på, at en indkomspolitik, hvis den skal være holdbar, skal gennemføres ikke hen over hovedet på, ikke i modstrid med eksempelvis fagbevægelsen og lønmodtagerne, men i samarbejde med dem og med det sigte, at lønmodtagerne selvfølgelig, når processen er overstået, får mulighed for at tage stilling til resultatet, hvis det skal være holdbart over en længere periode. Det er også vigtigt for os, at det kædes sammen med retfærdighed i byrdefordelingen i forhold til de lavtlønnede og på skatteområdet, og at det også er knyttet sammen med en aktiv indsats for beskæftigelsen både på investeringssiden og på det område, der hedder nedsættelse af arbejdstiden.

Med hensyn til ungdomsarbejdsløsheden, som vi skal tale om i morgen, loftede statsministeren ikke sløret over for folketingsfor, hvad det var for geniale planer, regeringen har fundet frem til, så det er lidt vanskeligt at kommentere. Derfor må jeg indskrænke mig til at sige, at det ser vi på med stor interesse, og vi håber, at der kan nås et resultat. Der har faktisk været udfoldet betydelige anstrengelser for at løse ungdomsarbejdsløshedsproblemet i Danmark, og det har været gjort i en betydelig grad af samarbejde, et samarbejde, vi selvfølgelig gerne vil have fortsat. Desværre har samarbejdet indtil nu ikke været særlig godt på netop dette punkt,

[Svend Auken]

og det kan altså blive bedre. Det kan ikke blive dårligere.

Sidste forår forhindrede vi en nedskæring i indsatsen i kommunerne. Vi kunne desværre ikke forhindre, at regeringen ophævede – med tilslutning af et flertal, inklusive det radikale venstre – ungdomsgarantiforsøgene. Efter den forhandlingsrunde efterlyste vi et nyt oplæg fra regeringens side, og vi ventede, og vi ventede, og vi ventede, og så indbød vi selv til forhandlinger, deltog selv i forhandlinger med statsministeren, og så lovede statsministeren, at engang til januar ville der komme et oplæg. Nu er det der her i februar måned, og vi er glade for, at det er der, og så må det bero på en nærmere prøvelse, hvad det går ud på. Vores krav, vores synspunkter er klare. Vi ønsker, at man tager nedskæringerne i finansloven på ungdomsarbejdsløshedsindsatsen væk. Vi ønsker en lovgivning, der skaffer det fornødne antal lære- og praktikpladser, og vi ønsker, at de første effektive skridt til en landsdækkende ungdomsgaranti gennemføres. Det er bare skuffende, at statsministeren ikke havde tid til at beskæftige sig med spørgsmålet om social genopretning. Selv om det måske er trivielt, at vi socialdemokrater bliver ved og bliver ved og bliver ved med at gentage det, så er det altså en kendsgerning, at for titusinder af familier i dette land er opsvinget noget, de læser om i avisen og hører om i radioen og ser statsministeren og andre gode mennesker tale om i TV, men det er ikke noget, der er slået igennem i deres egen hverdag. Tværtimod har de afgørende fået forringet deres forhold, og da synes jeg, at netop når vi taler om indkomspolitik, når vi taler om social retfærdighed – og det er trods alt beskedne beløb, det her drejer sig om – var det en fælles opgave at få klaret disse udsatte gruppers problemer.

Vi går altså til forhandlingerne med store forventninger, ikke med helt så store illusioner, men med frisk mod.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Det var noget af en bortforklaring fra hr. Svend Auken, at der var flere søofficerer blandt KGB-agenter end socialdemokrater. Jeg går ud fra, at det er russiske søofficerer, hr. Svend Auken taler om, og det er heller ikke sikkert, det helt passer, hvis vi går helt

til Socialistisk Internationale. Så kan det godt være, det ser lidt anderledes ud.

Med hensyn til udlægningen omkring Jyllands-Posten blev der jo sagt, at det er journalistens udlægning. Men det er sjovt nok, at nu er det altså journalistens udlægning. Da socialdemokratiet lavede angreb på udenrigsministeren, var det noget helt andet, ikke sandt? Sådan er det bare. Det skal vendes og drejes, og der skal drilles; det er den sædvanlige socialdemokratiske politik.

Men hr. Svend Auken opfattede altså slet ikke, at jeg før simpelt hen appellerede til socialdemokratiet om at komme til fornuft på forsvarsområdet. Det var egentlig det, jeg gjorde, men det trængte ikke ind.

Så fik jeg heller ikke noget svar på, om det var en nedsættelse fra 40 til 35 timers arbejdsuge med lønkomensation eller uden lønkomensation, og det synes jeg nok er meget interessant at få et svar på.

Gert Petersen (SF):

Jeg har først den enkelte bemærkning til hr. Niels Helveg Petersen, som jo mente, at socialistisk folkeparti havde sat sig udenfor, at jeg håber ikke, det var landets lov og ret, men der var et eller andet, vi havde sat os uden for.

Så kunne jeg egentlig godt have lyst til at spørge hr. Niels Helveg Petersen, som i sit indlæg her gjorde temmelig meget ud af bekæmpelse af oprustning osv., hvordan han egentlig har tænkt sig i denne sal at gennemføre noget sådant uden socialistisk folkeparti, hvordan det sidste år kunne være kommet til, at der her i denne sal blev vedtaget et nej til udstationering af raketter, et ja til fastfrysningforslaget i FN, et ja til at arbejde for Norden som atomvåbenfri zone, hvis det ikke havde været for socialistisk folkeparti, og hvis ikke SFs 21 mandater tvært imod at sætte sig udenfor var gået ind i et arbejde med bl.a. det radikale venstre. Og det er jo kun en enkelt side af det.

Under valgkampen – undskyld, jeg kan ikke komme over den valgkamp, jeg beklager meget, hr. statsminister – under valgkampen blev det nævnt bl.a. af det radikale venstre, at man i denne sal havde fået gennemført en hel del ting på trods af regeringspartierne. Hvordan fik man dem gennemført? Det var da ene ved et samarbejde med socialistisk

[Gert Petersen]

folkeparti, ellers havde det ikke kunnet lade sig gøre. Hr. Niels Helveg Petersen nikkede endda, så jeg, om end nødtvungen.

Altså er det noget vrøvl simpelt hen at hævde, at SFs 21 mandater bare har sat sig udenfor.

Men det, der er rigtigt, er at hævde, at SFs 21 mandater ikke vil bidrage til denne regerings politik, og statsministeren har da ganske ret, når han må konstatere, at han ikke rigtig har noget at takke SF for. Det tager jeg faktisk som en meget stor kompliment, at statsministeren ikke har noget at takke SF for, at han tværtimod må konstatere, at SF ikke er indstillet på at samarbejde med regeringen.

Jeg er helt overbevist om at være i overensstemmelse med de 387.000 vælgere, der har stemt på SF, når jeg fastslår, at de 21 mandater, vi har fået herind, har vi ikke fået ind med et pålæg fra vore vælgere om, at vi skal samarbejde med den konservative regering om en mere eller måske lidt mindre konservativ politik. Dem har vi fået herind med et pålæg om at modsætte os den konservative regerings politik.

Det er da vist i øvrigt også noget af demokratiets væsen. Der er en regering, regeringspartier og måske et lille bitte regeringsflertal, det får vi at se i de nærmeste dage, og så er der en opposition. Det er tilfældet i andre demokratiske lande, det er også tilfældet her, og SF vedkender sig, at vi hører til den opposition. Vi vil føre en skarp oppositionspolitik over for regeringen, og vi skjuler da ikke, selv om det faktisk, hr. statsminister, kun optog – hvad skal vi sige? – 20 sekunder af en tale på 20 minutter, at vi også tænker på det kommende valg. Jeg tror såmænd, at statsministerens partivenner i den svenske rigsdag, de konservative deroppe, også tænker på det kommende valg, og statsministeren skal lade være med at hykle så meget, at han lader os forstå, at det er noget, han overhovedet aldrig spekulerer på.

Socialistisk folkeparti stiler efter at få skabt et andet flertal i befolkningen og et andet flertal i denne sal. Det skjuler vi naturligvis ikke, og det arbejde, som vi udfører herinde, hvor vi må tage os af mange forskellige ting, som angår befolkningens hverdag, er en del af det overordnede arbejde for at få skabt et andet flertal og for at få banet vej for en helt anden politik end den, der nu

føres, og som er så diametralt modsat den, vi anser for den rigtige, som man overhovedet kan forestille sig.

Jeg lagde mærke til, at der blev bejlet til statsministeren. Jeg synes, det lød, som om både socialdemokratiet og fremskridtspartiet bejlede til statsministeren. Han må have følt sig virkelig omsværmet, og det har måske så været grunden til, at han var lidt bitter og skuffet over, at der ikke var et tilsvarende bejleri fra socialistisk folkeparti og for den sags skyld heller ikke fra venstresocialisterne. Men jeg lagde også mærke til statsministerens svar til sine to bejlere: den socialdemokratiske og ham fra fremskridtspartiet. Der kom ikke en eneste indrømmelse fra statsministeren. Hvad fremskridtspartiet vil stille op med det, må det selv rode med, det skal jeg i og for sig ikke blande mig i, men jeg synes, at socialdemokratiet skulle mærke sig det. Der var ingen indrømmelser fra statsministeren. Der er ingen som helst grund til at tro, at statsministeren stiller sig anderledes nu, end han gjorde før valget, når det drejer sig om de tre væsentlige krav, som socialdemokratiet fremførte dengang, og som man har fremført igen, nemlig om ophævelse af karensdagsordningen, ophævelse af fastfrysningen af syge- og arbejdsløshedsdagpengene og ophævelse af fattigdomsparagraffen. Der er ingen grund til at forvente nogen imødekommenhed fra statsministeren på de områder. Bevar mig vel, man kan da forhandle, det skal jeg ikke klandre socialdemokratiet for at det vil, men jeg går bare ud fra, at når man får konstateret, at statsministerens ord her ikke dækkede over nogen imødekommenhed, tager man konsekvensen af det, om jeg så må sige, og slutter sig klart og tydeligt til oppositionen imod den konservative regering.

Jeg kan da godt forstå, at statsministeren efter valgresultatet fastholder den linje, som blev kørt før valget. Ikke at valgresultatet var særlig godt for den borgerlige lejr som helhed. Det var det jo ikke. Der blev kun flyttet 50.000 stemmer, som jeg har sagt tidligere, men det var da unægtelig et godt resultat for det konservative folkeparti, som statsministeren har en vis tilknytning til. Det var et godt resultat for regeringspartierne, for den del af den borgerlige lejr. Hvorfor skulle statsministeren på den baggrund ændre politik? Det forstår jeg godt at statsministeren ikke har lyst til, men jeg forstår ikke, hvis den opposi-

[Gert Petersen]

tion, som stod samlet imod statsministeren før valget, skulle splittes nu og ændre politik. Det ville jeg ikke forstå, og det tror jeg heller ikke at befolkningen ville kunne forstå.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af lovforslag nr. L 1:

Forslag til finanslov for finansåret 1984.
(Fremsat 6/2 84).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til finansudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Jeg foreslår, at forhandlingen om den af arbejdsministeren i går givne redegørelse om arbejdstidspolitik (R 2) finder sted torsdag den 16. februar. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, vil jeg betragte det som

vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udenrigsudvalget (7/2 84):

Udtræder: Erenbjerg (S)

Ny stedf.: Løvig Simonsen (S)

Nordisk Råd (7/2 84):

Udtræder: Kaj Poulsen (S)

Ny stedf. for

Egon Jensen (S): J. K. Hansen (S)

Udtræder: J. K. Hansen (S)

Ny stedf. for

Anker Jørgensen (S): Henning Jensen (S)

Udtræder: Henning Jensen (S)

Ny stedf. for

Inge Fischer Møller (S): Kaj Poulsen (S)

Udtræder: Hjortnæs (S)

Ny stedf. for

Robert Pedersen (S): Jimmy Stahr (S)

Udtræder: Jimmy Stahr (S)

Ny stedf. for

Tastesen (S): Hjortnæs (S)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 8. februar 1984, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 16.46